

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1872.—ΤΕΥΧΟΣ ΔΒ΄.

Ο ΔΕΙΠΝΟΣ Ο ΜΥΣΤΙΚΟΣ.

(Σκέψεις κατὰ τὴν Ἀγίαν καὶ Μεγάλην Πέμπτην).

«Τοῦ Δείπνου Σου τοῦ μυστικοῦ
σήμερον, Υἱὲ Θεοῦ, κοινωνόν με
παράλαβε.»

Ὡ γλυκεῖα ἀνάμνησις τῆς ὑπὲρ ἡμῶν ἐκουσίου θυσίας τοῦ Σω-
τῆρός μου, ἀνύψωσον σήμερον τὴν ἐμὴν ψυχὴν! Ἡ καθολικὴ τοῦ
Χριστοῦ Ἐκκλησία εὐορτάζει τὴν μνήμην τῶν παθῶν καὶ τοῦ θανά-
του τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Ἐκατομμύρια χριστιανῶν στρέφουσι τὰ βλέμ-
ματα καὶ τοὺς λογισμούς των πρὸς τὸν οὐρανόν, ἔνθα ὁ τὰ πάντα
πληρώσας κάθηται ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς δόξης Αὐτοῦ. Ἐκατομμύ-
ρια πεφωτισμένων λαῶν κλίνουσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν τῷ Βασιλεῖ
τῶν οὐρανῶν, ὅστις ἐν τῇ ἀπειρῷ Αὐτοῦ φιλοστοργίᾳ κατέβη ἐπὶ
τῆς γῆς ἵνα φέρῃ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν,
τὴν θείαν Χάριν καὶ τὴν χαλκήν. Ἐκατομμύρια κλαίουσι παρὰ
τῆ εἰκόνι τοῦ Ἐσταυρωμένου, πλήρη εὐγνωμοσύνης καὶ λύπης,
(ΜΕΝΤΩΡΟΣ Τόμ. Γ΄. Τεύχ. ΔΒ΄).

ὡς ποτε παρὰ τῷ Σταυρῷ ἡ Μήτηρ τοῦ Θεοανθρώπου καὶ οἱ ἐπί-
του Γολγοθᾶ μετ' ἀγαπώσης καρδίας ἀκολουθήσαντες Αὐτὸν ὀπα-
δοί Του.

Καὶ σύ, ὦ ψυχὴ μου, πρόσελθε ἐν πνεύματι πρὸς τὸν Υἱὸν τοῦ
Θεοῦ ὅτε ἀπετέλει τὸ μέγα Αὐτοῦ ἔργον ἐπὶ τῆς γῆς. Ἄγνισον
σεαυτήν, ἀναλογιζομένη τὴν ἀθωότητα Αὐτοῦ. Ἐνδυναμώθητι βλέ-
πουσα τὴν ἐν τοῖς παθήμασι γενναιοψυχίαν Αὐτοῦ. Γενοῦ βελ-
τίων καὶ εὐγενεστέρα, ἀναμνησκομένη τὴν μεγάλουμον ἀγαθό-
τητα, μεθ' ἧς Αὐτὸς ἐσυγχώρει ἐκείνους, οἵτινες ἐπρόδωσαν καὶ
ἐθανάτωσαν Αὐτόν. Ἐμπνεύσθητι ὑπὸ τῆς καρτερίας Του ἐν τῇ
τοῦ θανάτου ἀγωνίᾳ.

Πᾶσα τῶν παθῶν τοῦ Μεσσία ὥρα ἐστὶ μοι σπουδαία, διδα-
κτικὴ καὶ παθητικωτάτη. Ἐν πάτῃ τοιαύτῃ ὥρα ὑπέφερον ἔνεκεν
ἐμοῦ ὁ Σωτὴρ καὶ ἐπεσφράγισε καὶ δι' ἐμὲ τὴν αἰωνίαν ἀλήθειαν
τοῦ λόγου Αὐτοῦ.

Ὅποια νῦν ἦν ἐκείνη, ἦν διήλθεν ὁ Θεοάνθρωπος ἀγωνίων ἐν
Γεθσημανῇ, καθ' ἣν ἡ ἀγνωμοσύνη ἐπρόδωσεν Αὐτόν, ἡ κακία
συνώμοσε κατὰ τοῦ Ἀγίου Αὐτοῦ βίου καὶ ἀμαρτωλοὶ ἐδίκασαν.

τὸν Ἀναμάρτητον! Ὅποια νῦν ἦν ἐκεῖνη, ἐν ἧ, ὑπὸ τῶν φίλων Του ἐγκαταλειφθεῖς, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον Αὐτοῦ καὶ προσηυχήθη πρὸς τὸν ἐπουράνιον Πατέρα, ἐν ἧ εὔρε τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ καθεύδοντας ἀμερίμωως, ὡς παιδία, ἅτινα οὐδένα κίνδυνον γνώσκουσι καὶ οὐδένα φοβοῦνται! Οἱ ἐπιστήθιοι Αὐτοῦ οὐδὲ κἂν ὑπώπτευσαν τὴν κατασπαράττουσαν τὴν καρδίαν Του λύπην, ὅτε εἶπεν αὐτοῖς: «Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μείνατε ὡδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ.» (Ματθ. ΚΣΤ'. 38—39). Φεῦ! οὐδεὶς αὐτῶν ἐφοβήετο τὰς φρικώδεις στιγμὰς, αἵτινες ἦσαν τοσοῦτον ἐγγύς καὶ ὦν τὴν σωτήριον μνήμην τὸ ἀνθρώπινον γένος διετήρησε καὶ θέλει διατηρηθεῖς μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων.

Ὅποια νῦν ἦν ἐκεῖνη, καθ' ἣν ὁ γλυκύτατος Αὐτὸς φίλος τῆς ἀνθρωπότητος, ὑπὸ βαρυτάτης καταληφθεὶς λύπης καὶ συναισθανόμενος ὄλον τὸ δυσβάστακτον βᾶρος τοῦ φορτίου, ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς προσευχόμενος καὶ λέγων πρὸς τὸν Θεόν: «Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλην οὐχ' ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς Σὺ. Ἐγένετο δὲ ὁ Ἰδρὼς Αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβος αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν!» (Ματθ. ΚΣΤ'. Μάρκ. ΙΔ'. Λουκ. ΚΒ').

Ὅποια νῦν ἦν ἐκεῖνη, καθ' ἣν ἡ σοβαρὰ ἡρεμία τοῦ ὑπὸ ταύτης προσευχῆς καθαριασθέντος τόπου αἴφνης ἐταράχθη ὑπὸ τῆς κλαγγῆς τῶν ὄπλων, αἰμόδιφοι δὲ στρατιῶται καὶ βάρβαρος ὄχλος μετὰ μαχαίρων καὶ ξύλων περιεκύκλωσαν τὸν πρῶτον Ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ, ἐπέβαλον ἐπ' Αὐτὸν τὰς μαιράς τῶν χεῖρας, ἐκράτησαν Αὐτὸν καὶ ἐπήγαγον Αὐτὸν ὡς ληστήν! Κατ' ἐκεῖνην πῆν φοβερὰν νύκτα παρέστη ἔμπροσθεν ἀνόμων κριτῶν ὁ τοῦ κόσμου δίκαιος Κριτής, ἔντρομοι δὲ οἱ μαθηταὶ Αὐτοῦ ἀφέντες Αὐτὸν ἔφυγον, καὶ εἰς τῶν μᾶλλον ζηλωτῶν φίλων του ἀπηρνήθη Αὐτὸν τρίς. Ἐν ἐκεῖνῃ τῇ νυκτὶ τὸν εὐγενέστατον καὶ ἀγιώτατον τῶν ἀνθρώπων αἰσχρὸς σαρφετὸς ἐνέπαιξε, περιῦδρισε, ἐκολάφισε!

Ν' ἀκολουθήσω νοερώς τὸν Ἀθῶον καταδικασθέντα; Νὰ συνοδύσω Αὐτὸν κατὰ τὴν ὀδὴν πρὸς τὸν θάνατον πορεύειν Του; Νὰ ἴδω αὐτὸν τετραυματισμένον, τὴν κεφαλὴν καθημαγμένον καὶ σταφάνω ἐξ ἀκανθῶν περιβεβλημένον, φέροντα βαρέως ἐπὶ τῶν ὤμων τὸν σταυρὸν Αὐτοῦ; Νὰ ζητήσω Αὐτὸν ἐν αὐτῇ τῇ τόπῳ τῆς καταδίκης Του, κρεμάμενον ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἐν μέσῳ κακούργων, τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ἠλοπαγεῖς ἔχοντα ἐπὶ τοῦ ξύλου, ὑψοῦντα πρὸς τὸν σκοτεινὸν οὐρανὸν τὰ λυπημένα Αὐτοῦ βλέμματα καὶ ἀπὸ τῶν νεκρουμένων Αὐτοῦ χειλέων ἐκφέροντα τὰς λέξεις «Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνατί με ἐγκατέλιπες;» Ἡ νὰ θαυμάσω Αὐτὸν ἐνῶ ὠχρία καὶ τὴν κεφαλὴν Αὐτοῦ ἔκλινεν, ἐνῶ ἐν ταῖς ὑστάταις στιγμαῖς τοῦ βίου Αὐτοῦ ἀπέτεινε πρὸς τὸν Πατέρα Αὐτοῦ προσευχὴν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν Του;

Ἐκάστη ὥρα τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἰησοῦ πάθους ἐστὶ μοι διδακτικὴ καὶ σωτήριος. Ἀλλὰ μία πρὸ πάντων βαθυτάτα συγκινεῖ τὴν ψυχὴν μου, ἡ ὥρα, ἐν ἧ τὸ ὑστατον ἐκάθησεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγαπητῶν Αὐτοῦ μαθητῶν, ἡ ὥρα, ἐν ἧ προητοίμασεν αὐτοὺς πρὸς τὸν ἀποχωρισμὸν καὶ ἱεραθέτησε τὴν ἀνάμνησιν τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου Αὐτοῦ.

Ἦν ὅντως σεμνοτάτῃ ἡ στιγμή, καθ' ἣν ὁ Ἰησοῦς εἶδεν ἑαυτὸν πρὸ τελευταῖον περικυκλωμένον ὑπὸ τῶν ἀγαπητῶν καὶ ἐπιστηθίω,

Αὐτοῦ μαθητῶν καὶ φίλων. Ὁμίλησε τότε αὐτοῖς σαφέστερον ἢ πρὶν περὶ τῆς πρὸς τὸν Πατέρα ἀπελεύσεως Αὐτοῦ· ἀλλ' αὐτοὶ δὲν ἐνόησαν Αὐτόν. Εἷς μόνος τῶν μαθητῶν Αὐτοῦ ἠσθάνθη πάλουσαν τὴν καρδίαν του, διότι προεμελέτα τὸ στυγερὸν τῆς προσδοσίας κακούργημα.

Ἐνῶ δὲ ὁ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους Σωτὴρ ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα περὶ τὴν τράπεζαν ἵνα μετ' αὐτῶν συνδειπνήσῃ, κατέλαβον Αὐτὸν ἡ ἐνθύμησις τῶν τῶος παρ' Αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ πεπραγμένων καὶ ὁ στοχασμὸς ἐκείνων, ἅπερ ἔμελλεν εἰσέτι νὰ πράξῃ. Προαισθανθεὶς δὲ τὸ ἄλγος τοῦ ἀπὸ τῶν φίλων Του προσεχούς ἀποχωρισμοῦ, ἀνεφώνησεν: «Ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ. Πορεύομαι ἐτοιμάσαι τόπον ὑμῖν.» (Εὐαγγ. κατὰ Ματθ. ΚΣΤ'. 24. Ἰωάνν. ΙΔ'. 2—3).

Οὕτως ὁμίλει ὁ ἀποθνήσκων πατὴρ πρὸς τὰ τεκνία αὐτοῦ, τὰ μόλις ἐνοσούντα αὐτόν. Προετοιμάζει αὐτὰ πρὸς τὸν ὑστατον καὶ μεγάλον ἀποχωρισμὸν καὶ παραμυθεῖ αὐτὰ διὰ τῆς ἐλπίδος τῆς προσεχούς συναντήσεως.

Πάντες περιεκύκλωσαν τὸν θεῖον Διδάσκαλον, πλήρεις μελαγχολικῶν διαλογισμῶν. Φεῦ! δὲν ἐπίστευον ὅτι ἦν δυνατόν ἀνθρώπινῃ δυνάμει ν' ἀφαιρέσῃ αὐτοῖς τὸν Πατέρα, τὸν Φίλον, τὸν Διδάσκαλον, τὸν Ὑπερασπιστὴν αὐτῶν. «Κύριε, διατί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθήσαι ἄρτι; εἶπεν Αὐτῷ ὁ ἔνθερος Πέτρος: τὴν ψυχὴν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω.» (Ἰωάνν. ΙΓ'. 37).

Ἀλλὰ τὴν ὑπόσχεσίν του ὁ Πέτρος δὲν ἐδυνήθη νὰ τηρήσῃ ὅτε ἔφρασε τῆς δοκιμασίας ἡ ὥρα. «Ὡ! ὁ Ἰησοῦς ἀρκούντως ἐγίνωσκε τὸ ἄσφατον ἅμα δὲ καὶ εὐγενὲς τῆς καρδίας τοῦ μαθητοῦ τούτου, καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ: «Ἀμήν ἀμήν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσῃ ἕως οὗ ἀπαρνήσῃ με τρίς.» (Ἰωάνν. αὐτόθι, 38).

Ὡ! ποσάνκις ἐγὼ διενεχθήην καὶ εἶπον ἐν ἑμαυτῷ: «Ὅχι, ἐγὼ δὲν ἤθελον ποτὲ ἀρνηθῆναι τὸν Ἰησοῦν καὶ ἂν ἤμην, ὡς ὁ Πέτρος, μαθητῆς τοῦ Ἁγίου, ἤθελον συμμερισθῆ μετ' Αὐτοῦ τὸν κίνδυνον καὶ τὸν θάνατον.» Ἀλλὰ καὶ ποσάνκις ἐδοκιμάσθη ἡ χριστιανικὴ σταθερότης μου, ποσάνκις ἀμνήμων τῶν ὀσιωτέρων μου εὐχῶν καὶ ὑποσχέσεων, ὑπὸ φόβου ἢ ὑπὸ μίσους ἢ ὑπὸ ἀκαθάρτων ἐπιθυμιῶν παραφερόμενος ἔπαυσα νὰ ἦμαι πιστὸς τῷ Ἰησοῦ! Τρίς ἀπηρνήσατο ὁ Πέτρος τὸν Κύριον ἀλλ' ἀναρίθμητοί εἰσιν αἱ ὥραι καὶ αἱ στιγμαί, καθ' ἃς ἐγὼ ἠρνήθησα τὸν Σωτῆρά μου ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας, ἐνῶ τὰ ὑποκριτικά μου χεῖλη ἐτόλμων νὰ ὁμολογῶσιν Αὐτόν.

Καθολικὴ κατῆφεια καὶ λύπη κατεῖχε τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου ἐν τῷ ὑστάτῳ ἐκεῖνῳ δεῖπνῳ. Ὁ δὲ Μεσσίας εἶπεν αὐτοῖς: «Ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. Ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω.» (Ἰωάνν. ΙΣΤ'. 6—7). Κατὰ δὲ τὴν συνδιάλεξιν ταύτην ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεῖος Διδάσκαλος τὰς τελευταίας Του ἐντολὰς, ἀνεκοίνωσεν αὐτοῖς τὰς τελευταίας Αὐτοῦ θελήσεις καὶ ἐκκληροδότησεν αὐτοῖς τὴν περιουσίαν τοῦ ἔργου, ἔπερ Αὐτὸς ἤρχισε. Διὰ τὴν σεμνὴν ταύτην ὥραν τοῦ ἀποχωρισμοῦ διεφύλαξε τὰς σπουδαιότητας ἀληθείας, τὰς μᾶλλον ἐγκαρδίους παραινέσεις καὶ συμβουλὰς. Ἐλάλησεν ὡς θνήσκων πατὴρ, ἀλλὰ μετὰ τῆς γενναϊότητος καὶ τῆς ψυχικῆς γαλήνης τοῦ σοφοῦ καὶ

εὐσεβοῦς, τοῦ γινώσκοντος ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς γῆς θάνατος οὐδόλως ἀποτελεῖ ἄληθῆ χωρισμὸν ἀπὸ τῶν φιλάτων ἡμῶν.

Ἐῖθε καὶ γὰρ νὰ δυνῆθῃ ἐν τῇ ὑστάτῃ μου ὥρᾳ νὰ λαλήσω πρὸς τοὺς ἐμοὺς μετὰ τῆς γαλήνης ἐκείνης, μεθ' ἧς ὠμίλει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ τελευταίῳ δείπῳ Αὐτοῦ πρὸς τοὺς μαθητάς Του! Ἀλλὰ τοῦτο δύναται μόνος ὁ βιώσας ἀμειπτον βίον, ὡς τὸν τοῦ Ἰησοῦ, μόνος ὁ ἔνεκεν τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ μὴ ἀναγκαζόμενος νὰ ἐρυθρίασῃ, ὁ βαδίζων πρὸς τὴν μέλλουσαν ζωὴν μετ' ἐλπίδος ἐπὶ τῆς πίστεως καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων θεμελιωμένης. Ἡ σπουδαιότερα καὶ κρισιμωτέρα στιγμή τῆς ζωῆς ἡμῶν εἶνε ἀναντιρρήτως ἡ ὑστάτη. Αὕτη δίδωσιν ἡμῖν ἐπὶ τέλους τὴν νικητήριον δάφνην ἢ περιτίθῃσιν ἡμῖν τὸν ἐξ ἀκανθῶν στέφανον τῆς αἰμίας. Ὡ! τί ὀφείλω νὰ πράξω ἵνα καταστήσω τὴν σπουδαιότατην ταύτην ὥραν τῆς ἐπιγείου ὑπάρξεώς μου ἐνταυτῷ καὶ εὐτυχεστάτῃ; Ὄφείλω νὰ πράξω ὅ,τι ἔπραξεν ὁ Ἰησοῦς, ὅ,τι ἐνετείλατο ἡμῖν, ἤγουν ὀφείλω νὰ ἤμῃ πληρῆς ἀγάπης πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ὀφείλω ἐντελῶς νὰ θυσιάσω ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος κλήρου τὴν ματαιοφροσύνην μου, τὴν πλεονεξίαν μου, τὰς ἀγρίας κλίσεις καὶ τὰς ἀκαθάρτους ἐπιθυμίας μου.

Πρὶν ἀποχωρισθῆ ὁ Μεσσίας ἀπὸ τῶν μαθητῶν Αὐτοῦ ἀνεκόνωσεν αὐτοῖς τὴν τελευταίαν Αὐτοῦ βούλησιν, ἱεροθετήσας τὸν *Δείπνον τὸν Μυστικὸν* εἰς ἀνάμνησιν Αὐτοῦ καὶ τοῦ θανάτου Αὐτοῦ, ὃν ἔβλεπεν ἐγγύτατα ὄντα. Ἐπὶ τούτῳ, « ἐτι ἐσθιόντων τῶν μαθητῶν, ὁ Ἰησοῦς, λαβὼν τὸν ἄρτον καὶ εὐλογήσας, ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς καὶ εἶπε, Λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. Καί, λαβὼν τὸ ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων, Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γὰρ ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφρασιν ἀμαρτιῶν.» (Εὐαγγ. κατὰ Ματθ. ΚΣΤ'. 26—29. κατὰ Μάρκ. ΙΔ'. 22—25. κατὰ Λουκ. ΚΒ'. 19—21. Παῦλ. πρὸς Κορινθ. Ἐπιστ. Α'. κεφ. ΙΑ'. 23—26).

Τὸν μέλλοντα νὰ προδώσῃ Αὐτὸν ἐγνώριζεν ὁ Ἰησοῦς. Ὑπὸ σκοτεινοῦ κατεχόμενος πάθους ἐκάθησεν ὁ ἄθλιος Ἰούδας ἐν τῷ μέσῳ τῶν μαθητῶν καὶ ἔλαβε μετ' αὐτῶν τὸν ἄρτον ἀπὸ τῆς χειρὸς τοῦ εὐεργέτου αὐτοῦ, ἐνῶ ἐμελέτα τὸ μάλλον καταχθόνιον τῶν κακούργημάτων. Ὁ Ἰησοῦς ἔβλεπεν ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ Ἰσκαριώτου, καὶ ὅμως δὲν ἀπόθησεν αὐτὸν ὠνόμασεν αὐτὸν καὶ ὅμως δὲν ὠργίσθη κατ' αὐτοῦ. Οὐδεὶς τῶν ἄλλων παρόντων ἤδύνατο νὰ κατανοήσῃ τὸ δυνατόν τοιαύτης συγερᾶς πράξεως· λυπούμενοι δὲ οὗτοι σφόδρα, ὅτε ἤκουσαν τὸν θεῖον Διδάσκαλον, λέγοντα, « Εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, » ἤρχισαν νὰ λέγωσιν Αὐτῷ· « Μήτι· ἐγὼ· εἰμι, Κύριε; »

Ὁ δὲ Ἰούδας, ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενος καὶ τρέμων μὴ γνωρισθῆ καὶ ἀποβληθῆ ἀπὸ τοῦ κύκλου τῶν συμμαθητῶν καὶ φίλων αὐτοῦ ὡς κάθαρμα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἐτόλμησε νὰ καλύψῃ τὴν διαφθορὰν τῆς καρδίας του διὰ τῆς ἀναισχυντίας· ἔθεν εἶπε « Μήτι· ἐγὼ· εἰμι, Ραββί; » Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐτῷ, « Σὺ εἶπας. Ὁ δὲ ποιεῖς, ποιήσον τάχιον.» Τοὺς δὲ λόγους τούτους ἐξέφρασεν ὁ θεῖος Διδάσκαλος μετὰ τσαύτης γλυκύτητος καὶ ἀγάπης, ὥστε οὐδεὶς τῶν ἀνακειμένων ἔγνω πρὸς τί εἶπε αὐτοῦ. Τινὲς ἐνόμισαν ὅτι ἐπειδὴ ὁ Ἰούδας εἶχε τὸ γλω-

σκόμων, ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ ν' ἀγοράσῃ τὰ χρειώδη εἰς τὴν ἑορτήν, ἢ νὰ δώσῃ τι τοῖς πτωχοῖς. (Εὐαγγ. κατὰ Ματθ. ΚΣΤ'. 25. κατὰ Ἰωάν. ΙΓ'. 28—29). Τότε ὁ Ἰούδας κατησχυμένος ἠγέρθη καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν, ἵνα κρύψῃ τὴν ταραχὴν του· ἐπορεύθη δὲ πρὸς ἐκτελεσιν τῆς μιαρᾶς αὐτοῦ πράξεως.

Ὅποιαν μακροθυμίαν ἀνέδειξεν ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ὁ Θεῖος ἀνθρώπος! Τίς δύναται ἐντελῶς νὰ συναισθανθῆ καὶ νὰ μιμηθῆ αὐτὴν; Προδοθεὶς ὑπ' ἐνὸς τῶν παρ' Αὐτοῦ εὐεργετηθέντων, γινώσκων πληρέστατα τὸ κακούργημα ὅπερ ὁ Ἰούδας ἐμελλε νὰ πράξῃ, οὐ μόνον δὲν ὠργίσθη κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐφέισθη φιλοστόργως τοῦ ἐνόχου ἐνώπιον τῶν λοιπῶν, τῶν ἀγνωσούντων εἰσέτι αὐτὸν τε καὶ τὴν μελετωμένην κακούργειάν του. Οὐχὶ δι' ἀπειλῶν ἐπειράθη ν' ἀποτρέψῃ τοῦ σκοποῦ του τὸν ἐξώλην· κατὰ τοιοῦτο πάθος οὐδὲν ἰσχύουσιν αἱ ἀπειλαί. Οὐχὶ διαπαρακλήσεων ἐζήτησε νὰ συγμνήσῃ τὸν πονηρὸν ἢ ἀθώωτης ἐν τῇ συνειδήσει τῆς ἀξίας αὐτῆς οὐδέποτε ταπεινοῦται ἀπέναντι τοῦ κακούργου, ὅστις ἐν ταῖς παρακλήσεσιν ἤθελε θριαμβεύσει. Μόνον τὴν σοβαρὰν τῆς φιλίας φωνὴν μετεχειρίσθη ὁ Ἰησοῦς ἵνα ὁμιλήσῃ πρὸς τὴν ψυχρὰν καρδίαν τοῦ προδότου, μόνον δι' ἀδελφῆς γαλήνης καὶ δι' ὑπερβαλλούσης καλοκαγαθίας ἐφαίνοτο ὅτι ἤθελε νὰ ἀποπλίσῃ τὸν κακούργον μαθητὴν. Ἀλλ' ὁ Ἰούδας ἀναίσθητος καὶ κακομήχανος ἐξῆλθεν ἐν τῇ νυκτὶ καὶ ἐπρόδωκε τὸν Σωτῆρά του.

Ἐξελεθόντος τοῦ Ἰούδα, ὁ Ἰησοῦς ἐπήγε τοὺς ὀφθαλμοὺς Αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐδεήθη πρὸς τὸν Αἰώνιον Αὐτοῦ Πατέρα ὑπὲρ τῶν ἀγαπητῶν Αὐτοῦ μαθητῶν. « Πάτερ, εἶπεν, ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· σὺ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι Σοὶ εἰσι. Πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὄνοματί Σου, ὡς δέδωκάς μοι. Ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου· ὡς δέδωκάς μοι ἐφύλαξαι καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπόλετο, εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ. Νῦν δὲ πρὸς Σὲ ἔρχομαι. Οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ. Ἀγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ Σου· ὁ λόγος ὁ Σὸς ἀληθεὶς ἐστιν.» (Εὐαγγελ. κατὰ Ἰωάν. ΙΖ'. 9, 11, 12, 15, 17).

Οὕτω προσηύξατο ὁ Ἰησοῦς. Οὕτω προσεύχεται καὶ ὁ ἀποθνήσκων πατὴρ ὑπὲρ τῆς ἐπιγείου εὐπραγίας καὶ ὑπὲρ τῆς αἰωνίου σωτηρίας τοῦ οἴκου αὐτοῦ, πρὶν ἢ παραδώσῃ τὸ πνεῦμα εἰς χεῖρας τοῦ Πλάστου, ἐξ οὗ αὐτὸ προῆλθεν.

Ἀλλ' ἡ μεγάλη ψυχὴ τοῦ Σωτῆρος τοῦ Κόσμου δὲν ἠρέσθη τούτοις. Αὐτῷ δὲν ἀνήκον μόνον οἱ ἑνδεκα εὐδαίμονες μαθηταὶ οἱ περικυκλούντες Αὐτὸν κατὰ τὰς τελευταίας Αὐτοῦ ὥρας. Ὅχι, καὶ ἅπαντα ἡ ἀνθρωπότης καὶ αἱ μυριάδες αἰτίνας τότε ἔζων καὶ δὲν ἐγίνωσκον Αὐτόν, καὶ τὰ ἑκατομύρια, ἅτινα εἰσέτι δὲν εἶχον γεννηθῆ καὶ ἅπερ ἐμελλον νὰ φωτισθῶσιν ὑπὸ τῆς διδασκαλίας Αὐτοῦ καὶ νὰ ἀγιασθῶσι διὰ τοῦ θανάτου Του, ἀπετέλου μέρους τῆς οἰκογενείας Αὐτοῦ. Διατρέξας τοῖς νοεροῖς βλέμμασι τοὺς μέλλοντας αἰῶνας προσέθηκε καὶ τὴν ἀκόλουθον προσευχὴν. « Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ ἵνα πάντες ἐν ᾧσιν καθὼς Σὺ, Πάτερ, ἐν ἐμοί, καὶ γὰρ ἐν Σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ᾧσιν ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι Σὺ με ἀπέστειλας. Καὶ ἐγὼ τὴν

δόξαν, ἣν δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὡσιν ἐν, καθὼς ἡμεῖς ἐν ἔσμεν.» (Εὐαγγ. κατὰ Ἰωάνν. ΙΖ', 20—22.)

Ὡ Ἰησοῦ μου, οὕτω προσήχου καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ ἐν τῇ σεμνοτάτῃ ἐκείνῃ ὥρᾳ τοῦ ἀποχωρισμοῦ καὶ τῆς ἀποχωρήσεώς Σου. Οὐδ' ἐμὲ ἐλησμόνησας, ὅτε ὁ κόσμος ὅλος Σὲ παρεγνώριζε καὶ Σὲ ἐλησμόνει. Ὡ θεῖε Μυστικῆ δεῖπνε, ὦ τῶν καθ' ἡμᾶς μυστηρίων ἢ παραδόσεως, Δεῖπνε ἀγάπης, καθ' ὃν ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου περιέλαβε καὶ ἐν τῇ προσευχῇ Αὐτοῦ, πῶς δύναμαι νὰ ἀναμνησθῶ Σοῦ μετ' ἀδιαφορίας! Πῶς δύναμαι νὰ Σὲ ἐορτάσω ἐν τῇ τῶν χριστιανῶν πολιτείᾳ χωρὶς ν' ἀναφωνήσω μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν μου! Ἐν τῷ Δεσποτικῷ Δείπνῳ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς λύπης, τῆς ἀγιωτάτης φιλίας καὶ τοῦ ἀλγίστου χωρισμοῦ ὁ Ἐκλεκτός τοῦ Θεοῦ κατεδέχθη νὰ δεηθῇ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἐμῆς ψυχῆς!

Ἐκεῖνος ἀπέθανεν ἄλλ' οἱ μαθηταὶ! Αὐτοῦ ἀνεπέσαν πολλάκις τὸν Δεῖπνον, τὸν ὀρισθέντα εἰς μνημόσυνον τοῦ εἰς οὐρανὸν ἀναληφθέντος θεοῦ αὐτῶν Διδασκάλου καὶ φίλου. Ἡ ἐσπέρα ἐκείνη, ὁ τελευταῖος ἐκεῖνος Δεῖπνος ἐγένοντο αὐτοῖς ἀνεπίληστοι ἢ δ' ἀνάμνησις αὐτῶν κατέστη μία τῶν σεμνοτέρων τελετῶν τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Πᾶς ὁ θέλων νὰ ἔχη μέρος μετὰ τοῦ Ἰησοῦ καὶ ν' ἀποκληθῇ ὀπαδὸς αὐτοῦ, ἔσπευδε προθύμως εἰς τὴν μυστικὴν τράπεζαν τοῦ Κυρίου καὶ ἀνεπέσεν, ὡς οἱ Ἀπόστολοι, τὴν ἀνάμνησιν τῆς μεγάλης θυσίας, τῆς ἐπισφραγισάσης τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου. Οἱ πρῶτοι χριστιανοί, ὑπὸ τῶν ζηλωτῶν τῆς πολυθείας καταδικαζόμενοι, ἐτέλουν τὸν θεῖον Δεῖπνον ἐν κρύπταις καὶ ἐν ὑπογείοις τύμβοις. Οὕτε τὸ ξίφος, οὕτε αἱ φλόγες τῶν πυρῶν ἀπέτρεπον αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ θρησκευτικοῦ τούτου καθήκοντος. Ἐγίνωσκον, ἅτε τρι-αὐτὴν ὑπόσχασιν δόντος αὐτοῖς τοῦ Ἰησοῦ, ὅτι ὁ θεῖος λόγος τοῦ Κυρίου θέλει ἐπιζήσει καὶ ἐπὶ τέλους νικήσει. Καὶ ὁ λόγος Αὐτοῦ ἐπέζησε καὶ ἐνίκησεν.

Οὐδόλως ἀσύνηθες εἶνε νὰ πανηγυρίζωσιν οἱ λαοὶ μετὰ σεβασμοῦ τὴν μνήμην τῶν μεγάλων αὐτῶν ἀνδρῶν, τῶν ἡρώων, τῶν σοφῶν, τῶν εὐεργετῶν αὐτῶν. Πάντοτε δὲ ἡ ἀποδομιμένη αὕτη τιμὴ ἐστὶ γεραρὰ καὶ ἐπαινετὴ, ὡς ἀποτελοῦσα τὸν φόρον τῆς κοινῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν ἀρετὴν τῶν ὠφελήσαντων τὴν ἑαυτῶν πατρίδα ἢ καὶ ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα.

Πόσον ἄρα σεμνοπρεπέστερος πρέπει νὰ ᾔηεν ὁ Δεῖπνος ὁ Μυστικὸς, οὕτινος τὴν ἀνάμνησιν Αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς ἐνομοθέτησεν ἐν ταῖς τρομερωτάταις στιγμαῖς τοῦ βίου Αὐτοῦ, εἰς ἀνάμνησιν τῆς μεγίστης τῶν ἐπὶ τῆς γῆς θυσιῶν, εἰς ἀιδιότητα τοῦ ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπὸ τῆς κοιτίδος μέχρι τοῦ τάφου περιλαμβάνοντος θεοῦ εὐεργετήματος. Ἡ θρησκευτικὴ αὕτη τελετὴ ἐστὶν ἡ ἐορτὴ τοῦ Ἀγιωτάτου πάντων τῶν Ἀγίων, τοῦ Σοφωτάτου πάντων τῶν σοφῶν, Οὗ ὁ θεῖος καὶ σωτήριος λόγος ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τῆς πλάνης τῆς ἀμαρτίας τὸν ἀνθρώπον καὶ ἤνωσεν αὐτὸν μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ἡ τελετὴ αὕτη ἐστὶν ἡ λατρεία, ἣν Αὐτῷ τῷ Θεῷ προσφέρομεν, ἐστὶν ἡ ἀνανέωσις τῆς μεγάλης καὶ αἰωνίου Διαθήκης, ἣν ἐπεσφράγισε τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν.

Καὶ ὅμως, (ὦ! διατὶ εἰμι ἠναγκασμένος νὰ εἶπω τοῦτο;) ἡ οὐρανία αὕτη ἐορτὴ τῶν ψυχῶν, ἣν καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ἡμῶν

τελοῦσιν ἐν ἄπασι τοῖς χριστιανικοῖς ναοῖς, μεθ' ὀπόσης ἀδιαφορίας καὶ ψυχρότητος ὑπὸ τῶν πλείστων πανηγυρίζεται! Χριστιανοί, ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ὁποίων ὁ Χριστὸς ὑπέμεινε βασάνους, τὸν σταυρόν, τὸν θάνατον, βαδίζουσι πρὸς τὴν ἀγίαν Τράπεζαν μετὰ κουφονοίας, οὐδόλως συλλογιζόμενοι τί ποιοῦσι. Πολλοὶ φαίνονται ὅτι ἀπλῶς ἀκολουθοῦσιν ἀρχαῖον ἔθιμον, ὅπερ ὅμως οὐδεμίαν ἔχει ἐπὶ τῆς καρδίας των ἐπιρροήν. Τινὲς συμμορφοῦνται τῷ ἔθιμῳ μόνον ἵνα μὴ διακριθῶσιν ἀπὸ τῶν λοιπῶν συμπολιτῶν αὐτῶν. Ἄλλοι προσερχόμενοι τοῖς ἀχράντοις μυστηρίοις παρίστανται μὲν μετ' ἐξωτερικῆς κοσμιότητος καὶ φαινομένης εὐλαβείας, ἀλλὰ φέρουσιν ἐν ἑαυτοῖς κούφον φρόνημα καὶ τὸν στοχασμὸν ὅτι πράττουσι κενόν τι καὶ περιττὸν πρᾶγμα. Ἄλλοι δὲ καὶ οὐχὶ ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν, ἐγκαυχώμενοι τῇ παιδείᾳ καὶ τῇ τοῦ νοῦς ὑπεροχῇ, καταπνίγουσιν ἐν ἑαυτοῖς πᾶν θρησκευτικὸν αἴσθημα καὶ φιλοτιμοῦνται νὰ φαίνωνται μηδαμῶς ἀνήκοντες τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ.

Πόθεν ἡ ψυχρότης αὕτη; Πόθεν ἡ ἀνόσιος αὕτη ἀδιαφορία τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὰ θεῖα;

Ἀνθρώποι ματαιόφρονες καὶ κενοί, σπεύδετε μεθ' ὑπερηφανείας εἰς τὰς βασιλικὰς τράπεζας καὶ εἰς τὰ συμπόσια τῶν μεγιστάνων τῆς γῆς, τῶν οὐδὲν ἄλλο ὄντων ἢ κόνις καὶ σποδὸς ὡς ὑμεῖς, καὶ ἐρυθριῶντες ἢ μετ' ἀδιαφορίας προσέρχεσθε τῷ Δείπνῳ τῷ Μυστικῷ τοῦ Κυρίου, τῷ προσωρισμένῳ ν' ἀναμνήσει ὑμῖν τὰ ὑπὲρ ὑμῶν πάθη τοῦ Σωτῆρος καὶ ν' ἀνανέωσιν τὴν μεταξὺ Αὐτοῦ καὶ ὑμῶν κοινωνίαν! Μετ' ἐνθουσιασμοῦ πανηγυρίζετε τὴν μνήμην τῶν ἐνδόξων προγόνων σας, τὴν δὲ μνήμην Ἐκεῖνου, δι' οὗ ἀπεκτίησατε τὴν εὐδαιμονίαν ὑμῶν, δι' οὗ ἐγίνατε ἢ ἠδύνασθε νὰ γίνητε εὐγενέστεροι, ἠθικώτεροι καὶ μᾶλλον πεφωτισμένοι, ἐορτάζετε ραθυμῶς καὶ περιφρονητικῶς! Θεοποιεῖτε τὴν κόνιν καὶ μεταχειρίζεσθε ὡς ἀνεμοφόρητον κονιορτὸν τὰ οὐράνια!

Ὁχι, ὦ ψυχὴ μου, ἐνόσω τὸ ἀκήρατον τῶν φρονημάτων, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ τῶν ὅλων Δημιουργός, ἡ αἰωνιότης εἰσὶν εἰς τὰ ἔμματα σου τὰ ἀγιώτατα καὶ ὑψίστα τῶν ἐν τῷ κόσμῳ πραγμάτων, οὐδέποτε ἔστω σοι ἀπλῆ καὶ ἀδιάφορος τελετὴ ὁ Δεῖπνος ὁ Μυστικὸς, ἡ ἀνανέωσις αὕτη τῆς ἀναμέσου σου καὶ τοῦ Ἰησοῦ αἰωνίου διαθήκης. Ἐν τῷ ναῷ, ὅπου νῦν παρίστασαι, πρὸς τὴν Ὀραϊαν Πύλιν, πρὸς ἣν νῦν βαδίζεις, προσῆλθον ἄλλοτε μετὰ βουταίας συντριβῆς αἱ εὐσεβεῖς ψυχαὶ τῶν προπατόρων σου ἐν μέσῳ τῶν χριστιανικῶν ψαλμωδιῶν, θέλουσι δὲ προσέλθει μίαν ἡμέραν καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ τέκνα τῶν τέκνων σου, οἰκιδήτοτε καὶ ἂν ὡσιν αἱ καιρικαὶ περιστάσεις, ὅτε τὰ μόρια τοῦ διαλυθέντος σώματός σου θέλουσι κεῖσθαι δυσδιάκριτα ἐν τῇ κόνει τῶν τάφων. Ὡ! μηδέποτε βιάζε πρὸς τὴν Ἀγίαν Τράπεζαν, ἐφ' ἧς διὰ μυστηρίου ἀνανεοῦται ἡ ἀνάμνησις τῆς θυσίας τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου, χωρὶς νὰ προπαρασκευάσης σεαυτὴν ἐπαξίως: μηδέποτε προσέρχου τοῖς θεοῖς μυστηρίοις ἀνευ σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης, ἀνευ ἀληθοῦς πίστεως καὶ ἀγάπης.

Θέλεις τὴν ἄφεισιν τῶν ἀμαρτιῶν σου καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν διαλλαγὴν σου; Ὑπαγε καὶ ἄγνισον σεαυτὴν ἐν τῇ ἀναμνήσει τῆς ἀγιότητος τοῦ Ἰησοῦ. Αἱ ἀμαρτίαι σου ἀφεθήσονται σοι καὶ θέλουσι παντάπασιν ἐξαλειφθῆ, ἂν ὄντως μετεμελήθῃς ἐπὶ αὐταῖς

καὶ ἔπαυσε ἀμαρτάνουσα. Οὐχὶ ἡ ἀπλῆ μετάληψις τῶν ἀχράντων καὶ ζωοποιῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων, ἀλλ' ἡ ἀκατάκριτος αὐτῶν μετοχὴ καθαρῶς τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ ρύπου τῆς ἀμαρτίας. Ἀκατάκριτος δὲ μετοχὴ ἐστὶν ἡ γενομένη μετὰ τὴν ἀμετάτρεπτον ἀπόφασιν τοῦ ἐκτελεῖν τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ.

Τῶν οὐρανίων καὶ φρικτῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων ἡ ἀκατάκριτος μετάληψις ἀποτελεῖ τὸν διὰ τοῦ Θεοῦ καὶ μυστικοῦ Δείπνου σύνδεσμον ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν. Δι' αὐτῆς ἀνανεοῦμεν τὸν τῆς πίστεως ἡμῶν ὄρκον. Μεταλαμβάνοντες τοῦ ἀχράντου Σώματος καὶ τοῦ τιμίου Αἵματος τοῦ Σωτῆρος ἐνούμεθα μετ' Αὐτοῦ, ἦτοι ἔχομεν Αὐτὸν τὸν Κύριον ἐν ἡμῖν κατοικοῦντα καὶ μένοντα. Διὰ τῆς θείας ταύτης κοινωνίας ζητοῦμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν ἄφραστον τῶν παρελθόντων ἀμαρτημάτων ἡμῶν, ἵνα ἀγιασθῶμεν ἐν τῇ μιμῆσει τῶν ἀρετῶν τοῦ Ἰησοῦ. Κατ' ἀνάγκην ἄρα ὀφείλομεν ν' ἀρχίσωμεν νέον ἐνάρετον βίον, ν' ἀποβάλλωμεν τὰς ἀνοσίους ἡμῶν κλίσεις, τὰς πονηρὰς ἡμῶν συνηθείας. Μετὰ τοῦ Χριστοῦ μόνον χριστιανοὶ δύνανται νὰ ἐνωθῶσιν. Ἄλλ' ἀληθῆς χριστιανὸς ἐστὶν ὁ ἐκτελεῶν ἀκριβῶς τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου καὶ Διδασκάλου αὐτοῦ.

Τοῦτου ἕνεκα, λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος «Ὁς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τοῦτον ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου ἀναξίως, ἕνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου. Δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου.» (Α'. Ἐπιστ. πρὸς Κορινθ. ΙΑ', 27-29). Ὁ τοιοῦτος ἀσεβὴς καταγελάσκει Αὐτὸν τὸν Πανάγιον· ὁμολογεῖ πρὸς τὸν Θεὸν συνθήκας, ἅς προτίθεται νὰ παραβῇ· δίδωσιν Αὐτῷ ὑποσχέσεις, ἅς οὐδέποτε σκοπεύει νὰ ἐκπληρώσῃ· τολμᾷ ὁ ἀνόσιος νὰ ὑβρίσῃ τὰ θεῖα.

Μεταμελήθητι πρῶτον εὐλαχρινῶς, ἄνθρωπε, ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἀμαρτήμασι, μίσησον καὶ κατάβαλε τὰς ἀρχὰς αὐτῶν, ἦτοι τὰ ἀκάθαρτα καὶ ἄτακτα πάθη, καὶ εἶτα πρόσελθε τοῖς ἀχράντοις τοῦ Κυρίου μυστηρίοις. Ὁ ἐπαξίως κοινωνήσας ἐξέρχεται τοῦ ναοῦ ὅλος νέος καὶ καθαρὸς ἄνθρωπος, φέρων ἐν ἑαυτῷ τὸ αἶσθημα οὐρανοῦ εὐδαιμονίας, μετέχων τῆς ψυχικῆς ἐκείνης γαλήνης, ἣν δίδωσι μόνῃ ἢ πρὸς τὸν Θεὸν διαλλαγῇ. Αὐτὸς ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης θέλει προτιμᾷ τῶν θεληθέντων τῆς ἡδυπαθείας καὶ τῆς τρυφῆς τὰς ἡδονὰς τῆς ἀθωότητος καὶ τῆς ἀρετῆς· ἡ δὲ καθαρὰ καρδιά θέλει ἔχει εἰς τὰ ὅμματα αὐτοῦ ἀξίαν πλειοτέραν τῶν σωματικῶν ἀπολαύσεων, τῶν τιμῶν, τῶν ὑψηλῶν θέσεων, τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς ἰσχύος, ἦτοι τῶν πλεονεκτημάτων, ἅπερ οὐ σπανίως εἰσὶ καρποὶ καὶ ἐπακόλουθα τῆς κακίας.

«Ὁ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει.» Δεῖλιαε θνητέ, σὺ ὁ προσερχόμενος τῷ θεῷ καὶ μυστικῷ Δείπνῳ τοῦ Κυρίου μετὰ καρδίας πεπληρωμένης δόλου καὶ πονηρίας, ὁ ὑπὸ τὸ πρόσχημα εὐλαθείας εἰσδύων ἐν τῇ συνελεύσει τῶν χριστιανῶν, τρέμε ἐνώπιον σεαυτοῦ! Φέρων ἐν στήθεσι καρδίαν φθονεράν, ψυχὴν τετυφωμένην, δούλην τῶν περὶ τὸ σῶμα ἡδονῶν, φιλέκδικον, ἀνεπιεικῆ πρὸς τοὺς ὁμοίους σου, εἶσαι ἐν τῷ θεῷ τούτῳ Δείπνῳ αὐτὸς ὁ Ἰούδας, ὁ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ ἀπωθούμενος. Βαδίζεις πρὸς

τὴν θεῖαν κοινωνίαν, οὐχὶ ἵνα διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἀγιασθῆς, οὐχὶ ἵνα δεχθῆς ἐν σοὶ Αὐτὸν καὶ μείνης ἐν Αὐτῷ, ἀλλ' ἵνα προδώσῃς τὸν Διδάσκαλον καὶ Σωτῆρά σου. Ἡ φαυλότης σου, ἡ πανουργία σου, αἱ ἀνόσιοι καὶ μιαινοὶ ὀρέξεις σου, ἅς οὐδόλως διανοεῖσαι νὰ ἐγκαταλείψῃς, σὲ καθιστῶσι προδότην τοῦ Ἰησοῦ. Ὡς ὁ Ἰούδας, δόλιε, βεβηλὸς διὰ τῆς παρουσίας σου τὴν ἱεράν τῶν πιστῶν συνέλευσιν καὶ διὰ τῆς ψευδοῦς εὐσεβείας ζητεῖς ν' ἀπατήσῃς τοὺς λοιποὺς χριστιανούς. Ἄλλὰ μὴ πλανᾶσαι· ὁ Θεὸς δὲν καταγελάσκει. Ὡς ποτὲ ὁ Ἰησοῦς ἐγίνωσκε τὴν καρδίαν τοῦ προδώσαντος Αὐτόν, οὕτω ὁ παντεπόπτης Θεὸς βλέπει καὶ ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς σου. Τρέμε, ὁ Παντοδύναμος σὲ κρίνει! Τρέμε, σὺ αὐτὸς σεαυτὸν κατεδίκασας!

Ὁ Ἰησοῦ μου, ὦ Σωτὴρ μου! Εἶθε ἐν τῇ ἀνανεώσει τοῦ Θεοῦ Σου Δείπνου (ὦ, φρίττω καὶ νὰ ἐκφράσω αὐτό!) εἶθε νὰ μὴ ἀκολουθήσω τὰ ἔργα τοῦ κακούργου Ἰούδα, ὅστις εἰσελθὼν ἐν τῷ Δείπνῳ τῷ μυστικῷ ἐξῆλθεν ἵνα σὲ παραδώσῃ τοῖς ἀνόμοις κριταῖς! Ἔστω μοι τὸναντίον ἄγία καὶ σεμνὴ ἡ ἀνάμνησις τοῦ ἐλουσίου Σου πάθους, ὥσπερ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου μου. Ἄς μὲ πληροῖ βαθυτάτου σεβασμοῦ καὶ φόβου ὁσάκις ἴσταμαι πρὸ τῶν θυρῶν τοῦ ναοῦ Σου, ὁσάκις προσέρχομαι τοῖς θεοῖς καὶ ζωοποιεῖς μυστηρίοις. Φώτισόν με τῷ αἰδίῳ Σου φωτὶ· ἐμπλησόν με τῆς ἀγιωσύνης καὶ τῆς ἀρετῆς Σου. Ποίησον ἵνα ὅλος οἰκήσω ἐν σοὶ καὶ Σὺ ἐν ἐμοί.

Ὅτε ἐγερθεὶς ἀπὸ τοῦ τελευταίου Σου Δείπνου ἐξῆλθες ἐν τῷ σκοτεινῷ τῆς νυκτός, ἔνθα Σ' ἐπερίμενον ἡ προδοσία καὶ ὁ θάνατος, ἀνεφώνησας ἐν τῇ ἀπειρῳ Σου ἀγάπῃ προσευχόμενος καὶ τὰ ἐξῆς· «Πάτερ, οὐς δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ἔπου εἰμὶ ἐγὼ, καὶ κείνοι ὧσι μετ' ἐμοῦ.» (Εὐαγγ. κατὰ Ἰωάν. ΙΖ'. 24). Ὡ! εἶθε ἡ θεῖα Σου αὐτὴ προσευχὴ νὰ περιέλαβε καμὲ! Καὶ ὅταν μίαν ἡμέραν τὸ τελευταῖον ἑορτάσω ἐπὶ τῆς γῆς τὴν ἀνάμνησιν τοῦ Θεοῦ καὶ σωτηρίου Σου πάθους μεταλαμβάνων τοῦ ἀχράντου Σου Σώματος καὶ τοῦ τιμίου Σου Αἵματος, ὅταν ἐπέλθῃ ἡ στιγμὴ, καθ' ἣν ὀφείλω ν' ἀγίσω τὴν πρόσκαιρον ζωὴν, ἵνα εἰσελθῶ ἐν τῇ νυκτὶ τοῦ θανάτου μου, τότε, ὦ Ἰησοῦ καὶ Θεέ μου, δέξαι καμὲ παρὰ σοὶ, τότε ἀξιώσόν με ἵνα θεωρήσω τὴν θεαυγῆ Σου λαμπρότητα, τότε δόξασον καμὲ διὰ τῆς ἀγάπης Σου, ὅπως ἐδόξασας τοὺς ἐκλεκτοὺς Σου!

Καὶ Σὺ, Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ μου, ἐνίσχυσόν με ἐν τῷ τῆς ἀπολυτρώσεως ἔργῳ μου, στήριξόν με ἵνα καταστήσω βεβαιότεραν τὴν πρὸς τὸν Σωτῆρά μου φιλίαν, ἀγιάσόν με, καθάρισόν με ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ διὰ τῆς ἀληθείας Σου, διότι ὁ λόγος Σου ἀληθεῖά ἐστιν.
(Ἐκ τῶν Θρ. Μελετῶν)

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΝ Η ΣΜΥΡΝΗ.

Τῆ 26 Δεκεμβρίου 1871 ἀνεγνώσθη ἐν τῷ ἀναγνωστηρίῳ (ἢ Σμύρνη) ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Εὐαγγελικῇ Σχολῇ διδάσκοντος κ. Ἰωάννου Πρωτοδίκου ἡ βιογραφία τοῦ μακαρίτου Ἀρι-

στείδου Κυπριανού, γυμνασιάρχου Ἀθηνῶν, ἥτις καὶ τύποις ἐξεδόθη μετὰ ταῦτα.

Ἐν τῇ ρηθείᾳ βιογραφία ἀπαντῶνται πολλὰ, τὰ ὅποια αὐτόχρονα εὐαγγελικὰς ἐμπεριέχουσιν ἀληθείας. Α. χ. τὰ ἐν σελ. 26 (αὐτὸ ἔσθ' ὁ θνητῶν εὐ πόλεις οἰκουμένας δόμους τ' ἀπόλυσι, οἱ καλοὶ λίαν λόγοι· οὐ γὰρ τοῖσιν ὥσθι τερπνὰ χρῆ λέγειν, ἀλλ' ἐξ ὅτου τις εὐκλεῆς γενήσεται.) (Εὐρ. Ἴππολ. 486).

—τὰ ἐν σελ. 28 «ἦτοι τῆς διανοίας ἔψις ἄρχεται δὲ βλέ-

πειν, ἔταν ἡ τῶν ἔμμάτων τῆς ἀκμῆς λήγειν ἐπιχειρῆ. ἢ (Πλάτωνος Συμπόσιον σελ. 219).— τὰ ἐν σελ. 29 « Πανύστατα, ἀλλ' ἔναυλα ἀκόμη εἰς τὰς ἀκοάς μου ἤχουσι, καὶ θὰ ἤχῳσιν ἐν ὄσῳ ζωῆ, τὰ ἐξῆς λόγια, τὰ ὅποια μεσιγανῆ φωνῆν εἶπεν (ὁ Κυπριανός): Ἔρχονται στιγμαὶ κατὰ τὰς ὁποίας ἡ θεία πρόνοια ἀνακουφίζει τὰ πλάσματα αὐτῆς ἀπὸ τῶν ποικίλων δεινῶν, τὰ ὅποια τὰ καταρύνουσιν τότε εὐρίσκονται εἰς ἀκραν ψυχικὴν γαλήνην καὶ ἡρεμίαν. Εἰς μίαν τῶν στιγμῶν τούτων εὐρίσκομαι τώρα καὶ ἐγὼ αισθάνομαι ὅτι ἡ ψυχὴ μου ἀναβαίνει εἰς τὸν οὐρανόν· ἔπειτα στραφεῖς ἡρέμα πρὸς ἕνα τῶν περισταμένων φιλῶν, ἱατρὸν τῆν τέχνην, εἶπε: φίλε ἱατρὲ, γινώσκεις τοῦτο ἢ ἱατρικὴ; πρέπει νὰ λάβῃ ση-

μείωσιν· καὶ μετὰ βραχεῖαν διακοπὴν ἀνεφώνησε: κύριε Κουμανοῦδῃ, κήρυξον ἐκ μέρους τοῦ Κυπριανοῦ ὅτι Η ΨΥΧΗ ΕΙΝΕ ΑΘΑΝΑΤΟΣ· καὶ μετ' ὀλίγας στιγμὰς προσκλίνας ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου παρέδωκε τὸ πνεῦμα πρὸς τὸν Κύριον τῶν νεκρῶν καὶ τῶν ζώντων.»

Ὁ Κυπριανὸς ἐγεννήθη ἐν Πάρῳ τῷ 1830 ἐκ γονέων Ἰωσήφ Κυπριανοῦ καὶ Μαρίας τῆς γένου Καμπάνη. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἐν τῇ πατρίδι μαθημάτων ἐσπούδασεν ἐν Σύρῳ,

ἐν Ἀθήναις, ἐν Γερμανίᾳ. Ἐπανελθὼν δέ, ἀπεστάλη παρὰ τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως τὸ πρῶτον καθηγητῆς τῶν ἑλληνικῶν εἰς τὸ ἐν Τριπόλει Γυμνάσιον, ἔπειτα ἐκεῖθεν εἰς τὸ τῆς Σύρου ἀκολουθῶς προβιβασθεὶς εἰς Καλάμας Γυμνασιάρχης, ἐπέμψθη πάλιν εἰς Σύρον γυμνασιάρχης καὶ ἐκ Σύρου εἰς Ἀθήνας, ἔπου μέχρι τέλους τοῦ βίου του διετέλεσε γυμνασιάρχῶν τοῦ δευτέρου γυμνασίου.

Ὁ Κυπριανὸς μετὰ διήμερον ἐν τῇ κλίνῃ διακομὴν κατὰ τὸ μεσονύκτιον τῆς 16ης Ἰουλίου τοῦ 1869 ὑπέμεινε τὸν θάνατον μετὰ θαυμαστῆς φιλοσοφικῆς καρτερίας καὶ γενναιότητος, σῶας

ἔχων τὰς φρένας καὶ μέχρι τῆς τελευταίας πνοῆς μετὰ τῶν περισταμένων φιλῶν συνδιαλεγόμενος. Μίαν δὲ ἡμέραν πρὸ τοῦ θανάτου ζητήσας ἐτέλεσε καὶ τὰ νενομισμένα εἰς τοιαύτην περίσσειαν θρησκευτικὰ αὐτοῦ καθήκοντα.

Ὁ Κυπριανὸς συνέγραψε ἀ.) πραγματεῖαν περὶ τῶν ἑλληνικῶν τοῦ Ξενοφῶντος, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐπιχειρεῖ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι τὰ ἑλληνικὰ δὲν εἶνε ἡ πρωτότυπος συγγραφή τοῦ Ξενοφῶντος, ἀλλ' ἐπιτομὴ γενομένη μετὰ Χριστὸν καὶ πιθανῶς ὑπὸ Χριστιανοῦ. Ἡ πραγματεία αὕτη, τὴν ὅποیان εἶχεν ἀναγνώσει ἐν τῷ φιλολογικῷ φροντιστηρίῳ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Ἀλλῆς, ἐπιδοκιμασθεῖσα, ἐξεδόθη ὕστερον ἐν Ἀθήναις τῷ 1859. — β.) τὸ περὶ τῶν ἀπορρήτων τοῦ Ἰσοκράτους, ὅπερ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐξεδόθη

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ.

*Πρῶτα μὲν ἡελίου γλυκερὸν φάος ἐν Πάρῳ εἶδεν,
Παλλάδος εἶτα πόλις δῶκέν οἱ ἰδυοσύνην·
Ἔστατα Γερμανῶν πέδον ἠδύμον ἠλδανε μῦθον,
δαίδαλα ἔνθα λόγων ἄρμενα θούρω Ἄρει.*

ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Πρωτοδίκου ἐν Ἀθήναις.— γ.) πλείστας διατριβὰς ἐν τῷ Φιλίστορι.— καὶ δ.) κατὰ τῷ 1867 ἐδημοσίευσεν τὴν μετάφρασιν τῆς γραμματολογίας τοῦ Μυλλέρου δαπάνῃ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φιλομούσου μεγαλεμπόρου κ. Γεωργίου Ἀβέρωφ.

ΕΠΑΝΕΛΕΥΣΙΣ.

("Ιδε σελ. 162).

Πρὸ καιροῦ γράφοντες περὶ τῆς ἀπολύτου ἀνάγκης τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ἤτε: τῆς ριζικῆς μεταρρυθμίσεως τῆς διδασκαλίας ἐν γένει τῶν ἡμετέρων σχολείων, ἠτύχησαμεν ἐπὶ τέλους νὰ ἴδωμεν τρεῖς τῶν ἐν τῇ πόλει ἡμῶν λογίων νὰ ἐκθέσωσι τὰς περὶ τοῦ θέματος τούτου ἰδέας αὐτῶν.

Α'. ὁ κ. Ι. Σκυλίτζης ἔθιξε τὴν χορδὴν· ἀλλ' ἀντὶ νὰ πραγματευθῆ περὶ τῆς ριζικῆς μεταρρυθμίσεως, ὡς ἡμεῖς ἐννοοῦμεν, περιεστράφη μόνον εἰς τὸ περὶ ἀρχαίας καὶ καθομιλουμένης γλώσσης, ὑποδείξας ὅτι ἡ νεολαία ὀφείλει νὰ ἐκμανθάνῃ καλῶς πρῶτον τὴν δευτέραν καὶ δι' αὐτῆς ἔπειτα νὰ σπουδάζῃ καὶ τὴν ἀρχαίαν.

Β'. ἡ κ. Σ. Λεοντιάς, τάναντία φρονούσα, διὰ μακρᾶς πραγματείας ὡς ἀναγκαιοτάτην τὴν ἀρχαίαν ἐσύστησεν, ἦν καὶ ὡς ἀμίμητον γλώσσαν ἀπέδειξε.

Γ'. Ὁ κ. Ίσηγόνης τῷ πρώτῳ συνταχθεὶς διὰ διαφόρων ἀποδείξεων ἀποδεικνύει τὴν ἀνάγκην νὰ περιορισθῇ ἡ διδασκαλία καὶ πρὸ πάντων τῶν κορασιῶν εἰς τὰ μᾶλλον ἀναγκαῖα μαθήματα.

Ἡμεῖς δὲ οὐδόλως ἀξιοῦντες ἡμᾶς ὡς ἀρμοδίους ἵνα ἐξετάσωμεν τοὺς λόγους, δι' ὧν διίσχυρίζονται ἕκαστος τούτων, ὑποστηρίζοντες τὰς ἀρχὰς αὐτῶν, γινώσκοντες ὅμως τὴν ἐκ τῆς ἐπικρατούσης διδασκαλίας καταστροφὴν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ πρὸ πάντων τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ἐκ τῆς ὁποίας πᾶσαι αἱ κοινωνίαι καταστρέφονται, χωρὶς νὰ παραγνωρίσωμεν καὶ τὴν ἐνδόμυχον πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἐπιθυμίαν τῶν ἀγαθῶν τούτων πολιτῶν, πρὸς τὰ δημοσιευθέντα ὑπ' αὐτῶν τὴν ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην ἐκφέρομεν.

Δίκαιον ἔχει ὁ κ. Σκυλίτζης ὑποστηρίζων ὅτι πρέπει νὰ ἐκμανθάνηται πρῶτον καλῶς ἡ καθομιλουμένη, διότι καὶ οἱ ἔχοντες τὰ μέσα νὰ σοφισθῶσι, δι' αὐτῆς βεβαίως θὰ προαχθῶσιν εἰς τὴν ἀρχαίαν.

Δίκαιον ἔχει καὶ ἡ κ. Σαπφῶ ὑποστηρίζουσα τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἀρχαίας, διότι οὐδὲ συγγνωστὸν εἶνε μόνον οἱ ἀπόγονοι τῶν ἰδρυτῶν τῆς οὐρανόου καὶ θείας ταύτης γλώσσης, οἵτινες οὐδ' ἐν τῷ σκότει τοῦ μεσαιῶνος τὴν παρημέλησαν, ὅπως ν' ἀπαρηθῶσιν αὐτήν, οὐδ' εἶνε ποτὲ πιστευτὸν ὅτι δὲν θέλουσιν ὑπάρχει ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἔθνεϊ ὁπαδοὶ αὐτῆς (ὅτε τὰ μᾶλλον πεφωτισμένα ἔθνη τὴν λατρείαν αὐτῶν προσφέρουσιν εἰς αὐτήν), καλῶς κατανοοῦντες ὅτι δι' αὐτῆς μόνης εἶνε δυνατόν ἡ καθομιλουμένη νὰ φορέσῃ τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῇ μητρικὴν χλαμύδα καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν σκόπιμον κατάστασιν.

Δίκαιον ἔχει καὶ ὁ κ. Ίσηγόνης ὑποστηρίζων τὴν ἐλάττωσιν τῶν μαθημάτων εἰς τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα πρὸς διδασκαλίαν· καὶ τοσοῦτον μάλιστα δίκαιον ἔχει οὗτος, καθόσον ὅπως μάταιον τῇ ἀληθείᾳ συνάμα δὲ καὶ γελοῖον ἠθέλεν εἶσθαι ἵνα ἡ στερούμενος ἐπενδύτου καὶ ὑποδημάτων φέρῃ χροσὴν ἄλυσσον, ὠρολόγιον, λευκὰς χειρίδας καὶ πτερὸν εἰς τὸν πῖλον αὐτοῦ! καὶ οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι πλείστοι δυστυχῶς τῶν ὅσοι ἀξιοῦσι νὰ ὀνομαζῶνται ὁ καλὸς κόσμος εἰσὶ τοιοῦτοι! καὶ τινόντι πολλοὶ τῶν προιούτων, καίτοι γινώσκοντες νὰ καταμετρώσι τὰς ἀπωτάτας

ἀποστάσεις τῶν οὐρανίων σωμάτων καὶ μυρία ἔσα, ὡς ἐν σελ. . . . τοῦ Μέντορος ἀριθμήσαμεν, αὐτοὶ ἑαυτοὺς οὐ κατανοοῦσι καὶ οὐδ' εἶνε δυνατόν διὰ τῆς ἐν χρήσει διδασκαλίας νὰ προβῶσι πρὸς τοῦτο.

Λυπηρὸν ὅθεν εἶνε τῇ ἀληθείᾳ, διαπραγματευόμενοι οἱ ἀγαθοὶ οὔτοι φίλοι περὶ τοσοῦτον ὑψηλοῦ καὶ κατεπείγοντος θέματος, νὰ γράψωσι μετὰ χολῆς πρὸς ἀλλήλους, δι' ὃ ἀπὸ καρδίας εὐχόμεθα καὶ καθικετεῦομεν αὐτοὺς τε καὶ ἐτέρους, ἵνα ὡς συνεργάται τοῦ ἀγαθοῦ ἀδελφικῶς ἐν ἀγάπῃ πρὸς τὴν θεραπείαν τῆς ἀπολύτου ταύτης ἐθνικῆς ἡμῶν ἀνάγκης προβῶσιν.

Ἡμεῖς δέ, ὡς πρὸ καιροῦ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀγωνιζόμενοι, οὐδόλως τὰς ἱκανότητας ὑπ' ἔψιν λαμβάνοντες, χρέος ἡμῶν θεωροῦμεν νὰ συστήσωμεν ἐκ νέου πρὸς πάντας τοὺς ἀρμοδίους τοῦ ἔθνους ἡμῶν τὴν πρώτην τῆς διδασκαλίας ὁδόν, ἣν ὡς προκαταρκτικὸν πρόγραμμα αὐτῆς ἐχαράξαμεν καὶ τὴν ὁποίαν ἐκ τῶν ταπεινῶν τῆς Γραφῆς ἐδαφίων σταχυολογήσαντες συνεπτύξαμεν καὶ ἐν σελ. . . . τοῦ Μέντορος ἐδημοσιεύσαμεν.

Ἀνάγκην ὅθεν, ἐπαναλαμβάνομεν, ἀδελφοί, καὶ μεγίστην ἀνάγκην ἔχομεν ριζικῆς τῆς διδασκαλίας μεταρρυθμίσεως ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φιλοσοφίας, ἥτις ἐστὶ κενὴ ἀπάτη, πρὸς τὴν κατὰ Χριστὸν διδασκαλίαν, ἥτις ἐστὶν ἡ ἀληθὴς παιδεία καὶ πρώτη ἀναγκαῖα τροφή τῆς ἀνθρωπότητος, συνωδὰ τῇ διπλῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ δὲ τροφή αὐτοῦ αὕτη δὲν συνίσταται εἰς τὴν ἐλάττωσιν ἢ τὴν ἀλλαγὴν τῆς διδασκαλίας ἐκ τῆς ἀρχαίας εἰς τὴν καθομιλουμένην ἢ τ' ἀνάκαλιν, ὅχι· διότι ἡ ἐπικρατούσα διδασκαλία, ἡ πρὸς τὴν ἀνθρώπινον φιλοσοφίαν ὀδηγοῦσα τὴν ἀνθρωπότητα, διδομένη εἰς τὴν νεότητα πρὶν ἢ αὕτη γευθῆ τὴν φύσει ἀναγκαίαν αὐτῇ τροφήν, πρὶν θέσῃ τὰ θεμέλια τοῦ καθήκοντος αὐτῆς, διὰ μόνου τοῦ ὁποίου δύναται νὰ βαδίσῃ πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτῆς, ὡς ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ ἐπλάσθη, ἀπεδείχθη διὰ μυρίων ὄσων ἀποδείξεων ὅτι εἶνε δηλητηρίον! οὐδ' εἶνε δυνατόν ἵνα, δηλητηριαθεὶς τις ὑπ' αὐτῆς, ἐπανέλθῃ εἰς τὴν νηπιότητα ὅπως ἐκ νέου τύχῃ τροφῆς καθαρᾶς, διότι ἡ λέξις πρόσθετος δὲν εἶνε λέξις ἀπλῆ ἀλλ' εἶνε πρᾶγμα, καὶ οὐδέποτε τις προοδεύσας εἰς τὴν ἡλικίαν ἠδυνήθη νὰ ἐπανέλθῃ.

Ἡ ἀναγκαιοτάτη ὅθεν πρώτη τροφή τῆς ἀνθρωπότητος εἶνε ἡ ἀπὸ τοῦ πρωτοπλάστου ἄχρι τοῦ νῦν βίβλιοιότης ὕλικῆ καὶ πνευματικῆ ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι πρὸς τοῦτο ἡ θεία Πρόνοια ἠδόκησε ἵνα ἡ ἀνθρωπότης διέλθῃ τὸ ἐξακισχιλιετὲς τοῦτο διάστημα ἐν μυρίοις παθήμασι τῶν νόθων ἀρχῶν καὶ βασιλείων, τῶν μυρίων ὄσων τυραννιῶν, τῶν ἀπέριων αὐτῶν νομοθεσιῶν, ὅπως, ἐκ τῶν παθημάτων αὐτῆς συνετισθεῖσα, τὸν μόνον Θεόν, τὴν μόνην αὐτοῦ βασιλείαν, τὸν μόνον αὐτοῦ νόμον, ἐν ᾧ τὸ καθῆκον καὶ ἡ ἰσότης τῆς ἀνθρωπότητος εἶνε ἐνσαρκωμένη, ἀναγνωρίσῃ, ἵνα διαλύσασα τὰ διάφορα τῆς ἀνθρωπότητος κέντρα, δι' ὧν διαίρειται αὕτη, καὶ πρὸς τὸ μόνον ἀληθὲς τῆς οὐρανόου βασιλείας κέντρον ἀτενίσασα, ἀφομοιωθῇ τῷ Πλάστῃ, ἵνα ἢ ἔχῃ μόνον κατ' εἰκόνα αὐτοῦ ὡς ἐπλάσθη, ἀλλὰ καὶ καθ' ὁμοίωσιν αὐτοῦ, ὡς πρὶν τῆς πλάσεως ὑπὸ τοῦ ἰδίου Πλάστου προῦριστο, ἐξ οὗ καὶ ἡ καταγωγὴ αὐτῆς ὡς γένος καὶ φυλῆ οὐρανία ἀναφέρεται. Καὶ ἐκ μὲν τῆς ὕλικῆς ἱστορίας, ἥτις

πρέπει να διδάσκηται, αν ἦνε δυνατόν ἐκ τῆς νήπια ἡλικίας (ὡς ἡ κ. Σ. Α. λέγει), μετὴν καθομιλουμένην γλῶσσαν (ὡς λέγει ὁ κ. Ι. Σκυλίτσης), δι' ὀλίγων μαθημάτων (ὡς λέγει ὁ κ. Ἰσηγόνης), πλὴν διὰ τῆς Γραφῆς καὶ μόνης τῆς Γραφῆς, συνοδευομένης ὑπὸ τῆς γεωγραφίας καὶ ἀριθμητικῆς (ὡς ἡμεῖς πρὸ πολλοῦ κηρύττομεν), δι' ὧν γνώσεων θέλει μαθηθῆναι ὁ διδασκόμενος τὰς παρεκτροπὰς τῆς ἀνθρωπότητος, ἐκ τῶν πολυειδῶν παθημάτων τῆς ὀπείας θέλει καταμάθει πῶς πρέπει νὰ διέλθῃ τὸν βίον αὐτοῦ πᾶς ἄνθρωπος μακρὰν κινδύνων. Ἐκ δὲ τῆς πνευματικῆς ἱστορίας θέλει γνωρίσει τὴν οὐράνιον καταγωγὴν αὐτοῦ, τὴν ἰσότητά καὶ τὸ καθῆκον αὐτοῦ καὶ τὸν μέγιστον προορισμὸν αὐτοῦ.

Ἄλλὰ τὸ μάθημα τοῦτο, ἀδελφοί, διὰ μόνου τοῦ παραδειγμα-
τος διδάσκεται σκοπίμως καὶ ὡς ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἀκολουθίᾳ ἀναφέρεται ἀπαράλλακτως. Ἡ πρώτη τριετής λοιπὸν μαθητεία τῆς ἀναγνώσεως καὶ τῆς γραφῆς ἐπὶ μόνης καὶ μόνης τῆς Γραφῆς εἶνε σκοπίμων νὰ γίνεταί καὶ ὡς ἔχει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διότι, ὡς θέλομεν ἀποδείξει, αὕτη ἡ Ἐκκλησία ἐστὶν ἡ ζωσα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διδασκαλία, δι' ἧς καὶ μόνης ἅπαν τοῦτο θὰ ἐνωθῆ εἰς μίαν ὄλην ἐκκλησίαν. Εἰς δὲ τὴν δευτέραν τριετίαν νὰ διδάσκηται ἡ γλῶσσα γραμματικῶς μὲν, πλὴν καὶ πάλιν ἐπὶ μόνης τῆς Γραφῆς ὁμοίως. Αὕτη νὰ ἐξηγητῆται ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν κειμένων· ἐπὶ ταύτης ἡ τεχνολογία καὶ τὸ συντακτικὸν νὰ διδάσκηται ἄλλως πᾶσα ἄλλη διδασκαλία, ἔστω καὶ αὕτη ἡ Γραφή, διδασκόμενη οὐχὶ ὡς εἶνε γραπτὴ ἐν τοῖς ἐκκλησι. βιβλίοις, ἀδύνατον εἶνε νὰ φέρῃ καρποὺς καλοὺς καὶ νὰ ὠφελήσῃ τοὺς ἀποχαριετώνας τὴν σχολὴν εἰς τὴν 13ετῇ ἡλικίαν αὐτῶν. ὧν οἱ 95 τοῖς 0)0 εἶνε παιδιὰ, ἀπ' ὧν αἱ κοινῶναι σχηματίζονται. Ἀπ' ἐναντίας δὲ διδασκόμενον τὸ μάθημα τοῦτο παραδειγματικῶς, ὡς τὸ ἐδίδαξεν ὁ Διδάσκαλος αὐτοῦ καὶ ὡς ἐτέθη ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς βιβλίοις, ἔπερ τὰ πλήθη τῶν διαφόρων κοινωνιῶν θέλουσι ἀπορᾶζεσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κατὰ τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας, ἀπαράλλακτως ὡς νηπιόθεν μέχρι τῆς 12ετοῦς ἡλικίας ἐδιδάσκοντο αὐτὸ ἐν τοῖς σχολείοις, ὡς καὶ ἐκ τῶν πρεσβυτέρων, ἐφ' ὅρου ζωῆς ἀφεύκτως θέλει ἐπιφέρει τοιαύτην μεταβολὴν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, οἷον οὐδέποτε ἀπ' ἀρχῆς τοῦ κόσμου μέχρι τοῦ νῦν ἠξιώθη νὰ ἴδῃ αὕτη ἡ δὲ μεταβολὴ θέλει εἶσθαι ἀναποφεύκτως ἢ ἀπαραίτητος εἰς τὴν ἀνθρωπότητα φυσικὴ τοῦ γένους ἡμῶν πρόοδος.

Πρὸς τί λοιπὸν, ἐμμένοντες εἰς τὴν ἐπικρατοῦσαν διδασκαλίαν ὡς καὶ ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ πηθικισμῷ, ἐπὶ προόδῳ καυχώμεθα, πράγματι ὑπ' αὐτῶν καταστρεφόμενοι καὶ ὀπισθοδρομοῦντες; ἵνα τί αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἀπατῶμεν; Τὸ ὅτι δὲ τὰ σχολεῖα ἡμῶν ἄπο σκοποῦ βαίνοσιν πρὸς καταστροφὴν ἐθνικὴν, διὰ λόγων οὐδεὶς τῶν ἀρμοδίων ἀρνεῖται τοῦτο, πρὸς διόρθωσιν δὲ τῶν κακῶς ἐχόντων· πράγματι διατὶ πάντες σιγῶσι; πρὸς τί λόγοι τινες, πραγματεῖαι καὶ ἀπαγγελίαι ἀπηγγέλησαν, περὶ ὧν ὀνομαστὶ λόγον πρὸ μικροῦ ἐν τῷ Μέντορι σελ. ἐποιήσαμεν; εἶνε ἄραγε δυνατόν ὅτι τοιοῦτοι νὰ συμφωνῶσι μετὰ τὰς ἑαυτῶν συνειδήσεις; εἶνε δυνάτον μόνον λόγῳ ἐπιδείξεως νὰ ἐγράφησαν ἢ ν' ἀπηγγέλησαν τὰ τοιαῦτα; εἰ δ' οὕτω ἔχει, δὲν εἶνε προτιμότερον ὅπως εὐχρηθῶμεν

ἵνα διὰ σεισμοῦ τινος καταστραφῶμεν πάντες; Ἴδου ὁ κ. Μαυρογορδάτος πρὸ πολλοῦ δημοσίως ἀπέδειξε τὸ σκολιὸν τῆς διδασκαλίας τῶν ἐθνικῶν σχολείων, δι' ὃ καὶ στεντορεῶς ἐφώναζε δημοσίως, ὅτι καὶ ἡμεῖς καὶ μόνης στιγμῆς βραδύτης πρὸς μεταρρυθμίσειν αὐτῆς μεγίστη ἐθνικὴ ἀπώλειά ἐστίν. Ἴδου, καὶ ὁ κ. Σκυλίτσης, ὑπὸ τῆς τοιαύτης διδασκαλίας αὐτὸς παθὼν, ὡς κοινὸς πατὴρ πάντων τῶν τέκνων τοῦ ἔθνους, μετ' ἀπελπισίας πρὸς τὴν ριζικὴν μεταρρυθμίσειν τῆς τοιαύτης διδασκαλίας τὴν βοήθειαν πάντων τῶν πρὸς τοῦτο ἄρμοδιων ἐπικαλεῖται. Εἶνε ἄρα γε πιστευτὸν ὅτι θέλει παρέλθῃ ἢ περίστασις αὕτη ἄνευ ἀποτελέσματος;

Ἴδου καὶ ἡ κ. Σ. Α., ἡ ἐπὶ τοσοῦτον τὴν ἀνθρωπίνην φιλοσοφίαν συσταίνουσα καὶ τὴν δι' αὐτῆς πρὸ 50 ἐτῶν ἄχρι τοῦ νῦν πρόοδον δι' ἀριθμῶν ἀποδεικνύουσα, ἀκουσα, οὕτως εἰπεῖν, ἢ ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ὠθουμένη, αὐτὴν ταύτην τὴν πρὸ 50 ἐτῶν διδασκαλίαν ὡς σκοπιμωτέραν ὁμολογεῖ οὕτως: «Ἐν τοῖς Παράσιον ἡμῶν καὶ τοῖς προπάτορι (καὶ πολὺ ἀπωτέρω, ὅτε ἐδίδασκον Χρυσόστομοι, Βασίλειοι καὶ τοσοῦτοι ἄλλοι) εὐρίσκεται δυνατωτέρα τις ἠθικὴ μόρφωσις, δι' ἣν καὶ τοιαῦτα θαύματα κατώρθωσαν διότι, λέγει, ἡ διδασκαλία ἐκεῖνη περιωρῆκετο εἰς τὰ ὀλίγα καὶ χρήσιμα καὶ οὐδαμῶς κατέτριβον τὸν καιρὸν τῶν εἰς τὰ μὴ τοιαῦτα, ἀλλὰ διὰ τῆς ἠθικῆς τῶν δυνάμεως, τοῦ ἀκραφνοῦς πατριωτισμοῦ τῶν καὶ τῆς ἰσχυρᾶς εὐσεβείας τῶν κατώρθωσαν ἐγκαίρως ὅτι ἡμεῖς ἠθέλομεν ἀδυνατήσῃ νὰ κατωρθώσωμεν μετ' ὄλην τὴν σπουδὴν μας πρὸς τὴν ὁδὸν τοῦ πολιστισμοῦ.»

Ἦ! ὅποια ἢ ἐκ τοῦ χωρίου τούτου ἐξαγομῆν ἀλήθεια! τίς δύναιται ν' ἀρνηθῆ ὅτι διὰ τοῦ χωρίου τούτου τὸ τῆς πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φιλοσοφίαν κλήσεως ἔργον μηδενίζεται καὶ ἡ πρὸς τὴν ἀλήθειαν συναίσθησις αὐτῆς ὑπὸ ταύτης κηρύττεται; καὶ πότε ὡς σκοπιμωτέραν κηρύττει αὐτήν; πρὸ 50 ἐτῶν! ὅτε τὸ ἔθνος ἡμῶν μόλις τὴν τοῦ Λασκάρειος γραμματικὴν εἶχεν ἀνὰ χεῖρας, ὅτε ὡς διδακτικὰ βιβλία ἢ ὀκτώηχος, τὸ ψαλτήριον, αἱ πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον ὅλως ἀμεθόδως ἐδιδάσκοντο! Τίς λοιπὸν δύναται ν' ἀρνηθῆ ὅτι ἡ δύναμις τῆς σκοπίμου διδασκείας οὐκ ἐστίν ἐν τῇ προόδῳ τῆς ἀνθρωπίνης φιλοσοφίας ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ ἱερᾷ κατὰ Χριστὸν διδασκαλίᾳ;

Ἴδου καὶ ὁ κ. Α. Ἰσηγόνης, ἐν ἀπελπισίᾳ γενόμενος περὶ τῆς ἐπικρατοῦσης διδασκαλίας, αὐτολεξί τι λέγει. «Οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον ὑμῖν! Οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἐὰν σπουδαίως ἐπέλθῃ εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν νὰ ἐξακολουθήσωμεν διὰ παντὸς ἐκπαιδεύοντες οὕτω τὰς θυγατέρας ἡμῶν» (μητι καὶ διὰ τοὺς υἱοὺς ἡμῶν, οὕτω διδασκόμενους, δὲν χρῆζει πολλάντις τὸ οὐαί;) «Τὸ ἦθος (γράφει ὁ κ. Ἰσηγόνης) δὲν διαπλάττεται διὰ τοῦ ἄχρη τοῦδε ἐπικρατοῦντος διδακτικοῦ συστήματος, δὲν διαπλάττεται διὰ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς, οὐδὲ δι' ἄλλης τινὸς γλώσσης, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀνυποκρίτου καὶ ἀγνῆς καὶ ἀμέμπτον χριστιανικῆς διδασκαλίας μάλιστα πάντων.» (καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ καθαρὰ ἀλήθεια.)

Καὶ οἱ τρεῖς λοιπὸν οὗτοι, καίτοι ἀλλήλους διὰ χολῆς ραντίζουσι γράφοντες, πρὸς ἕν καὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον ἀπολήγουσιν, ὁμολογοῦντες τὸ ὅλως ἀκατάλληλον καὶ ἐπιβλαβὲς τῆς ἐν χρήσει

διδασκαλίας. Ἐν λοιπὸν σκοπιμώτερα ἦτο ἡ διδασκαλία πρὸ 50 ἐτῶν μ' ὅλας τὰς ἐλλείψεις καὶ τὴν πτωχίαν τῆς γλώσσης τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὡς καὶ πολὺ πρὸ ταύτης, διὰ τῆς ὁποίας τοσοῦτοι φωστῆρες ἐγεννήθησαν καὶ τοσοῦτον φῶς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν διὰ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν ἐπέχυσαν, καὶ ἐν δεινοτάτοις καιροῖς τὴν τε θρησκείαν καὶ τὴν γλῶσσαν τῶν πατέρων ἡμῶν ἔσωσαν, κατὰ πόσον δὲν ἤθελεν εἶσθαι ἡδὴ σκοπιμώτερα ἡ διδασκαλία αὕτη τοῦ Χριστοῦ, ἂν διὰ τοσοῦτων μέσων ἂ ἔχομεν ἐδιδάσκειτο αὕτη μέχρι τῆς 12ετοῦς ἡλικίας, ὅτε μόνον εἶνε δυνατόν νὰ σχηματίσῃ τὴν περὶ αὐτοῦ κρίσιν ὁ ἄνθρωπος καὶ νὰ γνωρίσῃ τὴν ἐλευθερίαν του; Τίς δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι, ἂν ὁ ἄνθρωπος μέχρι τῆς ἡλικίας ταύτης ἐκαρπούτο ἐκ τῆς νηπιότητος αὐτοῦ τὴν τοιαύτην διδασκαλίαν, δι' ἧς μόνως εἶνε δυνατόν νὰ γνωρίσῃ τὸ καθῆκον αὐτοῦ, ἤθελεν εὐκόλως δι' αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος ἐξασκήσει τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ ὡς ὃν πνευματικόν, ὡς ἄνθρωπος κυρίως; καὶ εἶτα, ὡς ἔχων τὸ στάδιον ἀνεπτυγμένον πρὸς τὰς ἐπιστήμας, προθῆ, πρὸς αὐτάς, ἀρχόμενος ἐκ τῶν ἠθικολόγων συγγραμμάτων τῶν πρώτων ἐν τῷ γυμνασίῳ, ἔχων ὑπ' ὄψιν ὡς ἀγκυραν τὸ καθῆκον αὐτοῦ; ἄλλως τίς μὴ διδαχθεὶς τὸ ἑαυτοῦ καθῆκον δὲν κατεχράσθη τῆς ἑαυτοῦ ἐλευθερίας οὔτε ἔγνω αὐτήν;

Ὁ ἄνθρωπος, ἀδελφοί, ὡς ἀπὸ τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας πηγῆς κατερχόμενος φύσει ἐλεύθερος τυγχάνων, εἶνε ἀδύνατον τοῦ λοιποῦ νὰ μὲν ἔκουσιως ὑπὸ νόμους τῶν ὁμοίων αὐτοῦ. Καταμετρήσατε, ἂν δύνασθε, τὰς ἀπειρότητας τῶν ἀνθρωπίνων νόμων, ὅτινες ἀπ' αἰῶνων ἄχρι τοῦ νῦν ἐθεσπίσθησαν καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐπεβλήθησαν· διατὶ ἄραγε, καίτοι μετὰ τοσοῦτων ἐξαίρέσεων καὶ ὑπεξαίρέσεων ὄντες, πάντοτε ὡς ἀνεπαρκεῖς κατέπεσον καὶ νέοι ἐκ νέου θεσπίζονται; διότι οὐδέποτε ὁ φυσικὸς τῆς ἀνθρωπότητος νόμος, ὅς ἐστὶ τὸ καθῆκον αὐτῆς, ἐδιδάχθη πρὸς αὐτήν, καὶ οὕτω θὰ συμβαίη ἄχρις ὅτου ἡ ἀνθρωπότης τὸν σύμφωνον πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῆς πνευματικῆς φύσεως αὐτῆς καὶ τῆς ἰσότητος νόμον διδαχθῇ.

Ὁ νόμος οὗτος κηρυχθεὶς ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως θεοπνευστῶς διὰ τῶν λέξεων Σέβου τὸν Θεὸν καὶ φιλίει τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν, ὑπὸ Θεοῦ ἐδόθη πρὸς πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα· τοῦτον τὸν αἰώνιον νόμον ἐκ νέου ὁ αἰώνιος νομοθέτης αὐτοῦ, φανεῖς ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου, ἐσύστησεν εἰπών «ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμονται· ἐν τῷ νόμῳ τούτῳ κείται τὸ καθῆκον τῆς ἀνθρωπότητος, δι' οὗ μόνου δύναται αὕτη ἐλευθέρως νὰ βαδίσῃ εἰς τὸν προορισμὸν αὐτῆς· πᾶς δ' ἄλλος ἀνθρώπινος νόμος, ὡς ὑπὸ τῶν ὁμοίων του ἐπιβαλλόμενος εἰς αὐτήν, οὐδέποτε τελεσφορήσει.

Ἄνάγκην ὄθεν καὶ μεγίστην ἀνάγκην ἔχομεν τῆς διδασκαλίας τοῦ νόμου τούτου, ὅς ἐστὶν ὁ χριστιανισμὸς, διδασκόμενος διὰ τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ καθολικῆς ἐκκλησίας, ἐστὶν ἡ κατὰ Χριστὸν διδασκαλία· τί δὲ σημαίνει καθολικὴ ἐκκλησία ἴδετε εἰς τὸ 557 φυλ. τῆς Κλειούς, ἔπου ὁ κ. Θ. Λιθαδᾶς λαμπρῶς ἀποδεικνύει τί ἐστὶν ἐκκλησία. Ἐν λοιπὸν ἀληθῶς ἐστὲ ἀληθεῖς τοῦ ἔθνους ἡμῶν πνευματικοὶ διδάσκαλοι, οὕτω ποιήσατε καὶ οὕτω διδάξατε, ἵνα αἱ ἐπερχόμεναι γενεαὶ αἰωνίως εὐλογώσιν ὑμᾶς· γέγραπται

(ΜΕΝΤΩΡΟΣ. Τόμ. Γ'. Τεύχ. ΑΒ').

γὰρ «ὅς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, οὗτος ΜΕΓΑΣ κληθήσεται ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν (1).

ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

(Ἐκ τοῦ Ἀστ. τῆς Ἀνατολῆς).

(Ἴδε σελ. 108).

Περὶ γραφῆς, (γραψίματος) καὶ τῶν πρώτων ἐργαλείων αὐτῆς.

Ὡς λίαν οὐσιῶδες θεωροῦμεν νὰ ἀναφέρωμεν ὀλίγα τινα περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν προόδων τῆς τέχνης τοῦ γράφειν, ἥτις, μετὰ τὸν προφορικὸν λόγον, ἐπενεργεῖ τοσοῦτον εἰς τὸν κόσμον. Τὰ συγγράμματα τοῦ Μωϋσέως εἶνε τὰ ἀρχαιότατα πάντων ὅσα γνωρίζομεν. Εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Ἰώβ, ὅπερ ὑποτίθεται ὅτι ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως, ὁ Ἰώβ ἀνέκραξεν «Ὡ καὶ νὰ ἐγράφοντο οἱ λόγοι μου! νὰ ἐνετυποῦντο ἐν βιβλίῳ! νὰ ἐνεχαράττοντο ἐπὶ βράχου διὰ σιδηρᾶς γραφίδος καὶ μολύβδου διὰ παντός» (2). Ὁ Ἰώβ εἶχε βεβαίως ἰδέαν τῆς γραφῆς, καὶ τοι ἡ λέξις «νὰ ἐγράφοντο» πιθανῶς ἐσήμαινε «νὰ ἐνεγλύφοντο, ἢ νὰ ἐσχεδιάζοντο,» καὶ ἡ λέξις βιβλίον ἐσήμαινε ὅποιονδήποτε «ὑπόμνημα γραφῆς.» Ἐξαιρουμένης δὲ τῆς περικοπῆς ταύτης, οὐδεμία ἄλλη μνεία περὶ γραφῆς γίνεταί περὶ τῶν χρόνων τοῦ Μωϋσέως. Βλέπομεν ὅτι τὰ πωλητήρια τῆς ἰδιοκτησίας πρὸ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ δὲν ἐγίνοντο δι' ἐγγράφων πράξεων, τιθεμένων, εἰς τὰ δημόσια ἀρχεῖα, ἀλλ' ἐξησφαλίζοντο διὰ μόνου τοῦ λόγου ἐνώπιον μαρτύρων, ὡς ἐγένετο εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ πεδίου καὶ τοῦ σπηλαίου ἐν Μαχπελάχ, ὑπὸ τοῦ Ἀδραάμ(3)· καὶ πρὸς τοῦτοις δὲ βλέπομεν ὅτι ὁ Ἀδραάμ δὲν ἔγραψεν ὅτε ἔστειλεν εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ ζητῶν σύζυγον διὰ τὸν υἱὸν του. Τινὲς ὑπολαμβάνουσιν ὅτι ἡ πρώτη γραφὴ ἦσαν αἱ Δέκα Ἐντολαί, γεγραμμῆναι ἐπὶ λίθου ὑπὸ τοῦ θαυτοῦ τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ καὶ ἀπ' ἑτέρου γινώσκουμεν ὅτι ἡ ἀρχαιότατη Γραφὴ εἰς τὸν κόσμον ἐδόθη δι' ἐμπνεύσεως Ἐκείνου, ὅστις «παρέχει γνῶσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον,» καὶ μάλιστα εἰς Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν καὶ γράμματα.

Ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ ἀλφαβήτου ἐμμορφώθη τὸ Φοινικικόν, καὶ ἐκ τούτου τὸ Ἑλληνικόν· οὐδ' ἄλλο ἦσαν ἐναργῶς τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ποιηθέντα ἐκ δεξιῶν εἰς ἀριστεράν. Ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν δ' ἐγένοντο τὰ Ρωμαϊκά, καὶ ἐκ τούτων τὰ ἐν χρήσει τὴν σήμερον παρὰ τοῖς πεφωτισμένοις ἔθνεσιν.

ΡΩΜΑΙΚΑ.	ΕΛΛΗΝΙΚΑ.	ΕΒΡΑΙΚΑ.
A	Α ἄλφα	א Ἄλεφ
B	Β βῆτα	ב Μπέθ
C	Γ γάμμα	ג Γίμελ
D	Δ δέλτα καὶ	ד Ντάλεθ

(1) Αἱ σελ., τῶν ὁποίων οἱ ἀρ. κατὰ παραδρομὴν παρελείφθησαν ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ, εἰσὶ 341 Β'. τόμ. καὶ 88—144—162 Γ'.

(2) Ἰώβ θ'. 23—24.

(3) Γέν. κγ'. 17.

“Ότε οί ‘Ιουδαίοι υπό τόν ‘Ιησοῦν τοῦ Ναυῆ φέροντες τὰ συγγραμματα τοῦ Μωϋσέως μεθ’ ἑαυτῶν ἀπέδωξαν τὰς Φοινικιάς φυλάς, τινές τούτων κατέφυγον εἰς ἀπωτέρας ἀποικίας. Τότε δὲ καὶ ὁ ἐκ Φοινίκης Κάδμος, κακῶς λεγόμενος «ὁ πατήρ τῶν γραμμάτων» εἰσήγαγε τὴν χρῆσιν αὐτῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, μεταβαλὼν τὰ σχήματα. Παρασχωὼν δ’ οὗτος τὸ ἀλφάβητον εἰς τοὺς Ἕλληνας, οὐχὶ μόνον κατέβαλε τὸ θεμέλιον τῆς γραμματολογίας ἐκείνης, ἥτις εἶνε ὁ θαυμασμὸς τῶν σημερινῶν πεπαιδευμένων, ἀλλὰ καὶ παρέσχε γραπτὴν γλῶσσαν, ἥτις κατέστη πάντοτε τοσοῦτον ἀξιόμνηστος, καθ’ ὅσον μάλιστα εἰς αὐτὴν πρωτότυπως ἐγράφη ἡ Νέα Διαθήκη.

Ἡ εἰρηνικὴ βασιλεία τοῦ Σολομῶντος καὶ ἡ διαβρυληθεῖσα σφίξ αὐτοῦ εἴλκυσαν ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τοῦ κόσμου πολλοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ μάθωσιν. Οὕτω δ’ ἡ γνῶσις τῶν γραμμάτων καὶ τινες ἰδέαι περὶ τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ ἐπέξετάθησαν καὶ εἰς ἄλλας χώρας (1).

Τὴν χρῆσιν τῶν σημείων ἔμαλλον φυσικῶ τῇ λόγῳ νὰ παραδεχθῶσιν οἱ βάρβαροι λαοί, βλέποντες ὅτι τὰ μᾶλλον πεπολιτισμένα ἔθνη μετεχειρίζοντο γράμματα, ἅτινα οὗτοι δὲν ἐνόουν πρὸς τοῦτους δὲ καὶ διὰ τὴν κατὰ παράδοσιν περὶ τῆς γραφῆς ἰδέαν, τὴν ὅποιαν ἀπώλεσαν πιθανῶς οἱ πατέρες των, ἀποπλανηθέντες ἀπὸ τοῦ φωτός τῆς ἀληθείας εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν χαμέρπειαν τῆς εἰδωλολατρείας.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἑβραῖοὶ χαρακτηριστὴς διέφερον κατὰ τι ἀπὸ τῶν ἐν χρῆσει τὴν σήμερον εἰς τὴν γραφὴν τῆς γλώσσης ταύτης. Ὁ χρόνος ἐστὶ ἐπήγαγε μεταβολὰς εἰς τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ γράμματα. Αἱ μεταβολαὶ αὗται φυσικῶ τῇ λόγῳ προῆλθον πρὶν γνωσθῆ ἢ τυπογραφία, διότι οὐδέποτε λαλοῦσιν ἐξίσου ἀκριθῶς καὶ γράφουσιν οἱ ἄνθρωποι. Ἡ πρώτη γραφὴ ἦτο ἐκ δεξιῶν πρὸς τ’ ἀριστερά καὶ οὕτω γράφουσιν ἐτι καὶ νῦν οἱ Ἑβραῖοι. Καὶ οἱ Ἕλληνες δέ, λαβόντες τὰ γράμματα παρὰ τῶν Φοινίκων, ἔγραφον κατ’ ἀρχὰς ὁμοίως ὡς αὐτοὶ ἐκ δεξιῶν πρὸς τ’ ἀριστερά· ἀκολούθως δ’ ἐγένετο μεταβολή, ἀλληλοδιαδόχως γραφομένων τῶν στίχων, ἦτοι τὸν πρῶτον μὲν στίχον ἔγραφον ἐκ δεξιῶν εἰς τ’ ἀριστερά, τὸν δὲ δευτέρου ἐξ ἀριστερῶν πρὸς δεξιάν, καὶ τὸν τρίτον ἐπανελάμβανον ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστεράν, καὶ οὕτω καθεξῆς. Ὁ τρόπος οὗτος τοῦ γράφειν ὠνομάσθη βουστροφηδὸν, ἔπως δηλαδὴ στρέφουσιν οἱ βόες εἰς τὸ ἄροτρον καὶ κατ’ αὐτὸν ἦσαν γεγραμμένοι οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνος.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἑβραῖοὶ χαρακτηριστὴς ἐγράφοντο κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον τοῦτον.

1. Ἑβραϊκοὶ χαρακτηριστὴς.

Τὸ ἀρχαῖον Φοινικικὸν ἀλφάβητον κατὰ τὸν Σακλίγηρον ἐγράφετο οὕτως.

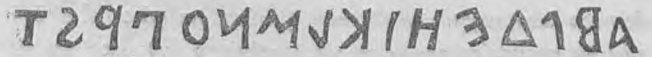
(1) Βασιλ. Α. 34.

2. Φοινικικοὶ χαρακτηριστὴς.

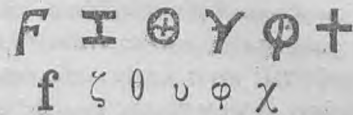

Καὶ τὸ Ἑλληνικὸν κατὰ τὰ ἀρχαιότατα δείγματα ἐγράφετο οὕτως.

3. Ἑλληνικοὶ χαρακτηριστὴς.

Ταῦτα πιθανῶς ἦσαν τὰ πρῶτα γράμματα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφάβητου, ἅτινα κατ’ ἀρχὰς ἦσαν δεκαεξὶ μόνον. Τὰ ἀκόλουθα εὐρισκόμενα εἰς τὴν ἀρχαίαν Σιγαίαν ἐπιγραφήν προσετέθησαν ἀκολούθως.

Ὁ Ἰὼβ ἀναφέρει πρῶτος τὴν ἐπὶ λίθου ἐπιγραφήν, καὶ τὸν λίθον ὃν μετεχειρίσθη ὁ Θεὸς γράφων τὰς δέκα ἐντολάς· ἀκολούθως μετεχειρίσθησαν τὸν χαλκόν, τὸν μόλυβδον καὶ ἄλλα μέταλλα, εἶτα δὲ τὸ ἐλεφάντινον ὄσπου καὶ τὸ ξύλον· ξύλινοι πίνακες ἐκαλύπτοντο ἢ ἠλείφοντο διὰ τοῦ κηρίου, οὗς καὶ ἐκθέτοντες εἰς τὴν θεριμότητα ἠδύνατο νὰ μετεχειρίζωνται ἐπανειλημμένως. Τὰ μόλις κατεργασμένα δέρματα τῶν ζώων ἦσαν ἐν χρῆσει κατ’ ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν ἔθεν καὶ αἱ λέξεις διεφέροι καὶ οὕτη ἔμειναν ἀκολούθως ἀντὶ βιβλίων. Δὲν συνείθιζον δὲ νὰ δένωσι τὰ βιβλία, ἀλλὰ διαδοχικῶς περιετύλισσαν τὰς γεγραμμένας σελίδας εἰς μικρὸν κύλινδρον, ὃν ἐξετύλισσον ὅτε ἀνεγίνωσκον αὐτάς.

Ἡ καλλιτέρα ὕλη εἰς τὸ γράφειν ἦτον ὁ πάπυρος, μέρος φυτοῦ φουμένου παρὰ τὸν Νεῖλον ποταμὸν τῆς Αἰγύπτου, καὶ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καλουμένου βύβλου. Ἐκ τοῦ φυτοῦ βύβλου προήχθη καὶ τὸ ἔνομα βιβλος καὶ βιβλίον.

Τὸ φυτὸν πάπυρος ἐκβάλλει στελέχη ἰσώδη ὀκτῶ ἕως δεκαεξὶ ποδῶν ὕψους καὶ δύο ἕως τεσσάρων δακτύλων πάχους μετὰ φύλων εἰς τὴν κορυφήν. Ὁ μυελὸς ἢ ἐντεριόνη ἐκόπτετο εἰς πολλὰ λεπτὰ τεμάχια, ἅτινα ἐτίθεντο ἐπὶ σανίδων, τὸ ἔν παρὰ τὸ ἄλλο καὶ ὀλίγον ἐπὶ τοῦ ἐτέρου, ἀκολούθως δ’ ἐβρέχοντο διὰ τινος διαλύσεως ἀραβικοῦ κόμμεος ἐν ὕδατι καὶ ἐβάλλοντο ὑπὸ τὸ πιεστήριον, εἶτα δ’ ἐξηραίνοντο εἰς τὸν ἥλιον καὶ ἐστιλβάνοντο.

Κατὰ τὴν πέμπτην πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Πτολεμαῖος ζηλοτυπήσας τὸν βασιλεῖα τῆς Περγᾶμου ἐκώλυσε τὴν ἔξοδον τοῦ παπύρου. Τοῦτο δὲ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐφεύρεσιν τῆς περιγαμνίης, ἥτις ὠνομάσθη ἀκολούθως μεμβράνα. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παραγγέλλει τὸν Τιμόθεον νὰ τῷ φέρῃ τὰ βιβλία, τὰ ὅποια ἄφησεν εἰς τὴν Τρωάδα, καὶ πρὸ πάντων τὰς μεμβράνας (1). Ἡ μεμβράνα ἦτον ἐφεύρεσις γνωσθεῖσα εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἔταν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἔμελλε νὰ διασπαρῇ καθ’ ὅλον τὸν κόσμον διὰ τῆς λεγομένης μεταφράσεως

(1) Β’. Τιμοθ. δ’. 13.

τῶν ἑβδομήκοντα καὶ κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ Εὐαγγελίου, ἐπομένως ἔταν στερωτέρα ὕλη ἢ τον ἀναγκαία πρὸς διατήρησιν τοῦ λόγου τούτου κατὰ τοὺς ζοφεροὺς ἐκείνους χρόνους.

Ἐκ τῆς συνήθους ἐκφράσεως τῶν φύλλων τῶν βιβλίων φαίνεται ὅτι οἱ Σάξωνες ἔγραφαν ἐπὶ φύλλων δένδρων (1). Πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ παπύρου οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι μετεχειρίζοντο τὸν ἐσωτερικὸν φλοιὸν τῶν δένδρων, ὥστε ἡ λέξις *liber* (φλοῖδος) κατέστη ἡ λατινικὴ λέξις διὰ τὸ βιβλίον.

Γραφίδας εἶτε κονδύλια κατασκευάζον ἐκ τῶν ἀποτελούντων τὴν κορυφὴν τοῦ παπύρου κλαδίσκων, δέξοντες αὐτοὺς. Οἱ Ῥωμαῖοι ἐκάλουν τὸ δέξυ ἐργαλεῖον, δι' οὗ ἔγραφον ἐπὶ τῶν πινακῶν, κτλ. στύλον (*Stylus*). Τοιοῦτον τινα εἶχεν ὁ Ἰούλιος Καίσαρ ὅτε προσεβλήθη ὑπὸ τῶν δολοφόνων του, καὶ ἀγωνιζόμενος νὰ ὑπερασπισθῆ δι' αὐτοῦ ἐπλήρωσε κακῶς ἕνα ἐξ αὐτῶν. Τὸ ἐν τῷ ψαλμῷ μέ. 1. ἀναφερόμενον ἐργαλεῖον ἐξηγήθη εἰς τε τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Λατινικὴν μετάφρασιν διὰ τοῦ καλάμου. Ἡ μεταγενεστέρα συνήθως πρὸς ἐκφράσιν τῆς γραφίδος λατινικὴ λέξις *penna* σημαίνει *πτερόν* (2). Ἐκ τῆς ρίζης τῆς Ἑβραϊκῆς λέξεως, ἣτις μετεφράσθη διὰ τοῦ μελάνη ἐν Ἱερ. λς'. 18, φαίνεται ὅτι ἦτο μέλαν τι ὑγρὸν ἐν χρήσει τότε. Κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Ἀποστόλων ἡ μελάνη ἦτο κοινοτάτη.

Ἀναμνησκόμενοι ὅτι ἡ γραφή κατ' ἀρχὰς μᾶς ἐδόθη δι' ἐμπνεύσεως καὶ πιθανῶς διὰ τῆς κατ' εὐθείαν ἐμπνεύσεως παρὰ τοῦ Θεοῦ, πόσον πρέπει νὰ φροντίζωμεν νὰ μεταχειρίζομεθα αὐτὴν πρὸς δόξαν Του! Ἄν λόγοι λαληθέντες ποτὲ δὲν ἀπονηθῆσιν, ἀλλὰ παρουσιάζονται εἰς τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῆς κρίσεως, πόσον μᾶλλον λόγοι γραφέντες!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ὁ Δημιουργὸς τοῦ κόσμου. — Ἐμφανίσεις καὶ διαδηλώσεις τοῦ Δημιουργοῦ.

Ὅταν ἐρωτώμεθα, *Ποῖος σὲ ἔκαμε; πόσον προθύμως ἀποκρινόμεθα, ὁ Θεός. Καὶ τί ἄλλο ἔκαμεν ὁ Θεός; —* Τὰ πάντα. Ἀποκρινόμεθα δ' οὕτω, ὅτι οὕτω καὶ ἐδιδάχθημεν. Πῶς ὑποκείμενόν τι ἢ πρᾶγμα δύναται νὰ εἴπῃ ποῖος τὸ ἔκαμε καὶ διὰ τί τὸ ἔκαμε, ἂν ὁ Δημιουργὸς δὲν τὸ ἔλεγε; Ἄν ὁ Θεός δὲν μᾶς τὸ ἀπεκάλυπτεν ἐν τῷ λόγῳ του, ἠθέλομεν ἔχει τὴν αὐτὴν περὶ τούτου γνῶσιν ὡς οἱ ἔθνικοι φιλόσοφοι, οἵτινες ἐδίδασκον ὅτι ἡ ὕλη εἶνε αἰώνιος, ἢ ὡς οἱ Ἰνδοὶ οἵτινες παριστῶσι τὴν γῆν ἐπιστηριζομένην ἐπὶ κεφαλῶν ἐλεφάντων, οἵτινες κινούμενοι προξενουοῦσι τοὺς σεισμούς! Εἰς τοῦτο καὶ αὐτὸ τὸ ἀπλούστατον παιδίον, γιγνώσκον τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῆς Γραφῆς, εἶνε σοφώτερον ὄλων τῶν ἐθνικῶν μνηστῆρι. ἐντὸς δέκα λεπτῶν πολὺ περισσότερα παρ' ὅσα οὗτοι, μὲ ὄλους τῶν τούτων φιλοσόφους, ἐντὸς πεντακισχιλίων ὄλων ἐτῶν ἔμαθον.

Πόσον βραχεῖα ἢ διήγησις ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ! καὶ ὅμως:

(1) Οἱ ἀρχαῖοι Σάξωνες, οἱ προπάτορες τῶν Ἀγγέλων, ἔγραφον ἐπὶ τοῦ φλοιοῦ τοῦ *boeco*.

(2) Ἐξ ἧς καὶ ἡ Ἀγγλικὴ λέξις *penn*.

πόσον ὕψηλῃ, πόσον μεγάλῃ! ὕψηρξάν ποτὲ λόγοι ὕψηλότεροι παρὰ τούτους; «Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, γεννηθήτω φῶς καὶ ἔγεινε φῶς» (1). Παραβάλλονται δὲ μόνον μὲ τοὺς λόγους Ἐκείνου, «ὅστις, ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, δὲν ἐνόμισεν ἀρπαγὴν τὸ νὰ ἦνε ἴσα μὲ τὸν Θεόν» (2). Ἄκουσον αὐτὸν λέγοντα εἰς τὸν λεπρόν, «Θέλω, καθαρῶς ἴσθαι» (3)· καὶ εἰς τὸν νεκρόν: «Ἀδάμας, ἐλθέ ἔξω» (4). Ἄκουσον αὐτὸν ἐπιτιμῶντα μεγάλῃν τρικυμίαν ἀνέμου, καὶ λέγοντα εἰς τὴν θάλασσαν: «Σιώπα, ἡσύχασον.—Καὶ ἔπαυσεν ὁ ἄνεμος καὶ ἔγεινε γαλήνη μεγάλη» (5). Συγχρόνως δ' ἄκουσον καὶ τοὺς θαυμασίους τούτους λόγους. «Συγκωρημένοι εἶνε εἰς σὲ αἱ ἀμαρτίαι σου» (6). Ποῖος ἄλλος ἢ Θεός δύναται νὰ λαλήσῃ τοιοῦτους λόγους; Δόξα δὲ νὰ ἦε εἰς τὸν Θεόν, ἕνεκα τῶν εἰς ἡμᾶς ἀποκαλύψεων του! «Ὁ Θεός ἀφ' ἑλάλησε τὸ πᾶσι πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν διὰ τῶν προφητῶν πολλὰς καὶ πολυτρόπως, ἐν ταῖς ἐσχάταις ταύταις ἡμέραις ἐλάλησε πρὸς ἡμᾶς διὰ τοῦ Υἱοῦ του» (7).

Ἡ πρώτη φράσις, τὴν ὁποῖαν ὁ Θεός μᾶς ἔδωκεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς δημιουργίας του, περιλαμβάνει ἴδιαν τινὰ ἀποκάλυψιν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, μεγάλῃν ἔχουσαν σχέσιν πρὸς ὅλην τὴν ἀκόλουθον ἱστορίαν τοῦ κόσμου, ἢτοι τὴν ἀποκάλυψιν τῶν προσώπων τῆς Θεότητος εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν. Ἡ μεγάλη δ' αὕτη ἀληθεῖα βαθμηδὸν ἀπεκαλύφθη εἰς τὸν ἄνθρωπον, συνδεομένη οὕτως, ὡς θέλομεν ἰδεῖ ἀκολούθως, μετὰ τῶν ὑποσχέσεων περὶ τοῦ ἐλευσομένου Μεσσοῦ καὶ τοῦ σχεδίου τῆς σωτηρίας. Ἡ ἀποκάλυψις αὕτη ἐγένετο βαθμηδὸν καὶ διαδοχικῶς, ὁμοιάζουσα τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, πρῶτον δηλαδὴ τὸ λυκαυγές, ἀκολούθως δὲ ἡ ἡὼς καὶ εἶτα τὸ πλήρες φῶς. Ἀναγινώσκομεν «Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεός τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν» (8). Εἰς τὸ πρωτότυπον ὑπάρχει «Θεοί,» εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, τὸ δὲ ρῆμα ἐποίησε εἶνε εἰς ἐνικὸν ἀριθμὸν· οὕτω δὲ φαίνονται πλείοτεροι ὑποστάσεις ἢ πρόσωπα ἐν ἐνί.

Τὸ πληθυντικὸν ὄνομα λαμβάνεται οὕτως ἵνα δείξῃ τὸν ἀληθῆ Θεόν, καὶ εἰς πλείστα μέρη ἐν ταῖς γραφαῖς συνδέεται μετὰ ρήματος εἰς ἐνικὸν ἀριθμὸν. Τριὰς ἐν μονάδι ἢ τρεῖς, ὑποστάσεις ἐν ἐνί Θεῷ ἀπεκαλύφθησαν ἐντελῶς ὅταν «Ὁ Θεός ἐφανέρωθη ἐν σαρκί» (9), καὶ ἔταν ἔστειλε τοὺς ἀποστόλους του «νὰ μαρτυρῶσι πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος» (10). Πάρατήρησον δ' ὅτι δὲν λέγει εἰς τὰ ὀνόματα, ἀλλ' εἰς μόνον τὸ ὄνομα, διότι «οὗτοι οἱ τρεῖς εἶνε ἓν» (11).

Εἰς ἕτερα μέρη τῆς βίβλου ἀναφέρεται ὅτι αἱ τρεῖς αὗται ὑποστάσεις τῆς Θεότητος ἔλαβον μέρος εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου, καὶ ὅτι νῦν διέπουσιν αὐτόν. Καλὸν δὲ νὰ ἔχωμεν τοῦτο ὑπ' ὄψιν καθόσον προχωροῦμεν, διὰ νὰ ἐνοήσωμεν καλλίτερον τὸ διατὶ ὁ κόσμος ἐδημιουργήθη, πρὸς τοὺς τοὺς δὲ καὶ τὴν ἱστορίαν του. (Ἀκολουθεῖ).

(1) Γένεσ. α'. 3. — (2) Φίλιπ. β'. 6. — (3) Ματθ. κ'. 3. — (4) Ἰωάν. ια'. 43. — (5) Μαρκ. δ'. 39. — (6) Λουκ. ζ'. 48. Ματθ. θ'. 2. — (7) Ἐβρ. α'. 1. — (8) Γεν. α'. 1. — (9) Α'. Τιμ. γ'. 16. — (10) Ματθ. κη'. — (11) Α'. Ἰωάννου. ε'. 7.

ΠΕΡΙ ΑΛΗΘΟΥΣ ΚΑΙ ΨΕΥΔΟΥΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

(Συνέχεια από σελ. 178.)

Ἡ ψευδὴς ἐλευθερία ἔχει βᾶσιν τὴν ἀθείαν, τὴν διαφθορὰν τῶν ἡθῶν, τὴν παχυλὴν ἀμαθείαν, τὴν ἀδικίαν, τὴν ἀκολασίαν καὶ τὴν διαρπαγὴν τῆς περιουσίας. Καὶ διὰ μὲν τῆς ἀθείας ἐπιθυμῆται τὴν καταστροφὴν τῆς θρησκείας (ὡς ἀπεδείχθη τοῦτο ἐκ τῶν δογμάτων τῆς Διεθνούς), διὰ τῆς διαφθορᾶς τῶν ἡθῶν τὴν ἀποκτίνωσιν τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τῆς παχυλῆς ἀμαθείας τὴν ἐξάλειψιν πάσης μαθησεως, ἐπιστήμης, τέχνης καὶ βιομηχανίας· καὶ διὰ τῆς ἀδικίας τὴν κατάργησιν τῆς κυριαρχίας τῶν νόμων, ἥτις εἶνε ἡ ψυχὴ πάσης ἐπικρατείας.

Οἱ ὀπαδοὶ τῆς ψευδοῦς ἐλευθερίας, ὡς οἱ αἰθεροβατοῦντες καὶ οἱ ἀποκοιμιζόμενοι διὰ τοῦ μαγνητισμοῦ, εὐρίσκονται εἰς νοερὰν ἀναπαύσειν, καὶ διὰ τῶν ἀπατηλῶν αὐτῶν μέσων διαταράττουσι τὴν διάνοιαν τῶν ἰδιωτῶν καὶ διαδίδουσι τὰς ἀναρχικὰς αὐτῶν ἰδέας, ὑποσκάπτοντες οὕτω τὰ θεμέλια αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνου κοινωνίας.

Πανταχοῦ ἔχουσι συστημένα κομητάτα, ἐν οἷς βουλεύονται τὸν θάνατον τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος, παντὸς τιμίου καὶ ἐναρέτου ἀνδρός, τὴν κατάργησιν παντὸς θείου καὶ ἀνθρωπίνου νόμου, καὶ τὴν διαρπαγὴν τῆς ἰδιοκτησίας· ἔχουσι ἐφημερίδας, μὴ φερούσας οὐδὲ τὴν ἡμερομηνίαν οὐδὲ τὸν τόπον τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν καὶ δι' αὐτῶν δικαιολογοῦσι τὰς ληστείας, τὰς κλοπὰς καὶ τὰς ἀνοσιουργίας αὐτῶν. Κατὰ τύχην εἶδομεν εἰς τινος χεῖρας πρακτικὴν συνεδριάσεως κομητάτου τινὸς ἐν Παρισίαις, ἐμπεριέχον φρικτὴν δημογραφίαν ἐκ τῆς ὁποίας ἐνθυμούμεθα ταῦτα. «Ἡ ἑταιρία ἡμῶν κύριον σκοπὸν ἔχει τὴν διὰ παντὸς μέσου καταστροφὴν τῆς ἰδιοκτησίας, τὴν διαρπαγὴν τοῦ ἀνόμιως ἀποκτηθέντος πλοῦτου, καὶ τὴν διάρρηξιν τῆς ἐπὶ ἀνίστοις βάσει θεμελιωθείσης πολιτικῆς κοινωνίας. Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου δεόν νὰ διασεισώμεν καὶ καταστρέψωμεν τοὺς δύο θεμελίους λίθους τῆς κοινωνίας, τὴν βασιλείαν καὶ τὸ ἱερατεῖον. Ἄνευ τούτου οὐδέποτε θὰ ἐπιτύχωμεν τοῦ σκοποῦ ἡμῶν.»

Ὁ δ' αἰμοχαρὴς Μαρρὺ, ὁ ἀρχηγὸς τῶν ὀπαδῶν τῆς ψευδοῦς ἐλευθερίας, εἰς τινὰ δημογραφίαν τοῦ εἶπεν· «ἐνόσῃ δὲν καταστρέψωμεν τὴν θρησκείαν, τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν ἰδιοκτησίαν, (τοὺς ἀδαμαντίνους αὐτοὺς δεσμούς τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας), ὁ σίδηρος ἂς μὴ ἀνακαυθῆ ἐντὸς τῆς θήκης, παντοῦ ἂς ἐμπνέῃ τὸν τρόμον, καὶ εἰς πᾶσαν ψυχὴν ζῶσαν τὸν θάνατον.»

Αὐτὰ δὲ ταῦτα ὀρκίζονται καὶ ἐπὶ τοῦ φρικτοῦ καὶ δολοφόνου ἐγγχειρίδιου αὐτῶν, καὶ μετὰ σατανικῆς συνέσεως, προνοίας καὶ προφυλάξεως ἐκτελοῦσι τοὺς κακούργους σκοποὺς αὐτῶν.

Τοιοῦτον στυγερὸν σύστημα διαρπαγῆς καὶ φόνου ὑπῆρξεν ἐν Ἀθήναις, τῷ 404 π. Χ. ἐπὶ τῆς κυριαρχίας τῶν τριάκοντα τυράννων.

«Τὸ ἐπόμενον ἔτος, λέγει ὁ Ξενοφῶν, ἦτον νέα Ὀλυμπιάς. Βίς τὸ στάδιον ἐνίκη Κροκίας ὁ Θετταλός· ὁ Εὐβίος ἦν ἑφορός ἐν Σπάρτῃ καὶ ὁ Πυθόδωρος ἄρχων ἐν Ἀθήναις. Λέγουσι δὲ περὶ τοῦ Πυθόδωρου οἱ Ἀθηναῖοι ὅτι ἐξελέχθη ἄρχων ἐν ἀναρχίᾳ, καὶ οὐχὶ ἐν ὀλιγαρχίᾳ.

Ὁ δῆμος λοιπὸν τῶν Ἀθηναίων ἔκρινε καλὸν νὰ ἐκλεχθῆσι τριάκοντα ἄνδρες, διὰ νὰ γράψωσι τοὺς νόμους, καθ' οὓς ἔπρεπε νὰ διοικηθῶσιν αἱ Ἀθῆναι, καὶ ἐξελέχθησαν νομοθέται οἱ ἑξῆς.

Κριτίας, Πολύαρχος, Μηλόβιος, Ἰππόλοχος, Εὐκλείδης, Ἰέρων Μνησίλοχος, Χρέμων, Θηραμένης, Ἀρεσίας, Διοκλῆς, Φαιδρίας, Χαίρελεως, Ὀνομακλῆς, Ἀναίτιος, Πείσων, Σοφοκλῆς, Ἐρατοσθένης, Χαρικλῆς, Θεόγνις, Αἰσχίνης, Θεαγένης, Κλεομειδῆς, Ἐρασίστρατος, Φεῖδων, Δρακοντίδης, Εὐμάθης, Ἀριστοτέλης, Ἰππόμαχος καὶ Μνησιθείδης.

Οὗτοι δὲ οἱ τριάκοντα τυράννοι, καταστήσαντες τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν βουλήν, ὅπως αὐτοὶ ἐστοχάσθησαν συμφέρον εἰς αὐτοὺς, κατεδίκαζον εἰς θάνατον καὶ ἐφόνευον τοὺς ἐναντίους αὐτῶν. Ἐπιθυμῆσαντες δὲ νὰ κάμωσι τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων ὅπως αὐτοὶ ἤθελον, ἔλαβον τοὺς φρουροὺς παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἐφόνευον πάντα ἐνάρετον καὶ χρηστὸν πολίτην, εἴτε ἀντιπολιτευόμενον εἴτε συμπολιτευόμενον ἵνα ἀρπάσωσι τὴν περιουσίαν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Θηραμένης ἀντεστάθη κατὰ τῆς ἀδικίας ταύτης, εἰπὼν, ὅτι δὲν εἶνε δίκαιον νὰ λέγωσιν ὅτι εἶνε ἀγαθοὶ πολῖται καὶ νὰ πράττωσιν ἀδικιώτερα τῶν κακούργων, φονεύοντες τοὺς χρηστοὺς πολίτας ἵνα διαρπάσωσι τὰ χρήματα καὶ τὰ κτήματα αὐτῶν, οἱ τριάκοντα τυράννοι κατεδίκασαν εἰς θάνατον καὶ ἐφόνευσαν αὐτόν.»

Ἀξιοσημείωτον δὲ εἶνε ν' ἀναφέρωμεν ὅτι οἱ τριάκοντα παλαιοὶ τῶν Ἀθηναίων τυράννοι ἤθελον νὰ ἐνσπείρωσι τὸν τρόμον τοῦ ὀνόματος αὐτῶν εἰς μίαν μόνην πόλιν, τὰς Ἀθῆνας· οἱ δὲ σημερινοὶ ὀπαδοὶ αὐτῶν τῶν τυράννων, ὑποκρινόμενοι τὸν φιλελεύθερον, θέλουσι νὰ ἐνσπείρωσι τὸν τρόμον τοῦ μιαιροῦ ὀνόματος αὐτῶν εἰς ἅπασαν τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν· καὶ εἰς τοιαύτην αὐθάδειαν ἐφθασαν ὥστε νὰ ὀνομάζωνται Θεοί.

Ὁ αἰμοχαρὴς Μαρρὺ εἰς τι συμπόσιον βεβακχευμένος ὑπὸ τῶν ἐγκωμίων τῶν μιαιρῶν συνεταίρων τοῦ εἶπεν ὡς ἄλλος ἐωσφόρος·

Θέλω ἀναβῆ εἰς τὸν οὐρανόν, θέλω ὑψώσει τὸν θρόνον μου ὑπεράνω τῶν ἄστρον τοῦ οὐρανοῦ· καὶ θέλω καθίσει ἐπὶ τὸ ὄρος τῆς συνάξεως, πρὸς τὰ μέρη τοῦ βορρᾶ· θέλω ἀναβῆ ἐπὶ τὰ ὕψη τῶν νεφελῶν· θέλω εἶσθαι ὅμοιος τῷ Ὑψίστῳ.» (Ἡσ. ἰδ'. 13—14).

Τὰ κυριώτερα ὄπλα τῶν ὀπαδῶν τῆς ψευδοῦς ἐλευθερίας εἶνε ἡ διαβολὴ καὶ ἡ στυγοφανία, καὶ δι' αὐτῶν φονεύουσι τὴν ὑπόληψιν παντὸς ἐναρέτου καὶ χρηστοῦ πολίτου. Ὁ συρφετώδης καὶ κοινὸς λαὸς δὲν ἔχει τι ἵνα τὸν φθονήσωσιν. Αὐτὸν μεταχειρίζονται ὄργανον τῶν σκοπῶν των, καὶ δι' αὐτοῦ ἀναστατοῦσι τὰ καλάς κείμενα.

Διαβάλλεται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ τιμώμενος διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ πολιτικοῦ ἀνὴρ, διότι εἶνε ἀνώτερος καὶ ἰσχυρότερος αὐτῶν. Ἄτιμοι δὲ καὶ ἐλεεινοὶ ὄντες οἱ ὀπαδοὶ τῆς ψευδοῦς ἐλευθερίας, δὲν γνωρίζουσι ὅτι ἡ τιμὴ εἶνε ἀληθὴς καὶ ἀκήρατον βραβεῖον τῶν ἐναρέτων ἀνθρώπων διὰ τὰς καλάς αὐτῶν πράξεις, καὶ ὅτι οἱ κακοὶ ἄνθρωποι δὲν τιμῶνται, μάλιστα δὲ πρέπει νὰ στηλιτεύωνται ὡς τοιοῦτοι.

Τοσοῦτον δὲ ὀλεθρία εἶνε ἡ διαβολὴ, λέγει ὁ Λουκιανός, ὥστε ἐξ αἰτίας αὐτῆς καὶ οἱκοι ἀνετράπησαν καὶ πόλεις ἐκ θεμελίων κατεσφάφησαν καὶ πατέρες κατὰ τέκνων ἔγειναν μανικοὶ, καὶ ἀδελφοὶ κατὰ ἀδελφῶν ἐκηρύχθησαν καὶ τέκνα κατὰ γονέων ἐπανέστησαν καὶ φίλοι

κατὰ φίλων ἔγιναν ἄσπονδοὶ ἐχθροὶ καὶ συγγενεῖς ὑπὸ συγγενῶν ἐμισήθησαν, καὶ συμπολιταὶ ἀπὸ συμπολιτῶν ἀπεστράφησαν.» Ὅτι ὁ διαβάλλων καὶ ὁ συκοφαντῶν δὲν εἶνε καλὸς καὶ τίμιος ἄνθρωπος· τοῦτο εἶνε πασίγνωστον. Διότι οὐδεὶς, καλὸς καὶ τίμιος ὢν, γίνεται αἴτιος κακῶν εἰς τὸν πλησίον του. Ἴδιον δὲ ἀγαθῶν ἀνδρῶν εἶνε τὸ εὐδοκίμειν ἐξ ἐκείνων, τῶν πράξεων, δι' ὧν ἀγαθοποιοῦσι, καὶ οὐχ' ἐξ ἐκείνων δι' ὧν κακοποιοῦσι, διότι τότε δὲν εἶνε ἀγαθοὶ ἄνδρες, ἀλλὰ κακοὶ καὶ διεφθαρμένοι. Ὅτι ὁ διαβάλλων εἶνε ἄδικος καὶ παράνομος καὶ ἀσεβῆς καὶ ἐπικήμιος συνάμα εἰς ἐκείνους μεθ' ὧν συναναστρέφεται, καὶ τοῦτο εἶνε πασίγνωστον. Διότι ποῖος δὲν ὁμολογεῖ ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶνε σωτήριος, τὸ δὲ ψεῦδος τοῖς πᾶσιν ἐπικήμιον καὶ ἄδικον.

Ἔστι δὲ ὁ διαβάλλων θεοστυγής, καθ' ὅσον κρύφα καὶ λαθραίως τεχνάζεται καὶ πονηρεύεται τὴν διαβολὴν καὶ τὴν συκοφαντίαν, καὶ οὐδέποτε μετὰ παρρησίας τολμᾷ νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ διαβαλλομένου, ἀλλ' ὡς δειλὸς καὶ χαμηρτῆς ἐξ ἀρανοῦς τοξοῦει τὸν διαβαλλόμενον. Τοῦτο δὲ εἶνε μέγιστον σημεῖον, ὅτι ὁ διαβάλλων δὲν λέγει τὴν ἀλήθειαν· διότι, ἂν ἔλεγεν αὐτὴν, δὲν θὰ ἐφοβεῖτο τὴν παρουσίαν τοῦ διαβαλλομένου. Ὁ τοιοῦτος φοβεῖται τὴν παρρησίαν διότι τὰ ἔργα αὐτοῦ εἶνε πονηρά.

Ὅσα δὲ περισσοτέρας ἐλπίδας πλοῦτου καὶ εὐτυχίας ἔχει ὁ διαβάλλων, τόσο μᾶλλον φθονερώτερος καὶ ἐπιβλαβέστερος γίνεται, ἐνσπεύρων παντοῦ τὸ μῖσος, τὴν ἀπέχθειαν καὶ τὴν ὀργήν, καὶ πολλάκις κατορθώνει νὰ ὑποσκελίσῃ τὸν ἐνάρετον καὶ χρηστὸν ἄνδρα.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ διαβάλλων δὲν ἀγωνίζεται περὶ μικροῦ πράγματος, πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του ἐπινοεῖ μωρίας πανουργίας καὶ κακίας, διὰ τῶν ὁποίων γίνεται εἰς

αὐτὸν ἀσφαλεστάτη ἡ διαβολή, τὴν ὁποίαν μετὰ πολλῆς ἀγχινοίας καὶ ἐπιμελείας ἐξυφαίνει, καὶ οὕτω κατορθώνει νὰ νικᾷ καὶ τὴν πάντων ἰσχυροτάτην ἀλήθειαν.

Ἄριστα δὲ ἐξυγράφησε τὴν μωρὰν διαβολὴν ὁ περικλεῆς Ζωγράφος Ἀπελλῆς ὁ Ἐφέσιος διὰ τοιαύτην αἰτίαν.

(Ἐπὶ Ο. Κ. — ἀκολουθεῖ.)

Η ΑΠΟΚΑΘΗΛΩΣΙΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

Ἴσον τῆς κατὰ τοῦ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ γεννηθέντος ἐκ τῆς Παρθένου θεοτόκου Μαρίας, δοθείσης ἀποφάσεως ὑπὸ Ποντίου Πιλάτου, ἡγεμόνος τῆς Ἰουδαίας, κατὰ τὸ 17 ἔτος τῆς Βασιλείας Τιβερίου Καίσαρος Αὐτοκράτορος Ρωμαίων, κατακρίσεως αὐτὸν εἰς θάνατον σταυρικὸν ἐν μέσῳ δύο ληστῶν Μαρτίου 23, ὅπως εὑρέθη εἰς τὴν πόλιν Ἀκουλαν τῆς Ἰταλίας ἐντὸς πέτρας ὠραισιτάτης, ἐν σιδηρῷ κιβωτίῳ, ἐν ᾧ ἦν ἕτερον κιβώτιον μαρμαρινὸν θαυμαστόν, ἔχον ἐγκλεισμένην τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ἑβραϊκοῖς γράμμασι γεγραμμένη ἔχουσαν οὕτως.

«Τῷ ἑβδόμῳ καὶ δεκάτῳ Τιβερίου Καίσαρος Βασιλέως Ρωμαίων, Μονάρχου ἀνικητοῦ, Ὀλυμπιάδος διακοσιοστῆς πρώτης, ἡλιαδὸς ὀγδόης ἀπὸ κτίσεως κόσμου, κατὰ τὸν ἡμέτερον μερισμὸν τῶν ἑβραίων τετρακισχίλια καὶ ἑκατὸν ἑβδομήκοντα τέσσαρα ἔτη, καὶ καταβολῆς τῆς Ρωμαίων Βασιλείας ἔτη ἑβδομήκοντα τρία, ἀπὸ ἐλευθερίας τῆς δουλοσύνης Βαβυλώνης ἔτη πεντακισία ὀγδοήκοντα καὶ καταστροφῆς τοῦ ἱεροῦ βασιλείου ἔτη ἑννεήκοντα καὶ ἑπτὰ, ἐπὶ ὑπάτων τοῦ λαοῦ τῶν Ρωμαίων Λουκίου Σίζουρίου καὶ Μάρκου Σιννίου καὶ Ἀνθοπάτου τοῦ Ἰλλυρικοῦ Παλιστέρα, κοινῶν Διοικητοῦ τῆς χώρας τῶν Ἰουδαίων Κουίντου Φλαβίου, ἐπὶ τῆς Διοικήσεως Ἰερουσαλήμ ἡγεμόνος Κρατίστου Ποντίου Πιλάτου, ἐπιστάτου τῆς κάτω Γαλιλαίας Ἡρώδου τοῦ Ἀντιπάτρου, τῆς Ἀκρας Ἰερουσῶνης Ἄννα καὶ Καϊάφα Ἀλείασου καὶ Μαεῖλ, Μεγίστου εἰς τὸν Ναὸν Ραμειῶν Ἀμαμπέλ, Γιοκτένου ἑκατοντάρχου, ὑπὸ τῶν Ρωμαίων τῆς πόλεως Ἰερουσαλήμ, Συμπιμασαξίου Πουπλίου Ρούφου—ἐγὼ ὁ Πόντιος Πιλάτος, ἡγεμὼν διὰ τῆς βασιλείας τῶν Ρωμαίων, ἐπὶ τοῦ Πραιτορίου τῆς Ἀρχηγεμονίας, κρίνω καὶ κατακρίνω

καὶ καταψηφίζω εἰς θάνατον σταυρικὸν τὸν Ἰησοῦν λεγόμενον ὑπὸ τοῦ πλήθους Χριστὸν, Ναζωραῖον καὶ ἀπὸ πατρίδος Γαλιλαίας, ἄνθρωπον στασιώδη κατὰ τὸν Νόμον τὸν Μωσαϊκόν, καὶ ἐναντίον τοῦ μεγαλοπρεποῦς Βασιλέως Ρωμαίων Τιβερίου Καίσαρος, καὶ ὀρίζω καὶ ἀποφαίνομαι τὸν θάνατον αὐτοῦ σταυρικὸν μετὰ τῶν ἄλλων κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν καταδίκων· ἐπεὶ συνήθροισεν αὐτὸς πλῆθος ἀνθρώπων πλουσίων καὶ πτωχῶν, οὐκ ἔπαυσε θεοῦ εὐεργειῶν ἐνοχλεῖν τὴν Ἰουδαίαν, ποιῶν ἑαυτὸν υἱὸν Θεοῦ καὶ Βασιλεῖα τῆς Ἰερουσαλήμ. καὶ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, καὶ διορίζομεν τὸν ἡμέτερον πρῶτον ἑκατόνταρχον Κουίντον Κορνῆ-

λιον περιάξειν τούτον παρρησία εἰς τὴν χώραν Ἱερουσαλήμ, δε-
δεμένον μαστιζόμενον καὶ ἐνδεδωμένον πορφύραν, ἐστεφανωμένον
ἀκανθίνῳ στεφάνῳ καὶ βαστάζοντα τὸν ἴδιον σταυρὸν ἐπὶ τῶν ὤ-
μων αὐτοῦ, ἵνα ἢ παράδειγμα τοῖς ἄλλοις περὶ τοῖς κακοποιῖς.
Μεθ' οὗ βούλομαι συνάγεσθαι δύο ληστὰς φονεῖς καὶ ἐξέρχεσθαι
διὰ τῆς Πύλης Γκιμπαρίλας, τῆς νῦν Ἀντωνιανῆς, ἀνεχθῆναι δὲ
αὐτὸν τὸν Χριστὸν παρρησία ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν κακούργων, ὀνό-
ματι Καλδάριον, οὗτινος σταυρωθέντος καὶ θανατωθέντος μείναι
τὸ Σῶμα ἐν τῷ σταυρῷ εἰς κοινὸν θεώρημα πάντων τῶν κακούρ-
γων, καὶ ἀνω τοῦ σταυροῦ τίτλον τεθῆναι γεγραμμένον τρισὶ γλώσ-
σαις, τοῦ Ἰησοῦ Ἀλὸν ὁ Ἰλῆς Ἰοδάμ (ἔβραϊστί), Ἰησοῦς ὁ Να-
ζωραῖος Βασιλεὺς Ἰουδαίων (ἐλληνιστί), Ἰέζους Ναζωραίου ρῆξ
Ἰουδαίου (ρωμαϊστί). Ὅριζομεν οὖν μηδένα τῶν Ἰστανῶν
πᾶσι καὶ ποιότητος τολμῆσαι ἀπερισκέπτως τὴν τοιαύτην ἐμπο-
δίσει δίαιτην, ὡς ὑπ' ἐμαῦ ὀρισμένην μετὰ πάσης σεμνότητος, εἰς
ποιήν τῆς αὐτομολίας τούτου, ἐβραίου ὄντος κατὰ τὰ ψηφίσματα
καὶ τοὺς νόμους τῆς τῶν Ρωμαίων Βασιλείας.

Μάρτυρες τῆς ἡμετέρας ἀποφάσεως, ἀπὸ τῆς φυλῆς Ἰσραὴλ,
Ρωάμ, Δανιὴλ Ράμπινελ, Ἰωακείμ Μπανικί, Ρωτάμ, Ἰουταβέλ,
καὶ Περικουλάμ — Ρωμαίων Λούκιος, Σεξτίλιος καὶ Μαξιμίλιος
— Ἀπὸ τῶν Φαρισαίων Μπαρμπάς, Συμεὼν καὶ Μπουέλλη —
ἀπὸ τῶν ὑπάτων καὶ δικαστῶν τῶν Ρωμαίων Ραμπάν Μαντάνης
καὶ Μπακαρόλας — ἀπὸ τῆς Ἀρχιερωσύνης Ρουάν, Ἰούδου καὶ
Μπακασάλας — νομικὰς δημόσιος ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων τῶν Ἐ-
βραίων Μπουτάν.

Ἡ ἀντιγραφή ἐγένετο ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς ἐν Βιέννῃ Βασι-
λικῆς. (1).

Ο ΑΓΧΙΝΟΥΣ ΙΝΔΟΣ.

Ἰνδὸς τις ἐν Περουθία, χάσας τὸν ἵππον του, μετὰ ἐπιμελῆ ἀ-
ναζήτησιν ἀνεκάλυψεν, ὅτι Ἰσπανὸς τις τὸν εἶχε κλέψει. Ἀνε-
γέρθη εἰς τὸν δικαστὴν τοῦ τόπου, καὶ οἱ διαφερόμενοι διετάχθη-
σαν νὰ ἐμφανισθῶσιν. Ὁ Ἰσπανὸς ὠρίσθη ὅτι ὁ ἵππος ἀνήκεν
εἰς αὐτόν· ἀλλ' ὁ δυστυχὴς Ἰνδὸς κινδυνεύων νὰ χάσῃ τὸ δίκαιόν
του, ρίπτει ἀμέσως τὸν μανδύαν του, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἵππου
καὶ λέγει εἰς τὸν Ἰσπανόν· «Ἐὰν πραγματικῶς σοὶ ἀνήκῃ, δύνα-
σαι ἀσφαλῶς νὰ εἴπῃς ἀπὸ ποῖον ὀφθαλμὸν εἶνε τυφλός; Ὁ Ἰ-
σπανὸς μετὰ τινὰ δισταγμὸν ἀπαντᾷ «Ἐἶνε ἀπὸ τὸν ἀριστερόν.»
«Ἄς μοι συγχωρήσῃ ἡ ἀρεντία σου, δὲν εἶνε τυφλός ἀπὸ κανένα.»
λέγει τότε ὁ Ἰνδός, ἀφαιρᾷν τὸν μανδύαν.

Ὁ δικαστὴς παρατηρῶν τὴν πανουργίαν τοῦ Ἰσπανοῦ καὶ θαυ-
μάζων τὴν φυσικὴν ὀξύνειαν τοῦ Ἰνδοῦ, διέταξε νὰ τῷ ἀποδοθῇ ὁ
ἵππος καθὼς καὶ τὰ ἔξοδα τῆς δίκης καὶ ἔθεθε τὸν κλέπτην εἰς
τὴν φυλακὴν. (Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ ὑπὸ Χ. Σφιτοπούλου).

(1). Τὸ ἔγγραφον τούτο ἐπεδόθη ἡμῖν ἐν Κωνσταντινουπόλει
παρὰ τινος, διαθεβαίωσαντος ἡμᾶς ὅτι εἶχε λάβει αὐτὸ παρὰ φίλου
του, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ ἄμεσος τούτου ἀντιγραφεύς. Δ. Α. Μ. Χ.

ΠΕΡΙ ΜΩΣΑΙΚΩΝ ἢ ΨΗΦΙΔΩΤΩΝ.

Ὁ Πλίνιος ἀναφέρει ὅτι τὰ ἐξωγραφημένα καὶ ἐντέχνως ἐξερι-
γασμένα λιθόστρωτα προήλθον ἐκ τῶν Ἑλλήνων. Πρὸς τοῖς ἄλ-
λοις δ' ὅτι τὸ τῆς Περγάμου, κείμενον ἐν τινι οἰκοδομήματι καὶ
καλούμενον Ἀσάρωτον, ὑπὸ δὲ τοῦ Σώσου ἐπεξεργασθέν, ἦτο
τὸ περιεργότερον. Ἐκαλεῖτο δ' Ἀσάρωτον ἦτοι Ἀσκούπιστον, κα-
θότι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τόσῳ τεχνηέντως παρίσταντο τὰ ψιχία καὶ
οἱ λοιποὶ οἱ ἐκ τῆς τραπέζης καταπίπτοντες ρύποι, ὥστε οἱ ὑπη-
ρέται ἐθεώρουν περιττὸν νὰ σαρώνωσι καλῶς τὰς αἰθούσας. Συνέ-
κειτο ἐκ μικρῶν κογγυλίων διαφόρων χρωμάτων. Ἐνυπῆρχε δὲ
καὶ τις περιστέρα ἀξιοθέατος πίνουσα, ἥς ἡ κεφαλὴ ἐπεσπίαζε τὸ
ὑδωρ. Τὰ λιθόστρωτα λοιπὸν ταῦτα τῶν Ἑλλήνων συνίσταντο ἐκ
λιθαρίων συνηνωμένων καὶ συγκεκριμένων δι' ἀμμοκοκκίας καὶ
λιθοκόλλας, παριστάντων δὲ διάφορα ποικίλα καὶ πολυχρώματα
σχήματα. Προϊόντος τοῦ χρόνου δὲν ἠρκέσθησαν νὰ κάμνωσι τοι-
αῦτα εἰς τὰς αἰθούσας καὶ τοὺς προδόμους, ἀλλὰ περιεκόσμων ἐκ-
τούτων καὶ τὰς αἰθούσας πρὸς δὲ καὶ τοὺς τοίχους τῶν παλατιῶν
καὶ τῶν ναῶν. Ἐν Ρώμῃ ἤρξαντο ἐπὶ Σύλλα, ὅστις κατεσκευά-
σεν ἕν ἐν Παλαιστρίνῃ ἐν τῷ ναῷ τῆς Τύχης περὶ τὰ 170 ἔτη
π. Χ. Τὰ τοιαῦτα εἶδη τῶν λιθωστρώτων ἐκαλοῦντο καὶ Μουσεῖα,
διότι εἰς τὰς Μούσας ἀπεδίδοντο τὰ ἔντεχνα ἔργα καὶ διότι ἐν
αὐτοῖς παρίσταντο αἱ Μούσαι καὶ αἱ ἐπιστήμαι. «Ἐν Λουγδύνῳ
(Lyon) σώζεται ἀκόμη (λέγει ὁ περίφημος Γάλλος ἀρχαιολόγος
ἐξ οὗ ἐρανίζομεθα τὴν παρούσαν πραγματείαν) ἡ ἀρχαία Ἐκκλη-
σία τοῦ Ἀγ. Εἰρηναίου, οὗσα ἔστηρωμένη διὰ Μωσαϊκῶν, ἔνθα
εἰσέτι φαίνονται ἀπεικονισμένοι ἡ Ρητορικὴ, ἡ Λογικὴ καὶ ἡ Φρό-
νησις.»

Πιθανολογεῖται ὅτι τὰ δημόσια κτίρια τὰ καλούμενα Μουσεῖα,
ἔνθα συνήρχοντο οἱ λόγιοι τῆς ἐποχῆς, ἐκαλλωπιζόντο ὑπὸ τοιού-
των ἔργων, ὑπῆρχον δὲ πλεῖστα ἐν διαφόροις τόποις. Ἐν Ἀθήναις
ὑπῆρχε περίφημος τις λόφος ὑπὸ τὸ ὄνομα τούτου, ἔνθα ἐτάφη ὁ
ποιητὴς Μουσαῖος, καὶ ἐν Τροιζῆνι τῆς Πελοποννήσου κἀκὸς τις
ἀπειρωμένος ταῖς Μούσαις καὶ καλούμενος Μουσεῖον τῶν Λογίων,
ἐν ᾧ ὁ Πιθθεὺς ἐδίδασκε τὴν Ρητορικὴν. Πλησίον τοῦ Ναοῦ τού-
του ἔκειτο βωμὸς τῶν τε Μουσῶν καὶ τοῦ Ὑπνου, ὡς δοξαζομέ-
νου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις φίλου τῶν Μουσῶν. Ἀλλὰ τὸ διασημό-
τερον τῶν Μουσειῶν ἦτο τὸ τῆς Ἀλεξανδρείας, περὶ οὗ ἀναφέρει
ὁ Φιλόστρατος καὶ Δίων ὁ Χρυσόστομος, καὶ ἐν ᾧ πλεῖστοι λό-
γιοι διετρέφοντο δαπάνῃ τοῦ δημοσίου, κτισθὲν ὑπὸ Πτολεμαίου
τοῦ Φιλαδέλφου, εἰς ὃν ἀνήκε καὶ ἡ περιώνυμος ἐκεῖνη Βιβλιο-
θήκη (περὶ τῆς ὁποίας τὰ δέοντα προηγουμένως ὠμιλήσαμεν ἐν
τῷ ἀνα χεῖρας τοῦ ἀναγινώσκοντος κοινωφελεστάτῳ Μέντορι). Ἐν
τῇ αὐτῇ ταύτῃ πόλει ὁ Αὐτοκράτωρ Κλαύδιος, ὁ τὴν ἐπωνυμίαν
τοῦ σοφοῦ ἀντιποιούμενος, ἀνέθρυσεν καὶ ἕτερον Μουσεῖον ἐν τῷ
ἰδίῳ ὀνόματι ὡς ἀναφέρει ὁ Σουετώνιος.

Ἡ λέξις Μωσαϊκὸν προέρχεται ἐκ τῆς λατινικῆς λέξεως Mu-
sivum, καὶ κατὰ τὴν ἐτυμολογίαν ταύτην ὀφείλομεν νὰ τὴν προ-
φέρωμεν Μουσαϊκὸν καὶ ὄχι ὡς τινες ἐφαντάσθησαν παραγομένην
ἐκ τοῦ Μωσέως ἢ τῶν Ἰουδαίων. Ὁ κ. Σωμαῖσιος ἐν τῇ Ἐρ-
μηνείᾳ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Ἱστορίας τοῦ Αὐγούστου, δὲν θέλει ὥστε

ἢ λέξεις Μωσαϊκῶν νὰ ἐφαρμόζουσι εἰς τὰ λιθόστρωτα, ἀλλὰ μόνον εἰς τοὺς θόλους, τὰς ὁροφὰς καὶ τὰ λυχνοειδῆ κοσμήματα τῶν φατωμάτων, καὶ εἰς τὰς ἡμικυκλίους ἀψίδας· ὁμολογεῖ ὁμοίως ὅτι ἐγίνοντο ἐνίοτε καὶ λιθόστρωτα ἐν εἰδει Μωσαϊκῶν, ἧτοι λιθαρίων παριστάντων διαφόρους μορφάς, ἅπερ οἱ μὲν Λατίνοι ἐκάλουν «Tesselata opera, ἧτοι ἔργα ψηφωτά, οἱ δ' Ἕλληνες «ψηφολογίας καὶ χονδρολογίας» Ἄλλ' ὁμοίως ἅπαντα τὰ τοιαῦτα εἶδη δυνάμεθα ἐλευθέρως νὰ προσονομάσωμεν Μωσαϊκά, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι τὰ καθαυτὸ μωσαϊκὰ ὤφειλον νὰ ὦσι σχήματος κυβικοῦ, ὅπως συνενόωνται στερεῶς τὸ ἐν πρὸς τὸ ἄλλο, καὶ ν' ἀπομιμῶνται ἀπάσας τὰς μορφὰς καὶ τὰς ἀποχρώσεις τῆς βαφῆς, ἐνῶ εἰς τὰ ἕτερα λιθόστρωτα ἔθετον λιθάρια ἔχοντα ἐκ φύσεως τὰ χρώματα ἅτινα ἐχρηιάζοντο πρὸς παράστασιν τῶν διαφόρων ἀπεικασμάτων.

Ὁ Σουετόνιος ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος ἀναφέρει περὶ ἀμφοτέρων τῶν εἰδῶν τούτων τῶν λιθαρίων, ἅτινα ὁ Ἰούλιος Καίσαρ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὰς ἐκστρατείας του ἵνα καταστρώωνται ἐξ αὐτῶν ταχέως τὴν σκηπὴν του in expeditionibus tessellata et sectilia pavimenta cir cumtulisse. » Ὁ πολυμαθὴς Κασσίου Δίου, ὁ καὶ βιβλιοθηκάρχος τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας Ἐρρίκου Δ' χρηματίσας, κάμνει πλείστας ἀξιολόγους παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ Λατινικῶν ὀνομάτων τῶν λιθόστρωτων τούτων καὶ ἰδίως ἐπὶ τοῦ λιθόστρώτου ἐνθα ὠδηγήθη ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἵνα δικασθῆ ὑπὸ τοῦ Πιλάτου, ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Δικαστηρίου τῆ καλουμένη ἑβραϊστὶ Γαββαζά.

Ἐν ἀπάσαις σχεδὸν ταῖς ἀρχαίαις πόλεσιν ἀνευρίσκονται τὰ λιθόστρωτα ταῦτα καὶ μάλιστα ἐν ταῖς Ρωμαϊκαῖς ἀποικίαις. Καὶ ἐν τοιοῦτον ἀνεκαλύφθη περὶ τὰ 1677 ἐν τινὶ ἀρχαίᾳ πόλει τῆς Ἑλβετίας περικοσμημένον διὰ διαφόρων σχημάτων καὶ μάλιστα πτηνῶν, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον αἱ λέξεις αὗται ἐν κεφαλαίοις Pompeiano et Avito, Coss. Cal. Ian. Φαίνεται ὅτι εἰς τὸ μέρος τοῦτο ὑπῆρχε γὰρ τις ἀφιερωμένος ταῖς Καλάνδαις ἧτοι τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τοῦ Ἰαννουαρίου, διότι ἡ νομηνία ἐκαλεῖτο παρὰ Ρωμαίοις Καλάνδαι, καὶ ἐπὶ τῆς Ὑπατείας τοῦ Πομπειανοῦ καὶ Ἀβίτου.

Ὁ Jean Poldo Dalbenas, συγγραφεὺς τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς γαλλικῆς πόλεως Νεμασῦ (Nimes) ἀναφέρει περὶ τοῦ Μωσαϊκοῦ λιθόστρώτου τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ αὐτῆς, παριστάνοντος σχήματα δένδρων, πτηνῶν καὶ διαφόρων ζώων. Παρατηρεῖ δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι οἱ Ἀυτοκράτορες Θεοδοσίος καὶ Βαλεντινιανός, ἀπήλλαττον τοὺς Μουσιδαρίους, ἧτοι ἐργάτας τῶν Μωσαϊκῶν ἀπὸ παντὸς δημοσίου φόρου.

Τὰ Μωσαϊκὰ ἦσαν τοσούτῳ κοινὰ ἐν Ρώμῃ, ὥστε οἱ Πάπαι κατεσκευάζον εἰς πλείστας ἐκκλησίας ἐξ αὐτῶν, ὡς μανθάνομεν παρὰ τοῦ Βιβλιοθηκάρου Ἀναστασίου, λέγοντος ὅτι, Ἀλέων ὁ Δ' κατεσκευάσεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγ. Πέτρου, Σέργιος ὁ Β' ἐν τῇ τοῦ Ἁγ. Μαρτίνου, Γρηγόριος ὁ Δ' ἐν τῇ τοῦ Λατεράνου καὶ ὅτι τινὰ τούτων ἦσαν κεχρυσωμένα, ὡς βλέπομεν εἰσέτι ἐν Ἰταλίᾳ τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεῖ μίαν τῶν κάλλονῶν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγ. Μάρκου ἐν Βενετίᾳ.

Ἐν ἔτει 1676 γενομένων ἀνασκαφῶν ἐν τινὶ ἀγρῷ τοῦ Δου-

γδούνου ἀνεκαλύφθη Μωσαϊκῶν περιέχον τὰ ἐπόμενα ἀξιοπεριέργα.

Πρῶτον παριστάνεται ὁ Τέρμων, ὁ θεὸς τῶν ὀρίων ἢ ὁ Ἑρμῆς. Δεύτερον νεανίας πτερωτὸς ὡς ὁ ἔρως, (ἀλλ' ἤθελέ τις μάλλον ἐκλάβει αὐτὸν διὰ δαιμόνιον), πολυάσχολος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις θεός, καθότι οὗτοι εἰς ἐκάστην ἐπαρχίαν, εἰς ἐκάστην πόλιν, εἰς ἕκαστον ἄτομον ἀπέδιδον δαιμόνιον τι ὑπερ ἐφρόντιζε περὶ αὐτῶν (ὡς φερ' εἰπεῖν τὸ τοῦ Σωκράτους τὸ προτρέπον ἢ ἀποτρέπον αὐτῶν) οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς πηγὰς, τὰ δένδρα, τὰ θάσα καὶ προσέτι εἰς τὴν εὐγλωττίαν, τὴν χαρὰν καὶ τὰς ἐπιστήμας. Τρίτον, μοσφὴ τις Σατύρου ἢ τοῦ Θεοῦ Πανὸς μὲ πόδας τράγου καὶ κέρατα εἰς τὸ μέτωπον, ὡς συνήθως τοὺς παρίστανον. Ὁ Πᾶν ἐνομιζέτο υἱὸς τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τῆς Πηνελόπης παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ ἐπειδὴ ἔλεγον ὅτι ὁ Ἑρμῆς μετεμορφώθη εἰς τράγον διὰ νὰ εἰσελθῆ παρὰ τῇ Πηνελόπῃ, συνειθίζον νὰ παριστῶσι τὸν υἱὸν του τραγοσκελῆ. Ἐπὶ τούτου δὲ διάφοροι γινώμαι ὑπάρχουσι περὶ Πηνελόπης. Οἱ μὲν, ἧτοι ὁ Ὀμηρὸς καὶ πλείστοι τῆς ἐκείνου γνώμης ποιηταί, ὡς τύπον ἀγνότητος προβάλλουσι αὐτὴν, οἱ δὲ, ὡν πρωτεύουσι Δούρις ὁ Σάμιος, ὁ Τζέτζης, Παισανίας καὶ ὁ Ὀράτιος, ἐκλαμβάνουσι αὐτὴν ὡς γυναῖκα ἀσελγῆ. Τέταρτον μοσφὴ Συλθανοῦ, θεοῦ τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν κτηνῶν, ἐστεφανωμένου μὲ φύλλα δένδρων ὡς ἰδίως ἐν ταῖς ἐξοχαῖς λατρευομένου. Ὁ Ὀράτιος ὀνομάζει τὸν Συλθανόν, θεὸν τῶν ὀρίων ὡς τὸν Ἑρμῆν καὶ τὸν Τέρμονα.

« Et te Pater

Silvane, tutor finium. »

Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ρωμαῖοι οἱ τὸ λιθόστρωτον τοῦτο ποιήσαντες ἠθέλησαν δι' αὐτοῦ νὰ παραστήσωσι τὸ σέβας ὅπερ ὤφειλον ἅπαντες νὰ προσφέρωσι εἰς τὰ ὅρια τῶν ἰδιοκτητῶν ἐκάστου ἀγρῶν, τῶν ὁποίων ὁ Ἑρμῆς καὶ ὁ Συλθανὸς ἦσαν προστάται, καθόσον καὶ αὐτοὶ οἱ Σάτυροι τοὺς ἐσέβοντο καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἐπαρουσιάζοντο μὲ χεῖρας δεδεμμένας, ὡς ἐνταῦθα παρίσταται. Τῷ ὄντι μανθάνομεν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ὅτι ἐάν τις μετήλλασεν ἢ μετετόπιζε τὸ ὄριον ἀγροῦ τινος, ἢ κεφαλὴ αὐτοῦ παρεδίδοτο εἰς τὴν ὄργην τοῦ Θεοῦ τούτου, καὶ ἦτο συγκεχωρημένον ἵνα τὸν φονεύσῃ τις ὅπως ἀποπλῦνῃ τὴν Ἱεροσυλίαν, ἣν διεπράξατο.

Ἀξιοσημείωτον δ' ὅτι οἱ Σάτυροι συνεχῶς παριστάνοντο ἐν τοῖς Μωσαϊκοῖς τῶν ἐθνικῶν, ὡς πρὸς τοῖς ἄλλοις μαρτυρεῖ καὶ τὸ ἐπόμενον περὶ Σατύρου ἐπίγραμμα.

« Πῶς ἐκ λίθου ἄλλοθεν ἄλλης,

Συμπερτὸς γενόμεν ἐξαπίνης Σάτυρος; »

ἧτοι «Πῶς εἶνε δυνατόν ὥστε ἐκ πολλῶν λίθων ὁμοῦ συννηγμένων νὰ γίνω αἴφνης Σάτυρος; »

Φαίνεται πρὸς τούτους ὅτι τὸ εἰρημένον λιθόστρωτον ἐγένετο ἐν Δουγδούνῳ, ὅτε οἱ Ρωμαῖοι ἦσαν κύριοι τῆς πόλεως ταύτης καὶ ἐλάτρευον εἰσέτι τὸν πολυθεῖσμόν, διότι οἱ θεοὶ αὐτῶν παρίσταται ἐνταῦθα. Συμπεραίνεται δ' ἐκ τῆς κάλλουης τοῦ σχεδίου νὰ ἦτο λιθόστρωτον οἰκίας τινος πλουσίου καὶ εὐγενοῦς, ἀνδρὸς καὶ οὐχὶ ναοῦ ἀφιερωμένου ταῖς παριστανόμεναις θεότησι, διότι ἐν τοῖς ναοῖς αὐτῶν ἤθελον οὕτω καταπατεῖ αὐτάς οἱ εἰσερχόμε-

νοι, ἄλλως τε ἠδύναντο μᾶλλον νὰ ἐξεικονίζωσιν αὐτὰς ἐντὸς τοῦ χρόου τοῦ ναοῦ ἢ ἐπὶ τῶν βωμῶν αὐτοῦ.

ΕΜ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΕΙΝΕ ΘΗΣΑΥΡΟΣ.

Πόσον εὐτυχεστέρα θὰ ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἂν τὸ ἥμισυ τῶν πόνων καὶ τοῦ χρόνου, τὸν ὅποιον καταναλίσκει εἰς ἀπόκτησιν πλούτου, κατηγάλισκεν εἰς ἀπόκτησιν τῆς χρησίμου παιδείας.

Τὰ ἔθνη καθίστανται ἐνδοξα οὐχὶ ὑπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πλουσίων, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πεπαιδευμένων καὶ τῶν χρησίμων τῇ κοινωνίᾳ ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους κατὰ καιροὺς παρήγαγον.

Ἦς λοιπὸν ὁ ἐπιθυμῶν νὰ καταστήσῃ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα ἐνδοξον ὀφείλει νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν ὑπόχρεον εἰς τὴν ἀπόκτησιν τοιαύτης παιδείας, ἥτις δύναται νὰ τῷ εἶνε χρήσιμος καὶ νὰ συνεισφέρῃ τὸν ἕρπενόν του εἰς τὸ κοινὸν χρεώλυτρον. χρεωστῆ εἰσέτι τῇ ἀληθείᾳ νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν ὡς ἐξοχον ἀντικείμενον, τοῦ ὁποίου ἡ ραθυμία ἢ ἡ δραστηριότης ἢ ἀμαυρώση ἢ ἢ ἀυξήσῃ τὴν δόξαν τῆς πατρίδος του.

Ἡ παιδεία ἐστὶ διαρκής, ὁ δὲ πλοῦτος πρόσκαιρος. Ὁ πλοῦσιος δυνατὸν νὰ κατακτήσῃ πτωχός, ἄθλιος, ἀνευ πόρου· ὁ δὲ πεπαιδευμένος οὐ μόνον δὲν δύναται νὰ κατακτήσῃ εἰς τοιαύτην δυστυχίαν, εἰς οἷαν ὁ πλοῦσιος, ὅστις δέεται παιδείας, ἀλλὰ καὶ πολλὰς ὑψηλοτέρας βαθμίδας ἀνέρχεται.

Πῶς λοιπὸν ἐκτῶν δύο τούτων εἶνε πραγματικῶς ὑπέρτερος; (Ἐκ τοῦ Ἀγγλ. ὑπὸ Χ. Σ.)

Ἀγγίνοις ἀπόκρισις Ἀγγλου τινὸς Ἐπισκόπου πρὸς Ἑρρίκον τὸν Η΄.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Ι. Ἰωσηφίδου).

Ἑρρίκος ὁ Η΄, βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας, ἔχων διαφορὰς τινὰς μετὰ τοῦ Φραγκίσκου τοῦ Γ΄, βασιλέως τῆς Γαλλίας, ἀπεφάσισε νὰ πέμψῃ πρὸς αὐτὸν τολμηρὸν τινὰ πρέσβυν ἐπιτήδειον νὰ τὸν μεμφθῇ καὶ μάλιστα ἐν ἀνάγκῃ νὰ τὸν ἀπειλήσῃ ἐκ μέρους του. Ἐστρεψε λοιπὸν τὰ βλέμματα πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον, ὃν τὰ μάλιστα ἐτίμα καὶ ἐπὶ τὴν σταθερότητα τοῦ χαρακτήρος τοῦ ὁποίου εἶχε μεγίστην πεποίθησιν. Ἀφ' οὗ τῷ ἐξέθηκε τοὺς σκοποὺς του, ὁ ἱεράρχης, ὅστις ἐγνώριζε τὸν ἥμιστον ἀνεκτικὸν χαρακτήρα τοῦ Φραγκίσκου Γ΄, τῷ ἀπεκρίθη ὅτι τὴν τοιαύτην πρεσβείαν θὰ τὴν ἐπλήρυνε πολὺ ἀκριβὰ, ἵσως καὶ μὲ τὴν θυσίαν αὐτῆς τῆς ζωῆς του, καὶ ἐπὶ τέλους παρεκάλει τὸν βασιλέα νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ τῆς ἀποστολῆς ταύτης. Ὁ Ἑρρίκος διὰ ν' ἀφαιρήσῃ ἀπ' αὐτοῦ πάντα φόβον, τῷ εἶπε τότε ὅτι, ἐὰν ὁ Φραγκίσκος ὁ Γ΄ τὸν ἐφόνευε, ἢ θελον πληρώσει ἀκριβὰ διὰ τὴν κεφαλὴν οἱ Γάλλοι οἱ ἐν τῷ κράτει αὐτοῦ. Πρὸς τοῦτο ὁ Ἐπίσκοπος ἀπεκρίθη σεμνοπρεπῶς.

«Πιστεύω ἀδιστακτως, Μεγαλειότατε, πᾶν ὅτι ἡ Ἰμ. Μεγαλειότης μὲ διαβεβαίει· ἀλλὰ μεταξὺ ὄλων τούτων τῶν Γαλλικῶν κεφαλῶν δὲν ὀκ εὕρητε καμμίαν ἀρμόζουσαν εἰς τὸ σῶμά μου τὸσον καλῶς, ὅσον τὴν ἰδικὴν μου.»

ΕΚΤΑΚΤΟΝ ΣΥΝΟΙΚΕΣΙΟΝ.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἐνυμφεῦθη ἐσχάτως ἡ παραδοξότερα τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ εὐρισκομένων γυναικῶν, εἶνε δὲ αὕτη ἡ Μαβέλ Γραΐη, ἡ βασίλισσα τῶν Ἀθιγγάνων. Ἡ νεάνις αὕτη ἄγουσα τὸ 24 περιπίου ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἔχει θελκτικὸν κάλλος προσώπου, εἶνε δὲ ἡ κληρονομικὴ βασίλισσα ὄλων τῶν ἀθιγγάνων τῆς Ἀγγλίας, Σκωτίας καὶ Ἰρλανδίας. Ἀξιοὶ ὅτι κατάγεται ἐκ τῶν ἀρχαίων Φαραῶ τῆς Αἰγύπτου καὶ λατρεύει, ὡς ἐκεῖνοι, τὸν Ὁσίριον καὶ τὴν Ἴσιδα. Ἡ ἐξουσία αὐτῆς δὲν εἶνε ἀξιοκαταφρόνητος, βασιλεύει δὲ πραγματικῶς ἐπὶ τριῶν ἢ τεσσάρων χιλιάδων ἐπαυτῶν, βαλάντιοτόμων, λωποδυτῶν καὶ ἐν γένει φαυλοδιαίτων παντὸς εἶδους, ὅτινες ὑπακούουσιν αὐτῇ τυφλῶς, εἰς τρόπον ὥστε ὅταν ἡ Μαβέλ Γραΐη θελήσῃ, δύναται νὰ δολοφονήσῃ δι' αὐτῶν διονδήποτε, χωρὶς ὁ ἐντολοδόχος αὐτῆς ν' ἀντιτάξῃ οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην παρατήρησιν. Ἡ Μαβέλ Γραΐη εἶνε ἡ περιφημότερα πρόμαγνις τῶν τυχῶν ἐν τῷ ἀγγλικῷ βασιλείῳ. Ἄντι δύο σεληνίων λέγει τὸ παρελθὸν καὶ ἀντι τριῶν προλέγει τὸ μέλλον. Ὁ νέος δὲν συνεζεύχθη καλεῖται Μιδλετών, ἀνήκει εἰς καλὴν τινα οἰκογένειαν καὶ κατέχει ἱκανὰς γαίας. Ἄν θέλῃ ὀνομασθῆ καὶ αὐτὸς ἀπόγονος τῶν Φαραῶ καὶ βασιλεὺς τῶν ἀθιγγάνων, ἀγνωστῆται εἶνε βέβαιον ὅμως ὅτι κατὰ τὴν ὀριστικὴν τῶν γάμων ἡμέραν πρόκειται νὰ γείνη μεγάλη πανηγυρις παρὰ πᾶσι τοῖς ἐν Ἀγγλίᾳ ἀθιγγάνοις.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ.

Ἡ μασσαλιωτικὴ ἐφημερὶς «Πολίτης» ἀναγγέλλει περιεργὸν τινὰ ἀνακάλυψιν γενομένην ἀρτίως ὑπὸ τινος γεωργοῦ. Ποτίζων οὗτος τὰ λαχανικὰ καὶ τὰ καρποφόρα δένδρα τοῦ κήπου του δι' ἀναλύσεως τινος θειοῦχου σιδήρου, παρετήρησεν ὅτι ἐκ τούτου παρήγοντο λίαν ἐκπληκτικὰ ἀποτελέσματα. Τὰ φασόλια ἠύξανον κατὰ 60 τοῖς 0/0 καὶ ἐν γένει ὅλοι οἱ καρποὶ τὸ δὲ σπουδαιότερον ἐλάμβανον γεῦσιν ἡδυτάτην. Ἄλλος γεωργός, ποιήσας ἐπίσης τὸ πείραμα, βεβαίει ὅτι ὁ θειοῦχος σίδηρος τιθέμενος ὡς πάχος εἰς τὰς ρίζας τῶν πορτοκαλεῶν θεραπεύει ἐκ τῆς ἀσθενείας καὶ ἐνισχύει μεγάλως αὐτάς.

Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Τοβόλαν τῆς Σιβηρίας κατὰ τὸν παρ' Ἰανουάριον τρ. ἔ. τὸ ψυχρὸς ἐφθασε τὸν ἀνώτατον βαθμὸν, τὸν ὅποιον εἶνε δυνατὸν νὰ φθάσῃ. Τὸ θερμομέτρον ἐδείκνυε 40 βαθμοὺς Ῥεομ. κάτωθι τοῦ μηδενός, καὶ ἐντὸς δὲ τῶν οἰκιῶν των οἱ κάτοικοι δὲν ἠδύναντο νὰ ἀνθεξῶσι καὶ διὰ τοῦτο ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ φορῶσι βαρεῖας γούνας. Αἱ ὁδοὶ ἦσαν ἐντελῶς ἐρημωμένοι. Πρὸ τριάκοντα ἐτῶν δὲν εἶχε συμβῆ τοιοῦτον ψυχρὸς.

ΛΟΓΟΣ

ἐκφωνηθείς ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τῆς ἀγ. Φωτεινῆς τῆς ἀγ. καὶ μεγ. Παρασκευῆ παρὰ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἱεροκλήρου-
κος κ. Παρθενίου Δακνηλίδου.

« Εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ὑπὲρ ὑμῶν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν, ἵνα ἐπακολου-
» θήσῃτε τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. »

(Πετρ. Α'. βον 21).

Πᾶσα ἡ κτίσις, Σεβασμιώτατε Δέσποτα, τὴν στιγμὴν ταύτην συγκινεῖται καὶ συνταράσσεται. Τὸ πᾶν ἀνατρέπεται, τὸ πᾶν ἀλλοιοῦται, καὶ οἱ προαιώνιοι νόμοι, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ κτίσις ὅλη κινεῖται καὶ ἐνεργεῖ, παραλύονται. Ὁ οὐρανὸς ἄνωθεν ζέφω περιβάλλεται, ἡ γῆ κάτωθεν τρόμφ συνταράσσεται, ὁ ἄδης τοὺς ἀπ' αἰώνων νεκροὺς ἐξερύεται· τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ διαρρηγνύεται· αἱ πέτραι σχίζονται καὶ οἶοναί ὁ κόσμος ὅλος ἀναστατάσκει καὶ καταστρέφεται. Ἀλλ' ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς ταύτης ταραχῆς καὶ ἀναστατώσεως τοῦ παντός, ἐν μέσῳ τοῦ σκότους καὶ τῆς ἀνεκροπῆς τῆς γῆς, μόνος ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου ἵσταται· ἀκλίνη καὶ ἀτάραχος, μόνος ὁ ἐπ' αὐτοῦ κρεμάμενος κοιμητικὸν τὸν ὕπνον τὸν βαθύν, τὸν ὕπνον τῆς εἰρήνης. Πῶς νὰ καταρῶμεν λοιπὸν οἱ ταλαίπωροι ἡμεῖς; πῶς νὰ προστρέξωμεν, ἐν ᾧ ἡ μὲν γῆ κλονεῖται ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν, ὁ δὲ οὐρανὸς σκοτίζεται· ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἡμῶν; Μόνος ἀρωγὸς καὶ ἐπίκουρος, μόνος ἀπράγξ καταφύγιον κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην εἶνε ἐκεῖνος, ὅστις ἠδύδωκεν ἵνα ὑποστῇ τὸ θνητὸν τοῦ Σταυρικοῦ θανάτου. Διὰ τοῦτο οἱ τρόμοι τοῦ Γολγοθᾶ διακίδονται μακρὰν εἰς ἔλκον τὸ πᾶν, ἵνα μηδ' ἅμα εὐρίσκοντες καταφυγὴν τρέχωμεν κατ' εὐθείαν εἰς τὸν κρανίου τόπον. Διὰ τοῦτο ὁ οὐρανὸς σκοτιζόμενος μᾶς ἀπειλεῖ, διὰ τοῦτο ἡ γῆ τρέμουσα δὲν μᾶς ἀνέχεται, ἵνα καταφεύγοντες εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἐσταυρωμένου Ἰησοῦ παρατηρῶμεν τὰς αἱματηρὰς αὐτοῦ πληγὰς καὶ βυθίζωμεθα εἰς τὰ βῆθη τῶν ἀχράντων αὐτοῦ παθῶν.

Ὡ ἄστρον τῆς ἡμέρας φασφόρος ἥλιε, ἵνα τί κλύπτεις τὸν ἀκτινοβολῶν δίσκον σου εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου σου, ὅτε τὸ ἔργον τοῦ σκότους, προτρέχον ἤδη τῆς δόσεώς σου, ἔβρασεν ἤδη τὸ ἔσχατον αὐτοῦ ὄριον; ἂν καὶ σκοτιζέσαι, δὲν κρύπτεται ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Ἰψίστου τὸ ἐπονείδιστον τῆς θεοκτονίας θέ-
αμικ. Ἄς κλύπτῃ, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἄς κλύπτῃ τὴν γῆν ἡ νύξ, ἄς σκεπάξῃ τὰ ἔθνη τὸ σκότος. Ἰδοὺ ἐν μέσῳ τοῦ σκότους ἐπέρχεται ἡμῖν τὸ φῶς. Τὸ νοητὸν τοῦτο φῶς ἄς λάμψῃ ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, ἄς διαυγάσῃ τὸν νοῦν ἡμῶν, καὶ πρὸς τοῦτο ἀτενίζομεν κατὰ τὴν παρούσαν στιγμὴν ἄς διδῶμεν κεκαθαριμέ-
ναις διανοίαις τὴν ἐφ' ἡμᾶς ἐκκεχυμένην θείαν αὐτοῦ ἑλλαμψίν. « Εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε ὅτι καὶ Χριστὸς ὑπὲρ ὑμῶν ἔπαθεν, ὑμῶν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν, ἵνα ἐπακολουθήσῃτε τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. » Ἰδοὺ, ἀγαπητοί, τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ καθοδηγῇ τὰ διαθήματα ἡμῶν ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ· « λύχνος τοῖς ποσὶ μου ὁ νόμος σου καὶ φῶς τῶν ποδῶν μου. » Ἰδοὺ τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον

(ΜΕΝΤΩΡΟΣ Τόμ. Γ'. Τεῦχος ΑΒ').

πρέπει νὰ καθοδηγῇ ἡμᾶς εἰς τὸν πρακτικὸν ἡμῶν βίον, ὅτι Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἔπαθεν, ἡμῶν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν. Ὅθεν εἰς τοῦτο ἄς στρέψωμεν σήμερον τὴν προσοχὴν ἡμῶν καὶ, πρὸς τὸν Γολγοθᾶ ἀτενίζοντες, ἄς ἐξετάσωμεν ἀκριβῶς ἐκυτοὺς κατὰ πόσον ἀκολουθοῦμεν τοῖς ἔργοις τοῦ ἐν Σταυρῷ ὑψωθέντος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

Διὰ ποῖον λόγον, ἀγαπητοί, καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν νὰ τελῶμεν τὴν ἀνάμνησιν τῶν σωτηρίων παθῶν τοῦ Κυρίου; Διὰ ποῖον λόγον κατὰ πᾶν ἔτος ἡ Μήτηρ ἡμῶν ἐκκλησία νὰ δεικνύῃ καὶ περιστάνῃ εἰκονικῶς τὴν ἐπὶ Γολγοθᾶ μεγάλην θυσίαν τοῦ Θεανθρώπου Σωτῆρος ἡμῶν; Οἱ ἄνθρωποι εὐκόλως λησμονοῦμεν τὰς εὐεργεσίας πρὸ πάντων. Αἱ ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας λαμβάνομεν ἐκ τῶν μεγάλων γεγονότων, μετὰ παρέλευσιν καιροῦ ἐξασθενοῦσι καὶ κατ' ὀλίγον ἐξαιεῖονται. Ὅπως λοιπὸν μένη διὰ παντός ἰσχυρὰ καὶ ζωηρὰ καὶ τελεσφόρος ἡ ἐντύπωσις τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου εἰς τὸν χριστιανόν, ἐπαναλαμβάνεται ἐτησίως ἡ ἀνάμνησις καὶ ἡ εἰκονικὴ παράστασις αὐτῶν. Ποῖα δὲ τὰ ἀποτελέσματα τῆς τοιαύτης ἐντυπώσεως; Ἰδοὺ, ἀγαπητοί, βλέπομεν καὶ ἡμεῖς σήμερον ἐπὶ σταυροῦ ἐκπνέοντα τὸν Κύριον τῆς δόξης, ὡς ἔβλεπον αὐτὸν καὶ οἱ πρὸ 18 αἰώνων ἐν Ἱερουσαλὴμ. ζῶντες ἄνθρωποι. Ἰδοὺ βλέπομεν καὶ ἡμεῖς νὰ καταρρῆθῃ θερμὸν τὸ θεανδρικὸν αὐτοῦ αἷμα καὶ νὰ ποτίξῃ τὴν γῆν, ἡ ὁποία ἐδίψα ἐκδικῆσαι κατὰ τοῦ ἀθρώπου, ἕνεκεν τοῦ ὁποίου ἔλαθε τὴν θεϊκὴν κατάραν, ἵνα γενῆ ἀκίνθας καὶ τριβύλους, ἕνεκεν τοῦ ὁποίου τοσοῦτον αἷων αἷμα κατέπεσε καὶ ἤθελε νὰ τὸ ἐξεμέσῃ ἵνα ἐξεμέσῃ συγχρόνως καὶ τὴν κατάραν τὴν ὁποίαν κατ' ἐπανάληψιν ἔλαβε δι' αὐτόν. Ὅποια μαθήματα, ὁποῖα ψυχωφελεῖ μαθήματα ἔχομεν νὰ διδασκῶμεν ἐκ τοῦ θεάματος τούτου! Τίς οὗτος ὁ τὸν ἐπονείδιστον θάνατον ὑπομένων; ὁ Ἰῆος καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀγαπητοί, ἐν σαρκὶ εἰς τὸν κόσμον παραγενόμενος. Ποῖον τὸ αἴτιον, τὸ ὁποῖον πρεκίνησεν αὐτὸν νὰ βυθισθῇ εἰς τὸ αἷμα του; ἡ ἄμετρος αὐτοῦ ἀγάπη πρὸς τὸν ἄνθρωπον· ποῖον δὲ τὸ τελικὸν αἴτιον τῆς τοσαύτης αὐτοῦ ἐξουδενώσεως καὶ ἀνεκτιμήτου αἱματηρᾶς θυσίας; ἡ σωτηρία τοῦ ἀθρώπου. Θεὸς λοιπὸν πάσχει ἀπὸ ἀπειρῶν αὐτοῦ ἀγάπην πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ διὰ τὸν ἄνθρωπον. Ἰδοὺ τὰ ἀντικείμενα, ἀγαπητοί, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπικαλεῖται ἡ μήτηρ ἡμῶν ἐκκλησία, διὰ τοῦ λυπηροῦ τούτου θεάματος, ἐκίστου ἡμῶν τὴν προσοχὴν καὶ σκέψιν. Μᾶς ἀναφέρει ὅλον τὸ ἱστορικὸν τῶν παθῶν τοῦ Σωτῆρος, μᾶς ἀναφέρει ὅτι εἰς τῶν μαθητῶν τὸν προδίδει, μᾶς ἀναφέρει ὅτι οἱ λοιποὶ τὸν ἐγκαταλιμπάνουσιν ἐρημον, μᾶς ἀναφέρει τοὺς ἐμπαιγμούς, τοὺς ραπισμούς, τὰς μαστιγώσεις, τὰς ὑβρεῖς, τοὺς κολαφισμούς, τὴν ἀπὸ δικαστηρίου εἰς δικαστήριον ἀπαγωγὴν, τὴν ἄδικον καταδίκην, τὴν κοκκίνην χλαμίδα, τὸν ἀκάνθινον στέφανον, τοὺς ἡλους, τὴν λόγχην, τὴν γολθὴν καὶ τὸ δόξος, τὸν σταυρὸν καὶ τὸν θάνατον καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν σταυρωτῶν αὐτὸν πρὸς τὸν οὐρανὸν αὐτοῦ Πατέρα ἐπίκλησιν· « Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδαισι τί ποιοῦσι, » μετὰ τὴν ὁποίαν φωνὴν καὶ ἐξέπνευσε. Πρὸς τί δὲ ὅλα ταῦτα; ἵνα δείξῃ εἰς ἡμᾶς, ἵνα διδάξῃ ἡμᾶς διὰ τῆς μεγάλης καὶ ἀνεκφράστου αὐτοῦ ἀνοχῆς, διὰ τοῦ ἐκκυτοῦ καὶ ζωοποιοῦ αὐτοῦ πάθους, ὅπως ὁ ὑπερ-
τελεῖος Θεὸς ἀγαπᾷ τὸ ἔργον τῶν χειρῶν αὐτοῦ, διὰ τὸ ὁποῖον

31.

εὐλόγως καὶ ὁ υἱὸς τῆς βροντῆς ὤρισε τὸν Θεὸν εἰπὼν « ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν. »

Ἐντεῦθεν κατανοεῖ τις τὴν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην, ἣτις δρεῖ-
λεται εἰς τὴν ἄπειρον ταύτην θυσίαν τοῦ ἀπείρου Θεοῦ ὑπὲρ ἡ-
μῶν τῶν πεπερασμένων. Ἐντεῦθεν ἰδίως συνάγεται ὅτι καὶ
ἡμεῖς οἱ δι' αὐτοῦ λυτρωθέντες ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ αἰ-
ωνίου θανάτου, δεόν νὰ ἀκολουθῶμεν καὶ βυθίζωμεν ἐπὶ τὰ
ἔργα τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καθὼς καὶ ἡ Πέτρα τῆς πίστεως παραγα-
γέλλει ἡμῖν, ὅτι « καὶ Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἔπαθεν, ἡμῖν ὑπολιμ-
πῶν ὑπογραμμῶν, ἵνα ἐπακολουθήσῃτε τοῖς ἔχουσιν αὐτοῦ. »

Ὁ Κύριος ἡμῶν, ἀγαπητοί, εἶνε συνάμα ὁ τέλειος διδάσκα-
λὸς καὶ τὸ τέλειον παράδειγμα τῆς τελείας ἠθικῆς, τὴν ὁποίαν
πρῶτος αὐτὸς ἐδίδαξεν εἰς τὸν κόσμον. Τοῦτο εἶνε πανθομολο-
γούμενον· ἔλθετε ἤδη πάντες οἱ εἰς τὸν ἐσταυρωμένον τοῦτον πι-
στεύοντες· ἔλθετε, ἵνα παραβάλητε ἕκαστος τὸν βίον ἡμῶν μὲ τὸν
βίον αὐτοῦ, τὰ ἔργα ἡμῶν μὲ τὰ ἔργα αὐτοῦ, τὴν ἀγάπην ἡμῶν
μὲ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ· ἔλθετε πάντες ἵνα ἴδωμεν κατὰ πόσον τοῦ-
λάχιστον ἀκολουθοῦμεν τὸ παράδειγμα αὐτοῦ. Ποιοὶ δὲ πρῶτοι
δεόν νὰ προσέλθωσιν ;

Ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ὁμοιάζει μὲ σῶμα, οὗτινος κεφαλὴ
μὲν εἶνε αὐτὸς ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς, μέλη δὲ πάντες οἱ εἰς αὐ-
τὸν πιστεύοντες. Τὰ μέλη, ἅτινα ἀπ' εὐθείας ὑπηρετοῦσι τὴν κε-
φαλὴν, εἶνε αἱ χεῖρες· χεῖρες δὲ εἶμεθα ἡμεῖς οἱ κληρικοί, ἡ-
μεῖς οἱ λειτουργοὶ τοῦ Ἰψίστου. Πρῶτοι λοιπὸν ἡμεῖς προσκα-
λούμεθα, ἀδελφοὶ καὶ πατέρες.

Ὅποια ἔργα, ὁποῖας ἀρετάς, ὁποῖα κατορθώματα, ὁποῖας θυ-
σίας ἔχομεν νὰ προβάλωμεν ἡμεῖς ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ; ἡ-
μεῖς, οἱ ὁποῖοι ὀφείλομεν νὰ εἶμεθα τὸ παράδειγμα τῆς αὐτα-
παρνήσεως, τὸ παράδειγμα τῆς ὀλοψύχου ἀφοσιώσεως εἰς τὸ θέ-
λημα τοῦ οὐρανοῦ ἡμῶν διδασκάλου—ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι εἶμεθα ὁ
λύχνος, ὁ ἐπὶ τὴν λυχνίαν τιθέμενος καὶ φέγγων πᾶσι τοῖς ἐν τῇ
οἰκίᾳ—ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι εἶμεθα ἡ πόλις ἢ ἐπὶ τοῦ ὄρους κειμένη
καὶ μὴ δυναμένη κρυβῆναι—ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι εἶμεθα τὸ ἄλας—ἡ-
μεῖς, οἱ ὁποῖοι εἶμεθα τὸ φῶς τοῦ κόσμου—ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι πρέπει
νὰ ζῶμεν καὶ ἀναπνέωμεν διὰ τὸν Θεὸν—ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι εἶμεθα
ἐμπειστυμένοι τόσας ψυχὰς χριστιανῶν. ὧν ἡ ἀπώλεια ἐκζητηθή-
σεται ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν,—ἡμεῖς οἱ ὁδηγοὶ καὶ διδάσκαλοι τῶν
ἄλλων, οἱ καθῆκον ἔχοντες τὸ διδάσκειν καὶ πράττειν πρῶτοι καὶ
μιμῆσθαι τὸν Σωτῆρα Χριστὸν ἐν πᾶσιν—ἡμεῖς, λέγω, οἱ τὸ ὑψη-
λὸν τοῦτο ἀξίωμα διακατέχοντες, τί λέγετε ; δυνάμεθα νὰ ἀντι-
παραβάλωμεν ἑαυτοὺς ; ὦ ! ἄς μὴ εἶπω τὴν ἔκφρασιν ταύτην, νὰ
δειξῶμεν διὰ τῶν ἔργων ὅτι ἀκολουθοῦμεν τὸν ὑπογραμμῶν καὶ
τὸ ὑπόδειγμα, τὸ ὅποιον ἀφῆκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Ἀρχηγὸς καὶ θε-
μελιωτῆς τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν θρησκείας Ἰησοῦς καὶ Σωτὴρ ἡμῶν ;

Ἱερεῖς Σαβαώθ ! Ποιμένες τῆς ἐκκλησίας ! ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐν
ἐξουσίᾳ ὀφείλομεν νὰ διδάσκωμεν καὶ ποδηγετῶμεν τὸν λαόν, ἡ-
μεῖς εἶμεθα ἢ μᾶλλον πρέπει νὰ ἡμεθα οἱ ἰατροὶ τῶν καιρῶν
πληγῶν τῶν λογικῶν μας προβάτων, νὰ ζητῶμεν τὰ ἀπολωλότα
καὶ προσφυλάττωμεν τὰ ὑγιαίνοντα ἀπὸ τῆς ἐπιδημικῆς καὶ μυ-
σαρωτάτης νόσου τῆς διαφθορᾶς καὶ ἀκολασίας, τῆς δεισιδαιμο-
νίας καὶ ἀθησκείας.

Τί παρκτηρεῖ τις ὅμως κατὰ δυστυχίαν ; ὅσον ὑψηλὰ εἶνε τὰ
καθῆκοντα ἡμῶν, τοσοῦτον ἑλλιπεῖς εἶμεθα ἡμεῖς ὡς πρὸς αὐτὰ.
Ὁ λαὸς ἐπιποθεῖ καὶ διψᾷ τὴν σωτηρίαν σου, ἀλλὰ τίς ὁ σώζων
αὐτόν ; τίς ὁ ρυόμενος αὐτὸν ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς πλάνης καὶ τῆς
παρκαυσίας ; ὁ περιούσιος τοῦ Κυρίου λαὸς παρὰ τῶν ποιμένων
καὶ διδασκάλων αὐτοῦ ἀπεικδέχεται τὸν οὐράνιον ἄρτον, τὴν ψυ-
χωφελῆ, λέγω, καὶ σωτήριον τοῦ εὐαγγελίου διδασκαλίαν· ἀλλὰ
τίς ὁ διδάσκων αὐτόν ; τίς ὁ ποδηγετῶν αὐτόν εἰς τὰς σωτηρίου
νομάς τοῦ εὐαγγελίου ; Ὁ ἐκλεκτὸς τοῦ Κυρίου λαὸς ἐν σκότει-
διαπρεβεταί· τίς ὁ χειραγωγῶν αὐτόν εἰς τὸ εὐαγγελικὸν φῶς ;
Ποιμένες καὶ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας ! ἀλλοίμονον εἰς ἡμᾶς·
ποιμένες ὀνομαζόμεθα καὶ δὲν ποιμαίνομεν διδάσκαλοι καὶ δὲν δι-
δάσκωμεν ὁδηγοὶ καὶ δὲν ὁδηγοῦμεν· διότι ὀνομαζόμεθα καὶ δὲν
εἶμεθα.

Ἀδελφοί μου, τὴν σπουδαίαν ταύτην ἑλλειψιν συλλογίζεσθε
πόθεν προκύπτει ; Ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἐνοήσαμεν ἀκόμη τίνος πράγμα-
τος ἔχομεν ἀπόλυτον ἀνάγκην ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Νομίζομεν ὅτι τὰ
μαρμαρόστλιπνα τέμπλα καὶ αἱ πολυδάπανοι φωτοχυσίαι καὶ αἱ
ἀργυροστόλιστοι εἰκόνες καὶ τὰ ἀργυρὰ καὶ χρυσὰ σκεύη εἶνε ὁ
στολισμὸς τῆς ἐκκλησίας· οὐχί, ἀγαπητοί ! Οὐχί· ἐνὸς καὶ μόνου
ἐστὶ χρεῖα, τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ ἔχομεν ἀνάγκην. Ἡ θρησκευτικὴ
διδασκαλία εἶνε ἡ τροφὴ μας, ἔλα δὲ τὰ ἄλλα εἶνε δευτέρου λόγου·
ἔχομεν ἀνάγκην νὰ ἡμεθα καὶ ὄχι νὰ φαινόμεθα χριστιανοί. Οἱ
ἀρχαῖοι χριστιανοὶ οὐδὲ ἐκκλησίας εἶχον, ἀλλ' εἰς τὰς κατακόμ-
βας μέσα, εἰς τὰς τρύπας καὶ τὰ σπήλαια ἐτέλουν τὰ τῆς λα-
τρείας τῶν· ἀλλ' ἦσαν ἀληθεῖς χριστιανοί, διότι εἰς τὰ σπήλαια
αὐτὰ ἐδιδάσκοντο καὶ ἐποδηγετοῦντο εἰς τὴν θρησκείαν τῶν Πα-
τέρων τῶν. Ἄς πωλήσωμεν, ἀγαπητοί, τὰ ἱερὰ σκεύη τῶν ἐκ-
κλησιῶν, ἄς πωλήσωμεν τὰ πολυτίμητα σκεύη τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ
ἄς εἰσαγάγωμεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν διδασκαλίαν, ἄς εἰσαγάγω-
μεν τὸν ἀληθῆ αὐτῆς στολισμὸν, ἄς προμηθευθῶμεν διδασκάλους
τῆς θρησκείας μας, διότι κινδυνεύει ὀνόματι μόνου νὰ ὑπάρχη,
κινδυνεύει μᾶλλον νὰ μὴ ὑπάρχη. Το εἶπον πολλάκις καὶ τὸ
ἐπαναλέγω· τὸ λέγω μετὰ βαθείας δδύνης καὶ θλίψεως. Τὰ ἦθη
ἡμῶν διεφάθησαν· τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα παρελύθη· πᾶς δε-
σμὸς, πᾶσα ὑποχρέωσις πρὸς τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων μας
περιεφρονήθη· τὰ πάντα τείνουσιν εἰς τὴν ἀποσύμβειν· τὰ πάντα
εἰς τὴν παραουσίαν.

Ἴδου ζήτημα, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου πρέπει νὰ ἐποσχοληθῶσιν οἱ φρό-
νιμοὶ ἄνθρωποι· ἴδου ζήτημα, τὸ ὅποιον ὀφείλουσι νὰ λύσωσιν
οἱ ἔχοντες τὴν καλὴν θέλησιν νὰ σώσωσι τὴν κοινωνίαν μας, οἱ
θέλοντες νὰ ὀνομασθῶσι Σωτῆρες τῆς ἀνθρωπότητος. Μόνον φάρ-
μακον, μόνον σωτήριον μέσον εἶνε Ἡ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΔΙΔΑ-
ΣΚΑΛΙΑ.

Παντοῦ ὅπου καὶ ἂν στρέψῃ τις τὸ βλέμμα του, παντοῦ βλέ-
πει διαφθοράν, παντοῦ θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν παραουσίαν. Οὔτε
ἐν τοῖς σχολείοις αὐτοῖς, ναὶ οὔτε καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἱερὰ καθι-
δρύματα βλέπει τις τοὺς ἀπαιτούμενους καρπούς· καὶ εἰς αὐτὰ
ὀπισθοδρόμησις ὡς πρὸς τὴν θρησκευτικὴν διδασκαλίαν, καὶ εἰς
αὐτὰ ἄκρα ψυχρότης καὶ ἀδιαφορία, ὡς μαρτυροῦσι τὰ πράγματα
αὐτὰ. Εἶνε καὶ τοῦτο ἀλήθεια ἀναντίρρητος καὶ πρέπει νὰ σκε-

Φθῶμεν περὶ τῶν αἰτίων τοῦ κακοῦ πρέπει νὰ ἐπιστήσωμεν σύν-
τονον τὴν προσοχὴν ἡμῶν καὶ εἰς αὐτὰ ἄλλως ἀπολλύμεθα, ἄλ-
λως κατὰ κρημνοῦ φανεροῦ βαίνομεν. Ὅλοι τὰ φωνάζομεν αὐτὰ,
βλοὶ τὰ αἰσθάνομεθα, ἀλλὰ καὶ ὅλους ἀκηδία καὶ ἀδιαφορία μᾶς
κατέχει τρομερὰ ἔχομεν λοιπὸν ἀνάγκην, ἀγαπητοί, Ἰερέων, ἔχο-
μεν ἀνάγκην διδασκάλων, ἵνα ἀναζωπυρώσωσι τὸ ἐκλειυμένον
ὀρησκευτικὸν ἡμῶν αἶσθημα, ἵνα διαφωτίσωσι καὶ σώσωσι τὴν
κοινωνίαν μᾶς ἀπὸ τὴν γενικὴν διαφθορὰν καὶ ἐξαχρείωσιν, ἵνα
ἡ πίστις τοῦ ἐσταυρωμένου ἀναλάμψῃ, ἵνα ἡ θρησκεία τῶν πα-
τέρων μᾶς ἢ ἐν αἵματι βαρεῖσα λάθῃ καὶ πάλιν τὴν προσήκουσαν
αὐτῇ θέσιν καὶ τὸ ἠθικὸν κράτος ἐπὶ τῶν καρδιῶν ἡμῶν.

Λαὸς τοῦ Θεοῦ, πάρελθε εἰς μέσον ἵνα δεῖξῃς τὰ χριστιανικά
σου ἔργα. Ἰδοὺ ὁ σταυρὸς τοῦ Κυρίου εἶνε καταιματωμένος δι' ἐσέ-
ιδου ἄπλους νεκρὸς καίτι ἐμπροσθέν σου διὰ σέ ὁ ζῶης καὶ θανά-
του τὴν ἐξουσίαν ἔχων ἰδοὺ οὗτος εἰς τὸν ἄδην καταβαίνει ἵνα
σύ ἐκ' αὐτοῦ ἄδου ἀναβῇ· ἰδοὺ διὰ σέ τσαυτὴν ταπεινώσιν καὶ ἐξου-
δένωσιν καταδέχεται ὁ τῶν ὄλων Κύριος καὶ Δεσπότης· ἰδοὺ το-
σαύτην ἀνερμήνευτον ἀγάπην δεικνύει πρὸς σέ ὁ ἀπειροτέλειος
Θεός, ἵνα σέ διδάξῃ τί ὀφείλεις νὰ πράξῃς ὡς ἄνθρωπος, ἵνα σοὶ
δώσῃ τὸ παράδειγμα καὶ τὸν ὑπογραμμὸν, τὸν ὁποῖον ὀφείλεις νὰ
ἀκολουθήσῃς ὡς χριστιανός, ὡς ὁπαδὸς αὐτοῦ. Ἐρωτῶ σας λοιπὸν,
ὦ μαθηταὶ τοῦ ἐσταυρωμένου: ἀκολουθοῦμεν τὰ ἔχνη τοῦ Θεοῦ
ἡμῶν διδασκάλου; ἐκτιμῶμεν τὴν τηλικαύτην μέχρις αἵματος
θυσίαν αὐτοῦ; ἄς λαλήσουν αὐτὰ τὰ πράγματα, ἄς λαλήσουν
αὐταὶ αἱ κακίαι καὶ ἡ μέχρις ἐσχάτων διαφθορά. Ἀλλὰ τί ἀκούω;
Φωνὴ πνιγνῆ, φωνὴ σπαραξικάρδιος ἀκούεται ἀπὸ στόματος
τοῦ νεκροῦ: τὰ μίση καὶ αἱ ἔχθραι, αἱ πορνεῖαι καὶ ἀκαθαρσίαι. αἱ
κλοπαὶ καὶ οἱ φόνοι τῶν πιστῶν μου λατρευτῶν (δὲν ἀκούετε,
ἀγαπητοί;) καὶ νεκρὸν ἤδη τὸ σῶμά μου καταπληρόνους καὶ
φαρμακεύουσιν αὐτὸ μὲ τοὺς ἰσοδόλους ἡλους, τοὺς ὁποῖους ἐμ-
πήγουσιν εἰς τὴν ψυχρὰν ἤδη καρδίαν μου· ἡ ἄκρα περιφρόνησις
εἰς τὸν σταυρὸν καὶ τὸν θάνατόν μου, εἰς τὴν ταφὴν καὶ τὰ πλάθῃ
μου, εἰς τὰς δούνας καὶ θλίψεις μου, εἰς τὰ αἵματα καὶ τὰς πλη-
γὰς μου εἶνε μυριῶδων σταυρῶν καὶ θανάτων ὀδυνηρότερον. Λαός
μου, τί ἐποίησά σοι καὶ τί μοι ἀνταπέδωκας; ἀντὶ τοῦ μάννα χο-
λὴν, ἀντὶ τοῦ ὕδατος ὄξος, ἀντὶ τοῦ ἀγαπᾶν με σταυρῶν με προ-
σηλώσατε.

Ἡ δεισιδαιμονία τοῦ λαοῦ ἀφ' ἑνός, ἡ ὁποία ἐξώθησεν αὐτὸν
ἵνα λατρεύῃ τὴν κτίσιν παρὰ τὸν κτίσαντα, ἵνα προσφέρῃ θυσίας
καὶ θυμιάματα εἰς ξηροπήγαδα καὶ τοὺς τοίχους καὶ νὰ ἐνα-
σμενίζεταί εἰς ματαίας καὶ ἀγόνους ὀρησκευτικὰς ἐπιδείξεις καὶ
πανηγύρεις, αἱ ὁποῖαι εἶνε μᾶλλον (τί νὰ εἶπω;) ὄργια τοῦ Βάκ-
χου· εἶνε θεοκαπηλεία καὶ ὕβρεις εἰς τὸν Θεόν καὶ ὄνειδος τοῦ
ἀριστοτάτου χριστιανισμοῦ· ἀφ' ἑνός, λέγω, ἡ δεισιδαιμονία αὕτη
τοῦ λαοῦ καθήμερον θανατῶνει καὶ σταυροῖνε τὸν Κύριον τῆς
δόξης, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ φανερὰ ἀθρησκεία σχεδὸν τῆς πεφωτι-
σμένης τάξεως, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἔπρεπε μᾶλλον νὰ διαχέηται τὸ
φῶς τῆς θρησκείας καὶ ἠθικῆς εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις, ἡ παν-
τελής ἑλλειψίς σεβασμοῦ πρὸς πᾶν ὅ,τι ὀρησκευτικόν, ἡ συστημα-
τικὴ περιφρόνησις τῶν θείων, ἡ ἀναφανδὸν καταπάτησις τῶν ἱε-
ρῶν ἔθιμων τῆς ἐκκλησίας μᾶς πληγόνουσι μυριάκις ὀδυνηρότε-

ρον τὴν ψυχὴν τοῦ ἐσταυρωμένου, τὴν ψυχὴν πλέον καὶ οὐχὶ τὸ
σῶμα.

Ὅστε οἱ πάντες ἔχι μόνον τὸν ὑπογραμμὸν, τὸν ὁποῖον διὰ τοῦ
πᾶθους καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐγκατέλειπεν ὁ Κύριος εἰς ὑμᾶς,
οὐδ' ἄλλως ἀκολουθοῦμεν, ἀλλὰ καὶ τῶν σταυρωσάντων αὐτὸν ἀπη-
νέστεροι δεικνύμεθα, θανατοῦντες αὐτὴν τὴν ψυχὴν τοῦ Κυρίου,
πληγόνουτες αὐτὴν τὴν καρδίαν τοῦ Θεανθρώπου διὰ τῶν ἀνομιῶν
ἡμῶν, διὰ τῆς συγχῆς παραβάσεως τῶν θείων αὐτοῦ ἐντολῶν, διὰ
τῆς ὀσημέρας ἐπιτεινομένης αἰσχρᾶς διαφθορᾶς καὶ ἀκολασίας καὶ
τῆς ἐπὶ μᾶλλον προαγεμένης φρικτῆς ἀθρησκείας καὶ ἀπιστίας.

Ὁ τὸν Σταυρὸν καὶ τοὺς ἡλους καὶ τὸν θάνατον καὶ τὴν τα-
φὴν δι' ἡμᾶς καταδεξάμενος Χριστὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, μὴ παρίδῃς
ἡμᾶς δεόμεθά σου, μὴ παρίδῃς, τὸ ἔργον τῶν χειρῶν σου, ὁ τὰς
χεῖρας δι' ἡμᾶς ἐπὶ σταυροῦ ἐκπετ ἄσας· δέξαι ἡμᾶς καὶ περιπτύ-
ξαι ἡμᾶς δι' αὐτῶν εἰς τοὺς πατρικούς σου κόλπους, ἵνα ἐκ τῶν
αἵματηρῶν πληγῶν σου ἀπαντήσωμεν τὸ σωτήριον μάθημα τῆς
ἀγάπης καὶ αὐταπαρνήσεως, τῆς ὑποταγῆς καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὸ
ἅγιόν σου θέλημα. Ἡμάρτομεν, ἠνομήσαμεν, ἠδίκησαμεν ἐνώπιόν
σου, οὐδὲ συνετηρήσαμεν καθὼς ἐνετείλω ἡμῖν. Πάντισον ἡμᾶς τῷ
ἀγίῳ αἵματι σου καὶ καθάρισον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κηλίδος καὶ ὀθή-
γησον ἡμᾶς ἐπιτελεῖν ἀρισούνῃ ἐν φόβῳ σου. Τὰ ζσερὰ τῆς
πλάνης καὶ ἀπιστίας νέφθ διασκεδάσον, τὴν ἀργιαιούσιν τῶν πα-
θῶν θάλασσαν κατὰστειλον καὶ ἀνάδειξον πάντας ἡμᾶς υἱοὺς καὶ
κληρονόμους τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ βασιλείας. Ἀμήν.

JEAN DU PLAN DE CARPIN.

Ἐπὶ τῆς ἡγεμονίδος Κυρίας ΔΩΡΑΣ ἸΣΤΡΙΑΔΟΣ.

Ἡ Συγγραφεὺς τῶν εἰς *Ροῦμιελιν ἐκδρομῶν*, ἦτις, ὡς ἀνα-
φέρει ὁ κ. Cortambert εἰς τὰς ἐνδόξους περιηγήσεις του, ἀντι-
κατέστησε τὴν περιήγησιν Ἰδαν Pfeiffer εἰς τὴν ἐν Παρισίαις Γε-
ωγραφικὴν ἐταιρίαν, ἀσχολεῖται πρό τινος κειροῦ περὶ τῶν με-
γάλων Ἰταλῶν περιηγητῶν. Ὁ περὶ τοῦ Μάρκου Παύλου λόγος
τῆς, ἀναγνωσθεὶς ἐν τῇ Minerva τῆς Τεργέστης, ἐδημοσιεύθη ἐν
Ἀυστρῶν ὑπὸ τοῦ Osservatore Triestino, ἐν Ἰταλίᾳ ὑπὸ τοῦ Di-
ritto τῆς Φλωρεντίας καὶ ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ τῆς Independance Hel-
lenique τῶν Ἀθηνῶν.

Σήμερον ἡ ἡγεμονίς Δώρα Ἰστρίας μᾶς παρουσιάζει ἔσοχον
περιηγητὴν, τέκνον τῆς Ὁμβρικῆς, τὸν Jean du Plau de Carpin,
εἰς τὴν Ρωσσίαν καὶ τὴν Μογγολίαν. Ἡ μελέτη αὕτη ἐδημοσι-
εύθη ὑπὸ τῆς Ἐπιθεωρήσεως τῶν δύο κόσμων (15 Φεβρουα-
ρίου 1872), ἐν ᾧ περιοδικῷ ἡ ἡγεμονίς γράφει ἀπὸ τοῦ 1858. Ὁ
ἀτρόμητος μοναχός, οὐτιμὸς διηγεῖται τὴν ἱστορίαν, ἀρίκετο εἰς
Ρωσσίαν ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν ἡ χώρα αὕτη ἐκινδύνευε ν' ἀπολεσθῇ.
Οἱ Burikovitch, ἡ υἱοὶ τοῦ Burik, θεμελιωτοῦ τοῦ κράτους, ἐφαί-
νοντο ἀδυνατοῦντες νὰ σταματήσωσι χεῖμαρρον ἀκαταδαμάστων
βαρβάρων, οἵτινες ἀπὸ τοῦ βάλθους τῆς Ἀσίας ἐξώρμων, ὡς ἐπὶ
τῶν χρόνων τοῦ Ἀττίλα, κατὰ τῆς ἐκπεληγμένης Εὐρώπης.

Ἐφαίνετο ἔτι ἡ χριστιανικὴ πίστις, εἰσαχθεῖσα ἐν Ρωσσίᾳ ὑπὸ

του Ἁγίου Βλαδимиρ, του Κλωδίου και του Καρολομάνου των Ρώσων, ἐκινδύνευσεν νὰ μηδενισθῇ. Ἀπόγονός τις του Rurik και του Βλαδимиρ, ὁ ἥρωικός πρίγκηψ του Tchernigoff, ὁ Ἅγιος Μιχαήλ, προτιμήσας νὰ ὑποστῇ μαρτύριον μᾶλλον ἢ ν' ἀπκρηθῇ τὸν χριστιανισμόν, κατέδειξεν ὅτι οἱ γενναῖοι Rurikovitch θὰ κἀτάρθουν τέλος νὰ θριαμβεύσωσι κατὰ τῶν Μογγόλων και ν' ἀποδώσωσιν εἰς τὴν πατρίδα των τὴν δόξαν και τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς.

Ἡ δυναστεία αὕτη, εἰς τὴν ἡ Ρωσία ὀφείλει τὴν ὑπαρξίν και τὸ μεγαλεῖόν της, ἔπαυσεν κατὰ τὸν δέκατον ἑβδομον αἰῶνα δεσπόουσα του κράτους των τζάρων. Οἱ Romanoff, οἰκος πρωσικῆς καταγωγῆς, ἐξηρανόθησαν και οὗτοι τῆς σκηπτικῆς ἀντικαταστάσεως κατὰ τὸν δέκατον ὄγδοον αἰῶνα ὑπὸ τινος γερμανικοῦ οἴκου, του τῶν Holstein-Gottorp. Ἄλλ' ἡ δευτέρα δυναστεία δὲν ἐγκατέλιπεν ἀντιπροσώπους μεθ' ἑαυτήν, ἐν ᾧ οἱ υἱοὶ του Rurik ἐπέζησαν εἰς τὰς ἐπαναστάσεις.

Εὐρίσκει τις ἐπίτομον ἱστορίαν των ἐν τινι ἀξιολόγῳ ποιήματι του πρίγκηπος P. Dolgoroukoff *Σημειώσεις ἐπὶ τῶν κυριωτέρων οἰκῶν τῆς Ρωσίας* (Βερολίνον, Schneider).

Ὁ πρεσβύτερος κλάδος τῶν Rurikovitch, οἱ ἡγεμόνες Koltzoff

Οἰκόσημον
τῶν

Koltzoff-Massalsky.

Massalsky, κατὰ γίνεται—ὡς ὁ τελευταῖος κλάδος, οἱ ἡγεμόνες Γερσακίωφ—ἀπὸ του θεμελιωτοῦ του κράτους, του Ἁγίου Βλαδимиρ και του Ἁγίου Μιχαήλ. Ἐν τούτοις προϊόντος του χρόνου κλαδοὶ τινὲς τῶν Rurikovitch ἐξέλιπον. Ἐσχάτως οἱ ἡγεμόνες d' Odoieff ἐξηρανίζοντο μετὰ του τελευταίου τῶν Odoievsky. Δύο κλάδοι τῶν Massalsky, οἱ Litvinoff Mas-

salsky και οἱ Kloubhoff-Massalsky, δὲν ὑπάρχουσι πλέον, και ὁ πρίγκηψ Dolgoroukoff σημεῖοι εἰς τὰ *Ἀπομνημονεύματα του* ὅτι κατὰ τὸν XIX αἰῶνα θὰ ἐξελειφθῶσιν ἐπίσης οἱ Koltzoff-Massalsky, ἐπειδὴ ὁ πρίγκηψ Νικόλαος δὲν ἔχει υἱόν, ὁ δὲ πρίγκηψ Ἀλέξανδρος δὲν ἀπέκτησε τέκνα ἐκ του γάμου του μετὰ τῆς ἡγεμονίδος Ἐλένης Γκίικ, τὴν ὅποιαν ὁ φιλοσκόπητος συγγραφεὺς, ὅστις ὡς γνωστὸν δὲν ἀρέσκαται ἐπαινῶν τοὺς συγχρόνους του, ἀποκαλεῖ «γυναῖκα πεπροικισμένην» δι' ἐξόχου εὐφυίας, λίαν γνωστὴν ἐν τῇ φιλολογίᾳ, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τῆς Κομήσης Δώρας Ἰστριάδος. (*Ἀπομνημονεύματα του Πρίγκηπος Πέτρου Dolgoroukoff*, Γενεύη 1867 Τόμ. 1 σελ. 84).

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΚΗΣ ΚΑΝΟΝΟΦΟΡΟΥ

ΑΛΑΒΑΜΑΣ.

Περὶ τὰς ἀρχὰς του τελευταίου ἀμερικανικοῦ πολέμου τῶν βορειῶν καταλυτῶν πρὸς τοὺς δουλαγωγούντας νοτίους, οἱ νότιοι,

ἀποροῦντες πολεμικῶν πλοίων, ἔκριναν ἵνα πορίσωνται ταῦτα ἐξ Ἀγγλίας. Ἄλλ' ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἐδικαιοῦτο ἄρα γε ἵνα ἐπιτρέψῃ τὴν ἐν Ἀγγλίᾳ κατασκευὴν και ἐξάρτισιν τοιούτων πλοίων, παραβαίνουσα τὰ δίκαια τῆς οὐδετερότητος, ἢ δὲν εἶχε τὴν δύναμιν του ἐμποδίζειν τούτο; αὐτὸ τούτο πρόκειται νὰ κρίνῃ τὸ ἐν Γενεύῃ συγκροτηθῆσόμενον διεθνὲς δικαστήριον.

Ἄλλ' ἀναμένοντες τὴν κρίσιν του δικαστηρίου, ἀναγκάσθη νομίζομεν ἵνα διηγηθῶμεν τὴν ἱστορίαν τῶν πολεμικῶν πλοίων, δι' ὧν οἱ νότιοι, βαλασσοκρατήσαντες ἐπὶ τέσσαρα ὄλα ἔτη, ἐπήγγαγον ἄπειρον φθορὰν τοῖς ἀντιπάλοις.

Ἡ *Ἀλαβάμα*, τὸ περιφημότερον τῶν πλοίων τούτων, ἐξ οὗ ἡ δικασίμος ὑπόθεσις ἐπωνομάσθη, ἦτο πλοῖον 900 τόνων, ἔχον μήκος μὲν 230 ποδῶν, πλάτος δὲ 32, βάθος δὲ εἴκοσιν. Ἡ δὲ μηχανὴ αὐτοῦ ἦτο δυνάμει 300 ἵππων κεχορηγημένη και τῷ νεωστὶ ἐξευρεθέντι μηχανήματι, δι' οὗ τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης μεταβάλλεται εἰς ὕδωρ πότιμον πρὸς χρῆσιν του πληρώματος. Ἦτο δὲ ὠπλισμένον ὀκτὼ τηλεβόλοις, ὧν ἔξ μὲν τῶν 32 πλάγια, δύο δὲ τὰ μέγιστα ἔχοντα τὸ ἔξυλον περιστρεφόμενον, κείμενα τὸ μὲν ἔμπροσθεν, τὸ δὲ ὀπίσω του μεγάλου ἱστου.

Ἡ Ἀλαβάμα ἐναυπηγήθη ἐν Λιβερούλη ὑπὸ τῶν νοτιῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀμερικῆς πολεμουσῶν πρὸς τὰς Ἠνωμένους βουλίας Πολιτείας ὅπως χρησιμεύσῃ αὐταῖς εἰς τὸν προκειμένον πόλεμον. Τὸ συμβόλαιον τῆς κατασκευῆς ὑπεγράφη ὑπὸ τινος νοτίου λοχαγοῦ ὀνομαζομένου Βουλλὼν και του ναυπηγοῦ Λαίρδ, μετέχοντος τῆς δευτέρας βουλῆς τῆς Ἀγγλίας. Τὸ σχέδιον του πλοίου ἐκυρώθη, και τὸ συμβόλαιον ὑπεγράφη τῇ 9ῃ ὀκτωβρίου του 1861 ἔτους. Ἡ δὲ ὄλη δαπάνη του πλοίου ἦτο 255,000 δόλλαρς, ἅτινα ἀπεδόθησαν τῷ Ἀγγλῷ βουλευτῇ ὑπὸ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ προξένων τῶν Νοτιῶν.

Τῇ 15 μαΐου του 1862 ἔτους τὸ πλοῖον καθελκύσθη εἰς τὸν λιμένα τῆς Λιβερούλης. Ἀλλὰ δὲν ὀνομάζετο ἐτι *Ἀλαβάμα*, οὐδὲ ἦρεν οὐδαμῶν σημεῖα. Κατεγράφη δὲ εἰς τὰ βιβλία του λιμεναρχοῦ ὑπὸ ἀριθμὸν 290. Οἱ ἀξιωματικοὶ του νέου ἀνωνόμου πλοίου ἦσαν ἤδη ἀπὸ τινος χρόνου ἐν Λιβερούλη, ἀναμένοντες τὴν τελείαν κατάρτισιν του πλοίου, και ἐλάμβανον τακτικῶς τοὺς μισθοὺς ἀνὰ πᾶσαν πρώτην του μηνὸς παρὰ τῶν τραπέζιτῶν K.K. Fraser, Trenholm et Co, και τῶν συνεταίρων ἐν Λιβερούλη.

Ἐν τῷ μεταξὺ οὐδεὶς ἠγγόνει ἐν Λιβερούλη πρὸς τί ἐναυπηγήθη τὸ φοβερὸν τούτο πλοῖον. Ὁ δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ πρόξενος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἀπήτησε παρὰ τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως λόγον τούτου, και ἔγραψε πρὸς τὸν ὑπουργὸν Ρουσσέλ, ἀπαιτῶν τὴν κατάρτισιν του πλοίου 290 κατὰ τὰ καθήκοντα τῶν οὐδετέρων.

Ἄλλ' ὁ λόρδος Ρουσσέλ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὅτι τὰ μηνυθέντα αὐτῷ περὶ του πλοίου ἦσαν ἀκριβῆ· ὅτι οἱ ναυπηγήσαντες αὐτὸ δὲν ἠρνοῦντο ὅτι ἦτο ἀποτεταγμένον εἰς τὸν πόλεμον· και ὅτι ὁ λιμεναρχὴς τῆς Λιβερούλης ἐπετάχθη ἤδη παρὰ τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως ἵνα ἐπιτηρῇ αὐτό. Ἄλλ' ὁ πρόξενος, μὴ ἀρκούμενος τοῖς ματαίσις τούτοις λόγοις, ἔγραψε πάλιν πρὸς τὸν ὑπουργὸν Ρουσσέλ, λέγων ὅτι ἐζήτει παρὰ τῆς Ἀγγλίας, μὴ μετεχούσης του πολέμου, οὐχὶ ἀπλῆν ἐπιτήρησιν του πλοίου 290, ἀλλὰ κα-

τάχσειν αὐτοῦ μέχρι τοῦ τέλους τοῦ πολέμου. Ἄλλ' ἡ ἀγγλική κυβέρνησις ἀπεκρίθη τότε ὅτι «Τὰ παρὰ τοῦ προξένου τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν λεγθέντα δὲν ἦσαν ἱκανῶς δίκαια πρὸς πρᾶξιν οὕτω βιαιάν.»

Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ πλοῖον 290, ὃν πάντως κατηρτυσμένον, ἤτοιμαζέτο ἵν' ἀναπλεύσῃ. Ὁ δὲ ἀμερικανὸς πρόξενος ἐπειγόμενος ἔγραψε τῇ 24 ἰουλίου καὶ τρίτον πρὸς τὴν ἀγγλικὴν κυβέρνησιν, ζητῶν παρευθῆναι τὴν κατάχσειν αὐτοῦ. Τότε ὁ λόρδος Ρούσσελ ἀπεκρίθη τέλος ὅτι, ἀποδίδων τὸ πρέπον τῷ ἀμερικανῷ προξένῳ, ἐπέταξεν ἤδη τὴν κατάχσειν τοῦ περὶ οὗ λόγος πλοίου. Ἄλλὰ τῇ πρώτῃ τῆς 29ης τὸ πλοῖον 290, καταλιπὼν τὸν ναύσταθμον, ἐξέπλευσε ταχέως τοῦ λιμένος. Πρὸς ταῦτα ὁ ἀμερικανὸς πρόξενος ἠγωνιάκησε καὶ ἔγραψε σφοδρὰν πρὸς τὸν λόρδον Ρούσσελ, ἐπιστελὴν, ὅστις ἐφάνη λίαν ἀμηχανῶν καὶ ἔγραψε πρὸς αὐτὸν λέγων ἵνα θαρρῇ καὶ ἠσυχάζῃ, αὐτὶ τὸ πλοῖον 290 μέλλει ἵνα συλληφθῇ ὁπουδήποτε ἂν τῶν ἀγγλικῶν ἀποικιῶν καταπλεύσῃ· διότι τὸ διάταγμα τῆς συλλήψεως ἐφθασεν ἐκ Λονδίνου εἰς Λιβερούλην ὁψέ, ὁ δὲ ἀριθμὸς 290 ἔλαθεν ἀποδράς ὡς εἰ προήσθητο τὸν κίνδυνον. »

Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ πλοῖον ἐξέπλευσε ταχέως τοῦ λιμένος, φέρον τὸν Ἄγγλον βουλευτὴν καὶ ναυπηγὸν αὐτοῦ Κ. Καίρδ καὶ τὸν πλοίαρχον Βουλλῶν. Μετ' ὀλίγον δὲ ὁ Κ. Καίρδ, ἐπιβάς τοῦ ρυμουλκοῦ Ἡρακλέους, ἐπανῆλθεν εἰς Λιβερούλην. Ὁ δὲ ἀριθμὸς 290 ἠγκυροβόλησε καθ' ἡσυχίαν ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Ἀγγλεσέυ, ἀπαχούσης μίαν λεύγαν, καὶ διεμένειν ἐκεῖ ἀτάραχος ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ἀπέναντι σχεδὸν τοῦ λιμένος τῆς Λιβερούλης, μὴ ἐνοχληθεὶς ὑπὸ μηδενός. Τῇ δὲ ἐπαύριον ὁ ρυμουλκὸς Ἡρακλῆς μετεκόμισε τὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου συγκείμενον ἐκ 45 ναυτῶν Ἀγγλῶν.

Πρὸς ταῦτα ὁ Ἀμερικανὸς πρόξενος ἀπήτησε παρευθῆναι τὴν καταδίωξιν τοῦ πλοίου· ἀλλὰ δὲν ἔλαθεν οὐδεμίαν ἄλλην παρά τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως ἀπόκρισιν. Τέλος δὲ τῇ 1ῃ αὐγούστου τοῦ 1862 ἔτους ὁ ἀριθμὸς 290, ἔχων πλήρωμα 85 ναυτῶν, ἀλλὰ μηκέτι ἐξωπλισμένον διὰ κανονίων, ἠρνήθη ἀποπλέων πελάγους πρὸς τὰς Ἀζόρας νήσους, ὅπου ἐφθασε τῇ 10ῃ.

Τῇ 18ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀπήνησε τὸ ἀγγλικὸν βρίκιον Ἀγριππίναν, ὅπερ μετεκόμιζεν ἐκ Λονδίνου τὰ τηλεβόλα καὶ τὰς ἄλλας πολεμικὰς πρᾶσκειας αὐτοῦ. Περὶ δὲ τὴν ἐσπέραν προσῆλθε πρὸς αὐτὸ καὶ ἡ Βαχάμα, φέρουσα πρὸς τοὺς ἄλλοις τὰ δύο μέγιστα τηλεβόλα τῆς πρύμνης καὶ τῆς πώρας τοῦ πειρατικοῦ πλοίου. Τῇ δὲ κυριακῇ τῆς 24ης τὸ πλήρωμα ἤρε τὴν σημαίαν τῶν Νοτίων καὶ ἐπωνόμασε τὸ πλοῖον Ἀλαβάμαν. Τότε ὁ πλοίαρχος Βουλλῶν κατέθετο τὴν ναυαρχίαν ὑπὲρ τοῦ πλοίαρχου Semmes, καὶ ἡ Ἀλαβάμα, ναυαρχομένη ὑπὸ 26 ἀξιωματικῶν, ἀνεχώρησεν εἰς τὰς περιφερίους αὐτῆς ἐκδρομὰς.

Ἀπὸ τῶν Ἀζορῶν νήσων ἡ Ἀλαβάμα ἀπέπλευσεν εἰς τὰς πρὸς δυσμὰς Ἰνδίας, πρὸς τὴν Μαρτινικήν, ἔνθα ἐρωδιάσατο ἀνθρακικὰ ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον, ἔνθα προσβαλοῦσα κτετόντισεν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις εἰκοσιδύο μεγάλα ἐμπορικὰ πλοῖα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, καὶ ἐν πολεμικῶν ἀτμόπλοιον, τὸ Χάττρας. Τῇ δὲ 18ῃ ἰανουαρίου ἡ Ἀλαβάμα ἐφθασεν εἰς τὴν Ἰα-

μαϊκήν, ἐν ἧς τῷ λιμένι ἦσαν τρία Ἀγγλικά πολεμικά πλοῖα. Ἄλλ' ὁ ὑπουργὸς τῆς ἀπίστου Ἀγγλίας δὲν ἐρύλαξε τὴν ὑπόχσειν ἢν ὑπέσχετο τῷ προξένῳ τῆς Ἀμερικῆς, τοῦ συλλαβεῖν δηλαδὴ τὸ πλοῖον ὁπουδήποτε ἂν φανῇ τῶν Ἀγγλικῶν ἀποικιῶν· διότι τὰ τρία Ἀγγλικά πλοῖα οὐ μόνον δὲν κατεδίωξαν, ἀλλὰ τοῦναντίον καὶ προσηγγέγκαντο οικειότατα πρὸς αὐτὸ, οἱ δὲ Ἄγγλοι ναύαρχοι διετέλεσαν συνεστιώμενοι μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς Ἀλαβάμας δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, καὶ τὸ μέγιστον, ὁ διοικητὴς τῆς νήσου ἐπέτρεψε τῷ πλοιαρχῷ αὐτῆς ἵνα ναυλογήσῃ καὶ ἐπισκευάσῃ τὸ πλοῖον κατὰ σχολὴν ἐν τῷ λιμένι.

Τῇ δὲ 25ῃ ἰανουαρίου, ἐπισκευασθὲν καὶ ἐροδιασθὲν, τὸ ληστρικὸν πλοῖον ἀπέπλευσεν ἐκ τῆς Ἰαμαϊκῆς πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Βραζιλίας καὶ τὸ ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἑλπίδος, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Table-Bay, ἔνθα κατ' ὄφθαλμοὺς τῶν Ἀγγλικῶν ἀρχῶν ἐχειρώσατο τὴν ἐμπορικὴν ἀμερικανικὴν σκάφην Tocaloosa, καὶ ρυμουλκῶν ὤπλισεν αὐτὴν πολεμικῶς. Ἐπειτα δὲ ἐπλευσε ταχέως εἰς Cape-Town, ἀποικίαν ἀγγλικήν, ἔνθα ἐπορίσατο πάλιν ἀνθρακας.

B.

Μέχρι τῆς 21ῆς μαρτίου ἄρα βλέπομεν τὴν Ἀλαβάμαν, πλοῖον ληστρικόν, ναυπηγηθὲν ἐν τοῖς ἀγγλικῶν ναυπηγείοις τῆς Λιβερούλης, ἐνὸς τῶν μεγίστων τῆς Ἀγγλίας λιμένων, ἐξερχόμενον αὐτοῦ ἀναιδῶς ἄνευ τῆς παρὰ τῶν τελωνείων ἀπαιτουμένης ἀποδείξεως τῆς δηλούςτης τοῦ πλοίου, ἔχον πλήρωμα μὲν ἀγγλικόν, ναύαρχους δὲ Ἀμερικανούς, ἐρωδιασμένον, ὤπλισμένον καὶ σιτηρεσιαζόμενον ὑπὸ ἀγγλικῶν πλοίων, καὶ ἀναλαμβανόμενον φιλοφρόνως ἐν πᾶσι τοῖς λιμέσι τῶν ἀγγλικῶν ἀποικιῶν.

Μέχρι δὲ τότε ἡ Ἀλαβάμα ἐπολέμησε καρτερῶς πρὸς δύο μέγιστα πολεμικά πλοῖα, ἐξἄκεις δὲ πρὸς ἄλλα δευτέρια, δικτακίς δὲ πρὸς δικτῶ κορβέττας· ἐλήστευσε δὲ καὶ κατέδυσεν αὐτανδρα πλείονα τῶν εἴκοσιν ἐμπορικῶν ἀμερικανικῶν πλοίων καὶ σὺν αὐτοῖς διέφθειρεν ὑπὲρ τοὺς δικτακσίους ἀνθρώπους.

Ἡ Ἀλαβάμα ἐξέπλευσε τέλος τῆς Table Bay τῇ 25 μαρτίου, καὶ τῇ 11 ἰουνίου ἠγκυροβόλησεν εἰς τὸν γαλλικὸν λιμένα τοῦ Cherbourg, ὧτινι ἐπέπρωτο ἵνα γένηται τάφος αὐτῆς· ἐπειδὴ τὸ πολεμικὸν πλοῖον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν Kearsage, καταδιώκων ἤδη αὐτὴν πρὸ πολλοῦ, ἠγκυροβόλησε τέλος ἀντικρῦ τοῦ φοβεροῦ πειρατοῦ καὶ διέκλεισεν αὐτὸν τῆς ὁδοῦ. Ὁ δὲ νικητὴς τοῦ Χάττρας καὶ τῆς Γεωργίας εἶχεν ἤδη ἵν' ἀγωνίζεταί πρὸς δυνατώτερον ἑαυτοῦ ἀντίπαλον. Ἄλλ' ἡ μηχανὴ ἦτο ἤδη μεγαλῶς βεβλαμμένη ἐκ τινος τρικυμίας, ἢν ὑπέστη κατὰ τὸν ἀπὸ Table Bay εἰς Χερβούργον διάπλουν. Διὸ ἦτο αὐτῷ ἄμα μὲν ἀδύνατον ἵνα ναυαρχήσῃ, ἄμα δὲ ἵνα διαμῆναι ἐν Χερβούργῳ.

Τῇ πρώτῃ τῆς 18ης ὁ ἄτρομος πλοίαρχος τῆς Ἀλαβάμας Σέμμες, συγκαλέσας εἰς ἔσχατον συμβούλιον τοὺς ναύαρχους, ἐξηγήσατο αὐτοῖς τὰ πράγματα ὅπως εἶχον. Πάντες δ' ὁμοθυμαδὸν ἀνέκραξαν ὅτι ἔπρεπε ἵνα ριψοκινδυνεύωσι ναυμαχοῦντες, ἐπαγγελλόμενοι ἵν' ἀναρρίψωσι μᾶλλον τὸ πλοῖον, ἀνάπτοντες τὴν περιταποθήκην, ἢ ἵνα ὁμολογήσωσι τὴν ἧτταν.

Ἄλλ' ὅμως ἰδόντες τὴν μὲν μηχανὴν κακῶς ἔχουσαν, τὴν δὲ πρῶραν τοῦ πλοίου λίαν βεβλαμμένην, ἐπεχείρησαν πρῶτον ἵνα

ἐκφύγων, εἰ δυνατόν, διὰ νυκτός. Ἄλλ' ἀπέτυχον διότι ὁ ναύ-
αρχος τοῦ Kearsage ἐπετήρει τὴν Ἀλαβάμαν, ὡς λείαν.

Τῇ 18 ἰουνίου τοῦ 1864 ἔτους περὶ τὴν ἕκτην τῆς πρωΐας ὤ-
ραν ὁ κώδων τῆς μάχης ἀντήχησεν ἐν τῇ Ἀλαβάμα, ἥτις ὤρ-
μησεν ἀπονενοσμένης, ὡς λέων πληρωθείς, ἐπὶ τὸ Kearsage.

Γνωρίζουσι οἱ ἀναγνώσκοντες πῶς ἀπέβησαν τὰ τῆς μάχης.
Τὸ Kearsage, ἰδὼν τὴν Ἀλαβάμαν ἐφορμῶσαν αἰφνηδῶς, ἐξεκεί-
νωσε περιστραφὲν τὰς δύο κανονοστοιχίας ἐπ' αὐτήν, ἥτις ἐθραύ-
σθη εὐθὺς τὸν ἔλικα καὶ τὸν οἶακα, γινόμενον ἀνάρπαστον ὑπὸ
σφαίρας. Τότε τὸ ἀμερικανικὸν πλοῖον διετέλεσε πυροβολοῦν αὐ-
τήν, ἀδεξιῶς ἀντιπυροβολοῦσαν ἐπὶ εἴκοσι λεπτά, μέχρις οὗ κα-
τεποντίσθη καὶ ἤφρανίσθη αὐτανδρὸς εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἄλλὰ τῇ προτεραίᾳ τῆς μάχης ὁ πλοίαρχος Σέμμες κατέθετο
εἰς τινα συμβολαιογράφου τοῦ Χερβοῦργου ἅπαντα τὰ ἐν τῷ πλοίῳ
ἔγγραφα καὶ χρήματα, ἐξ ὧν ἐγένετο κατάδηλος ἡ σύμπραξις
τῆς Ἀγγλίας εἰς τοὺς ἄλλοθους, οὓς τὸ φοβερὸν τοῦτο πλοῖον
ἐπήνεγκε τῇ Ἀμερικανικῇ ναυτιλίᾳ κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον.

Διὸ ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνησις ἀναρτᾷ τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῆς εἰς
τὰ ἐξῆς ἐγγλίσματα.

Α'. — Ἡ Ἀλαβάμα ἐναυπηγήθη, παρεσκευάσθη καὶ ὠπλίσθη
ἐν Ἀγγλίᾳ ὅπως συμμετάσχη τοῦ πρὸς τὰς Ὁμοσπόνδους πολι-
τείας πολέμου καὶ βλάβη τὸ ναυτικὸν αὐτῶν, ὅτε ἡ Μεγάλη
Βρεττανία ἤγεν εἰρήνην πρὸς τὴν Ὁμοσπονδίαν. Ἄλλ' εἰ καὶ ἡ
ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἦτο ἐκ πολλῶν ἱκανῶς πεπεισμένη ὅτι τὸ
πλοῖον ἐκεῖνο ἦτο ἀποτεταγμένον πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν, δὲν ἔ-
σπευσε ἵνα ἐμποδίσῃ ὡς τάχιστα τὴν ναυπηγίαν αὐτοῦ καὶ τὸν ὀ-
πλισμὸν.

Β'. — Ἡ Ἀλαβάμα ἐναυπηγήθη καὶ ὠπλίσθη ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἡ
δὲ κατασκευὴ καὶ ἡ ἀποστολὴ τῶν ὅπλων ἐγένοντο ἐξ ἀγγλικῶν
λιμένων. Ἀδύνατον δὲ εἶνε ἵνα αἱ ἀγγλικαὶ ἀρχαὶ ἠγνῶσιν τὰ
ἔργα ταῦτα, ἅτινα συνιστῶσιν ἅπλως τὸ σύνολον μιᾶς καὶ μόνης
ἐνόπλου ἐκδρομῆς κατευθυνομένης ἀπὸ τοῦ οὐδετέρου βρεττανικοῦ
λιμένου τῆς Λιβερπούλης ἐπὶ τὰς Ὁμοσπόνδους Πολιτείας.

Γ'. — Τῆς Ἀλαβάμας προσηρμοσμένης ἰδικῶς ταῖς πρὸς πόλε-
μον χρεῖαις ἐν τῷ λιμένι τῆς Λιβερπούλης, καὶ ἀποτεταγμένης
εἰς ἐκδρομὰς καὶ πόλεμον πρὸς τὰς Ὁμοσπόνδους Πολιτείας, ἡ
Ἀγγλία οὐ μόνον δὲν ἔπραξε τὰ δέοντα πρὸς τὸ ἐμποδίσαι αὐ-
τὴν τοῦ ἐξελθεῖν τῆς χώρας αὐτῆς, ἀλλ' οὐδ' οὐδαμῶς τῶν ἀγ-
γλικῶν ἀποικιῶν, ὅπου νατέφυγε πολλὰκις, εἴτε καταδιωκομένη,
εἴτε καταδιώκουσα, ἐπειράθη ἵνα συλλάβῃ αὐτήν.

Δ'. — Ἡ Ἀγγλία δὲν ἔστειλεν, ὡς ὑπέσχετο ὁ λόρδος Ρούτσελ,
προστάγματα περὶ συλλήψεως τῆς Ἀλαβάμας.

Ε'. — Ἡ Ἀλαβάμα κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτῆς ἄφιξιν εἰς Ca-
pe-Town ἐδυνήθη ἵνα λάβῃ ἄνθρακα, ὡς προτοῦ, ἐν Σιγγαπόρῃ,
καὶ ἐν ἄσασι τοῖς ἄλλοις ἀγγλικῶν λιμέσιν.

(Ἐκ τῆς Ἐθν. Ἐπιθεωρήσεως).

ΑΝΑΛΕΚΤΑ.

Ἐν τῷ κήπῳ τοῦ ἐν Σπάρτῃ εἰρηνοδίκου κ. Ἀντωνίου Φου-
στᾶνα ἀνεκαλύφθη κατ' αὐτὰς ἐπὶ ἐδάφους ἀρικετῆς ἐκτάσεως μω-
σαϊκόν. Ἐν τῷ μέσῳ τούτου εἶνε ἐξωγραφισμένη διὰ ψηφιδῶν
γυνὴ τις μεγάλου σχήματος, ἥτις ἐπικάθηται ἀδιαφόρως ἐπὶ βοῦς
καὶ κρατεῖ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἄνθος, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς
στηριζέται ἐπὶ τοῦ βοῦς. Ἐνθεν καὶ ἔνθεν δὲ ταύτης εἰσὶ δύο περ-
ρωτοὶ παῖδες, οἱ ὅποιοι κρατοῦσι ταινίαν ὑπεράνω τῆς γυναικός.
Ὁ δὲ βοῦς ἔχει τὴν κεφαλὴν ἐστραμμένην πρὸς τὴν γυναῖκα.
Εἰς δὲ τὴν εἰκόνα ταύτην ἐδόθη ἡ ἐξῆς ἐρμηνεία. Ὁ βοῦς πα-
ριστᾷ τὸν Δία, ὅστις μεταμορφωθείς εἰς Ταῦρον ἤρπασε τὴν Εὐ-
ρώπην, ἀδελφὴν τοῦ Κάδμου, καὶ μετέφερεν αὐτὴν εἰς Κρήτην· οἱ
δὲ δύο περρωτοὶ παῖδες παριστῶσιν ἔρωτας, ὡς καὶ ἡ ὑπ' αὐτῶν
κρατουμένη ταινία τὸν κεστὸν τῆς Ἀφροδίτης.

Αἱ ἐργασίαι τῆς ὑπογείου διόδου τῆς κατασκευαζομένης ὑπό-
τινος ἐταιρίας, ἥτις θὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν δι' ἀμαξῶν συγκοι-
νωσίαν μεταξὺ Γαλατᾶ καὶ Σταυροδρομίου, ἐξακολουθοῦσι δρα-
στηρίως. Κατ' αὐτὰς ἐγένετο μετὰ πολλῆς ἀριτείας ἡ ἔνωσις
τῶν δύο φρεάτων, ὧν τὸ μὲν ὠρήχθη πλησίον τοῦ πύργου τοῦ
Γαλατᾶ, ἔχον βάθος 28 μέτρων, τὸ δὲ πλησίον τῆς ἐν Σταυρο-
δρομίῳ Πρωσικῆς Σχολῆς ἔχον βάθος μέτρων 20. Ἐν τῇ περι-
στάσει ταύτῃ τὰ καταστήματα τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιχειρήσεως
ταύτης ἦσαν κεκοσμημένα διὰ σημαῶν Τουρκικῶν, Γαλλικῶν καὶ
Ἀγγλικῶν.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τὸ δικαστήριον τῆς Βιέννης ἐπεκύ-
ρωσεν 163 αἰτήσεις διαζυγίων. Καὶ ἐν μὲν ταῖς 74 δίκαις αἱ γυ-
ναῖκες ἦσαν αἱ αἰτούσαι τὸ διαζύγιον, ἐν δὲ ταῖς 34 αἱ ἄνδρες,
καὶ ἐν τοῖς ἐπιλοίποις 55 ἀμφοτέρω τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη. Ὁ
νεώτερος ἐκ τῶν διαζευχθέντων ἀνδρῶν εἶχεν ἡλικίαν 26 ἐτῶν, ὁ
δὲ γεροντότερος 74. Ἐκ δὲ τῶν γυναικῶν ἡ μὲν νεώτερα ἠρώμεν
18 ἀνοξείεις, ἡ δὲ μᾶλλον ἡλικιωμένη 67. 18 σύζυγοι ἐχωρί-
σθησαν ὕστερον ἀπὸ ἕν ἔτος μετὰ τὸν γάμον των καὶ 5 μετὰ
μῆνας τινὰς μόνον ἀφοῦ ἐδοκίμασαν τὰς γλυυτήτας τοῦ ὕμε-
ναίου.
(Ἐκ τῆς Κρήτης).

Αἱ κατεστραμμένα πόλεις τῆς κεντρικῆς Ἀμερικῆς.

Δὲν ἔχομεν εἰμὴ λίαν περιωρισμένας γνώσεις περὶ τῶν ἀρχαίων
πόλεων τῆς Ἀνατολῆς, ἀν καὶ αἱ περιγραφαὶ τῶν Θηβῶν μὲ τὰς
ἄρειχαλκίνας τῶν πόλεως, τῆς Βαβυλωνῶν μὲ τοὺς κρεμαστοὺς τῆς
κήπου καὶ τῆς ἰσχυρᾶς Παλμύρας ἀφίχθησαν μέχρις ἡμῶν. Εὐ-
μεθὰ ὁμως εἰς ἐντελῆ ἀγγλικῶν τῶν ἐπὶ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἡ-
πείρου διεσπαρμένων ἐρειπίων κατὰ τοὺς τύπους, οὓς ἐδῆλωσαν δ

Πιζάρος ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Ἰσπανῶν του. Περιηγηταὶ τινες ἐξάγουσι τῆς λήθης τὰ ἔγνη ταῦτα καὶ τὰ παρυσιάζουσι εἰς τὴν ἡμετέραν ἐκπληξιν ἢ εἰς τὸν ἡμέτερον θαυμασμόν. Ἄλλ' ἀφοῦ ἀποσπᾶσθαι ἀπὸ τὰ ἀπρόσιτα σχεδὸν κρησφύγετα τοῦ Μεξικοῦ καὶ τοῦ Περού τὰς πολυτίμους ἀρχαιοτήτας, αἵτινες ἐν αὐτοῖς περιέχονται, ἴστανται καὶ μάτην ἐρευνῶσι τίς κατεσκεύασε τὰς οἰκοδομὰς, ὧν ἀνευρίσκουσι τὰ λείψανα.

Κατ' ἐποχὴν λίαν μεμακρυσμένην ἡ τέχνη εἶχε φθάσει ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ εἰς βαθμὸν ὕψους, οὔτινος οἱ Εὐρωπαϊκοὶ δὲν εἶχον ἰδέαν πρό τιτων αἰῶνων καὶ οὔτινος ἢ μεγαλοφυΐα δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὰ τοσοῦτον ἐπαινούμενα ἔργα τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Συρίας.

Μία τῶν πόλεων τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς πλησίον τῆς ὁποίας ἀνεκαλύφθησαν ἡ πολὺ αἰξιοθέατοι ἀρχαιοτήτες, εἶνε ἡ πόλις Κοπάν, κειμένη ὀλίγον μακρὰν τοῦ Οὐνδούρα κόλπου.

Καταχωρίζομεν συντομωτάτην ἔκθεσιν Ἀμερικανοῦ περιηγητοῦ, τοῦ κ. Στεφάνου, εἰς ὃν ὀφείλονται πολῦτιμοὶ ἀνακαλύψεις.

«Ματαίως κατεβάλλομεν πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως κατανοήσωμεν τὸ πεοιστοιχοῦν ἡμᾶς μυστήριον. Τίς ὁ λαός, ὅστις ἔκτισε τὴν πόλιν Κοπάν, ἥς τὰ λείψανα ἦσαν συσσωρευμένα πρὸ τῶν ποδῶν μας; Ὁ διατρέγων τὴν Αἰγύπτου καὶ τὴν Ἀραβίαν περιηγητὴς γινώσκει τὴν ἱστορίαν τοῦ λαοῦ, οὔτινος παρατηρεῖ τὰ

Τρίπους καὶ δοχεῖον εὑρεθέντα ἐν Γουαναγουάτῃ.

Εἶδωλον εὑρεθὲν ἐν τοῖς ἐρειπίοις τῆς Κοπάν.

ἔγνη. Ἡ Ἀμερικῆ, κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς, πάντοτε κατακίηθη, ὑπὸ βαρβάρων ἄλλὰ βεβαίως οἱ βάρβαροι ἐκεῖνοι δὲν κατεσκεύασαν τοὺς τοίχους τούτους, οὔτε ἐγλυψαν τοὺς λίθους τούτους. Ἡρωτήσαμεν τοὺς ἀκολουθήσαντας ἡμᾶς Ἰνδοὺς ὑπὸ εἰνος αἱ οἰκοδομαὶ αὐταὶ εἶχον ἰδρυθῆ; οὔτοι δὲ μᾶς ἀπεκρίθησαν Quien Sabe? Τίς οἶδε;

Καὶ ὅμως ἡ ἀρχιτεκτονικὴ, ἡ γλυπτικὴ, ἡ ζωγραφικὴ, ὅλαι αἱ τέχναι, αἵτινες καθωραϊκοῦσι τὸν βίον, εἶχον καλλιεργηθῆ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ πρὶν τὸ δάσος αὐθάνον κατακαλύψῃ τὰ λείψανά της. Ρῆτορες, πολεμισταί, τὸ κάλλος ἢ φιλοδοξία, ἡ δόξα εἶχον ποτὲ ἀκμάσει ἐκεῖ, ἀλλ' οὔδεὶς ἐνθυμεῖται τὴν ὑπαρξίν των. Τὰ βιβλία σγῶσιν. Οὐδὲν λείψανον τῆς φυλῆς, ἥτις κατῴκει τὴν πόλιν ταύτην, σώζεται ὅπως διαωνίση τὰς παραδόσεις. Ἡ πόλις αὕτη ἐκεῖτο ἐνώπιόν μας ὡς πλοῖα-ριον θραυσθὲν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ὠκεανοῦ, ἀνευ ἰστοῦ, ἀνευ ἐνόματος καὶ ἀνευ πληρώματος, ὅπως εἶπη ποῖον εἶνε καὶ πῶθεν ἔρχεται.»

» Προσφέρομεν τοῖς ἀναγνώσταις ἀπεικόνισμα εἰδῶλου εὐρεθέντος ἐν τοῖς ἐρειπίοις τῆς Κοπάν. Τὸ ἄγαλμα τοῦτο εἶνε λίθινον, δεκατριῶν ποδῶν ὕψους καὶ ἐστραμμένον πρὸς ἀνατολάς.

Τὰ σημεῖα τῆς ἐρυθρᾶς ζωγραφικῆς, ἥτις τὸ ἐπεκάλυπτεν, εἰσὶν εἰσέτι ὀρατά.

Ὁ τρίπους καὶ τὸ δοχεῖον, ὧν τὰς εἰκόνας βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ἀνεκαλύφθησαν ἐν Γουαναγουάτῃ, ὁ μὲν ἐντός

τάφου, τὸ δὲ ἐντὸς μικροῦ τινοῦ ὑψώματος γῆς. Τὰ σκευὴ ταῦτα εἰσὶν ἱκανὰ δείγματα τῆς περὶ τὸ διακοσμεῖν τέχνης τοῦ ἀγνώστου ἐκείνου λαοῦ, μὲ τὴν ἱστορικὴν τῶν ὁποῦν ἀνακριβῶς σχετίζονται.

Τὰ ἀγαθὰ τοῦ ἀγροτικοῦ βίου.

(Ἐκ τῶν τοῦ Racan μετάφρασις).

Σκερθῶμεν, Θύρσι· νὰ φύγωμεν δέον τῶν πόλεων πόρρω·
τῆς τῆς ζωῆς μας πορείας τὸ ἥμισ' ἠγύσασμεν ἤδη·
ἀνεπαισθήτως ὁ χρόνος ἡμᾶς εἰς τὸν θάνατον ἄγει.

Εἰς τὸ τοῦ κόσμου μας πέλμας εἶδομεν, Θύρσι, ἀρκούντως
τὸ ὄδοιπόρον μας σκῆρος, ἀνέμις πλάτων, πλινῶσθαι.
Τῶν τοῦ λιμένους θελήτρων κειρὸς ν' ἀπολεύσωμεν πλέον.—

Τὰ ἀγαθὰ φεῦ τῆς τύχης τυγχάνουσι μάταια πάνυ·
ἐπὶ αὐτῆς ὅταν κίττη τις, ὡς ἐπὶ ἄμμου νὰ κίττη.
"Ὅσον ὑψοῦται τις τόσον καὶ πλεῖον κίνδυνον τρέχει,
ὡς αἱ ὑψίκομοι πεῦν' ὑπὸ λαίλαπος βάλλονται πλεῖον·
τῶν δὲ ἀνέμων ἢ λύσσα συντρίβει τὸ πλεῖστον τὸν θόλον
τῶν τῶν ἀνάκτων μας οἴκων κι' οὐχὶ τῶν ποιμένων τὰς στέγας.

"Ὡ εὐτυχεστάτος ὅστις τὴν φρούδην ἐλπὶδα τῆς δόξης
διὰ πικρὸς δυνηθῆ ἔκ τῆς μνήμης αὐτοῦ ἐξαλείψαι,
ἧς ἢ ἀνόητος μέριμνα πᾶσαν πλανᾷ ἠδονὴν μας,
καὶ ὅστις φεύγων καὶ πόρρω τυρβάζοντος ὄχλου ἀπέχων,
βιῶν δ' ἐν οἴκῳ καὶ πάνυ ἀρκούμενος τῆς αὐτοῦ τύχης,
ἀπολαμβάν' ἠδονῶν τῆ δυνάμει αὐτοῦ οὕτων ἔτων.—

Καλλιέργει δ' ὃν ἀγρὸν οἱ πατέρες αὐτοῦ καλλιέργουν,
ἀμεριμνῶν πάντῃ περὶ τῶν ὅσα συσκέπτονται ἄλλοι
ἐν ταῖς σπουδαίαις βουλαῖς, ὑπολέστων πάντοτε πόρρω·
ἀδιακρόως τὴν θάλατταν βλέπει δεινῶς κυματοῦσαν,
τοὺς δ' ἀπικαίους σκοπεῖ οἰωνοὺς τῶν ἀνέμων, ὧ! μόνον
δι' ἣν φροντίδα ὑπὲρ τῶν ἰδίων σπερμάτων του ἔχει.

Τῶν δὲ παθῶν αὐτοῦ ἀναξ, ἐκεῖνο ὃ θέλει καὶ ἔχει.
Δι' αὐτὸν εἶνε ἢ εὐφορὸς γῆ του ἐλάχιστον κράτος.
Φονταίνεθλῶ δὲ καὶ Λουδρον αὐτοῦ ἢ καλὴ τυχάνει,
οἱ δὲ ἀγροὶ καὶ οἱ κῆποι του πάλιν τσαῦτ' ἐπαρχίαι·
αὐτὸς δὲ, δίχως ποσῶς νὰ πωλῆ τὰς πομπὰς τῶν ἀνάκτων,
εἰκονισμένους κατ' οἶκον νὰ βλέπῃ αὐτοὺς τῶ ἀρέσει.

Ναί, πανταχόθεν ὄρα τὸς οἰκείους αὐτοῦ εὐτυχοῦντας
κι' ὑπὸ δρεπάνῃ πολὺ στιβαρὰν τὸ χειρόβολον πίπτου,
τῶν δὲ κακίστρων τὸ βάρος νὰ κάμπτη πολλοὺς τρυγητήρας.
Ἀριλλωμένους ὄρα πρὸς τὰ εὐφορὰ ὄρη ἐκεῖνα
τὰς παχυτάτας κοιλάδας ὡς καὶ τὰς ὑγράς πεδιάδας
τίς τάχιον νὰ πληρῶσῃ αὐτοῦ πᾶσας τὰς ἀποθήκας.

Ἀκολουθεῖ δὲ συχνάκις ἐλάφου βημάτων τὰ ἔχγη
ἐν τῷ ἐρήμῳ λαοῦ παναρχαίῳ τε δάσει ἐκεῖνῳ,
ὃ ἀγνοεῖ καὶ αὐτῆς τῆς ἡμέρας τὸν ἀσβεστόν λύχρον
διώκει τὰς ταραχώδεις τῶν κυνῶν ὕλακας κι' ἐπὶ τέλους
τὸν λαγῶν ἐν χαρᾷ μετὰ πᾶσαν αὐτοῦ πανουργίαν.

τὸν τῆς οἰκίας του τόπον ὡς τάφον εὐρίσκοντα βλέπει.

Εἰς δὲ ἀγνώστους ποσῶς δὲν πορεύεται γαίης, ζητήτων—
εἰς τὴν διάκρισιν πλέων ἀνέμων τ' ἀφρίζοντος πόντου—
τοὺς Θησαυρούς, οὗς ἢ φύσις κατέχ' ἢ φειδῆ κεκρυμμένους
καὶ δὲν διώκει μηδὲ ὡς, τὸν βίον του ἵνα δοξάσῃ,
οὐτ' ἐνδοξότερον θάνατον οὐτ' ἀξιώτερον φθόνου,
ἢ τὸν ἐν οἴκῳ ἐν ᾧ οἱ πατέρες του θάνατον εὔρον.

Ἐὰν δὲν κέκτηται δὲ τὰς ὠραίας ἐκεῖνας οἰκίας,
τὰς τερνευτὰς μ' ἀετώματ' ὠραία στοὰς κι' ὑπερλάμπρους,
ἔνθα ὁ πλοῦτος τὰ θέλητρ' αὐτοῦ ἐπεκτείνων δεικνύει—
τῶν καλλονῶν, οὗς αἱ ὦραι τοῦ ἔτους τῶ δίδουν αἱ νέαι,
ἀπολαμβάνει καὶ γλῶσσην ὄρα τῆς τε φύσεως ἄνθη,
εἰκονισμένα ἃ βλέπει τις μόνον ἐν τοίχοις πλουσίου.

Ἀποσυρθῶμεν μακρὰν τοῦ λαοῦ πίστευτὸν με, ὦ Θύρσι!
εἰς τὸ ἐξῆς δὲ βιώμεν μακρὰν τῆς δουλείας ἐκείνης,
τῶν ἀνακτόρων αὐτῶν τῶν λαμπρῶν, ἐνθα τρέχουσι πάντες.
Ἰφ' ὑψηλῆν τὰ δεινὰ δένδρα ἄχθονται δρυὸν ἐκ δουλείας
ἔμπροσθεν φεύγουσι δὲ τοῦ ἡλίου οἱ πάντες ἀστέρες,
μὴ τὴν πορείαν αὐτοῦ ἀντ' ἐκείνου ποιήσωσι βία.—

Ὡ ἀθωότητος οἴκοι! εὐχέρστοι ἔρημοι ἐνθα,
τῆς ματαιότητος πόρρω τοῦ πλοῦτου τοῦ φρούδου ἀπέχων,
τῆς ἀναπαύσεως ἀρχομαι πόνων τε μόχθων τε παύω.—
Κοιλιάδες, ρύακες, βράχοι καὶ ὄρη, ὦ ἔρημοι φίλαι!!
ἀνησυχίας μου μάρτυρες σείς ἂν ὑπήρξατε τῶς
ἔστε ἐξῆς τῆς χαρᾶς κι' εὐφροσύνης μου πλέον τοιοῦτοι.

Κωνσταντινούπολις.

Θ. Μ.

Οἰκόσημον τῶν Koltzoff-Mas alsky γενεᾶς πρεσβυτέρως τῶν Rurikovich (1).

Τὸ οἰκόσημον τοῦτο ἔχει ἐνδιαφέρον ἱστορικόν, διότι ἐξελέγ-
χει ὅτι ὁ ἀετὸς τῶν Ρώσων ἡγεμόνων δὲν εἶχε κατὰ πρῶτον
ἢ μίαν μόνην κεφαλὴν. Τὸ χρώμα του ὑπῆρξε πάντοτε μέλαν.
Ὁ Ἰβάν Γ'. Βασιλεύσας, ὅστις ἠλευθέρωσε τὴν Ρωσσίαν ἀπὸ
τὸν ζυγὸν τῶν Μογγόλων (1451) καὶ ὅστις πρῶτος ἀντικατέστησε
τὸν τίτλον *Μέγας πρίγκηψ* διὰ τοῦ τίτλου *Τσάρος*, μετέβαλε
τὸ ἔθνικόν ἐμβλημα, ὅτε συναξέυχθη τὴν Ζωὴν κόρην Θωμᾶ
τοῦ Παλαιολόγου, πατρὸς τοῦ γενναίου αυτοκράτορος, τοῦ πε-
σόντος ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινούπολεως, ὑπερασπιζο-
μένου αὐτῆν. Ἰβάν ὁ Μέγας ἔλαβε τότε τὸν ἀετὸν δικέφαλον,
ἐμβλημα τῶν Ἑλλήνων αυτοκρατόρων. Ἡ ἰδέα αὕτη, ἥτις βε-
δαιῶς δὲν ἦτον ἐκ τῶν μάλα εὐτυχῶν, ἀπεμιμήθη κατὰ τὸν ἡ-
μέτερον αἰῶνα παρὰ τοῦ Ναπολέοντος Α', ὅστις ἐδανείσθη παρὰ
τῶν Καيسάρων τὸν ἀετὸν τῆς Ρώμης, σύμβολον ὅλων ἔξενον εἰς
τὰς παραδόσεις τῆς ἀρχαίας Γαλατίας.

(1) Ἴδε αὐτὸ ἐν σελ. 244.

Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

καί

ΑΙ ΕΜΦΑΝΙΣΕΙΣ ΑΥΤΟΥ.

Τῇ τρίτῃ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἡμέρᾳ, τῇ οὕτῃ πρώτῃ τῆς ἑβδομάδος, τῇ εἰκοστῇ πέμπτῃ τοῦ μηνὸς Μαρτίου, ἀναλαμβάνει ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου νέαν ζωὴν συνιδὴ ταῖς αὐτοῦ ἐπαγγελίαις καὶ ταῖς θείαις τῶν Προφητῶν προορήσεσι. Καὶ γὰρ ὄρθρου βαθέος, σκοτίας ἔτι οὔσης, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ ἡ Σαλώμη καὶ τινες ἄλλαι σὺν αὐταῖς, ἀγράφασαι ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσι τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, διαλογιζόμεναι ἔτι καθ' ἑαυτάς, τίς ἀποκυλίσει αὐταῖς τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου. Καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας. Ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβάς ἐξ οὐρανοῦ, προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. Ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιῶν ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσεισθήσαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροί. Ἐμψόβων δ' ἐπὶ τούτοις καὶ τῶν γυναικῶν γενομένων καὶ κλινουσῶν τὸ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν καὶ διαπορουμένων, ἔφη πρὸς αὐτάς ὁ Ἄγγελος «Τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἠγέρθη. Μνήσθητε, ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ». Καὶ δὴ ἐξελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἀλλ' ἐφάγγησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λήρος τὰ ρήματα τῶν γυναικῶν καὶ ἠπίστουσαν αὐταῖς. Δύο μὲν τοι τούτων, ὃ τε Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητῆς, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς, ἐξεληθόντες αὐτίκα ἔδραμον εἰς τὸ μνημεῖον· ἰδόντες δὲ τὰ θρόνικα κείμενα μόνα καὶ τὸ σουδάριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν θρονίων κείμενον, ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἓνα τόπον, ἀπῆλθον πρὸς ἑαυτούς θαυμάζοντες τὸ γεγονός (Ἰωάν. κ'. 1—10). Ἐν τούτῳ δὲ μαθόντες παρὰ τῆς κουστωδίας (τῶν στρατιωτῶν, οἳ ἐφύλαττον τὸν τάφον) οἱ ἀρχιερεῖς ἅπαντα τὰ γενόμενα, συνήχθησαν μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, συμβούλιόν τε λαβόντες, ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις, καταπεισάντες αὐτούς εἰπεῖν, ὅτι οἱ μαθηταὶ ἐλθόντες νυκτὸς ἔκλεψαν τὸν νεκρὸν διδάσκαλον, αὐτῶν κοιμωμένων καὶ οὕτω διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις (Ματθ. κή. 11—15). Ἐθριάμβευσσε μέντοι κατὰ τοῦ ψεύδους ἡ ἀλήθεια, ἐπειδὴ περ ἀναστὰς ὁ Ἰησοῦς ἐνεφανίσθη τοῖς φίλοις καὶ μαθηταῖς οὐχ ἅπαξ οὐδὲ δίς, ἀλλὰ πολλάκις, ὀπτανόμενος αὐτοῖς δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα. Καὶ δὴ

Α'.) ἐνεφανίσθη Μαρία τῇ Μαγδαληνῇ, ἣτις εἰσῆλθε πρὸς τὸ μνημεῖον κλαίουσα ἔξω καὶ ἀναζητοῦσα τὸν τόπον, ἔνθα κατέθετο ἀπάρκντες τὸν Κύριον, ἐφ' ᾧ καὶ διηρώτα τοὺς δύο Ἀγγέλους, τοὺς ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἓνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἓνα πρὸς τοῖς ποσίν, ἔπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· εἶτα μικρὸν πρὸς τὰ ὀπίσω στραφεῖσα, θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἐστῶτα, ὃν τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἔγνω, εἶτα μέντοι ἀναγνωρίσασα ἔρχεται ἀπαγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς, ὅτι εἶώρακε τὸν Κύριον, καὶ ὅσα εἶπεν αὐτῇ (Μαρκ. ις'. 9—11. Ἰωάν. κ'. 11—18).

Β'.) Ἐνεφανίσθη ταῖς ἀπὸ τοῦ μνημείου ἐπιστρεφούσαις γυναῖκες (ΜΕΝΤΩΡΟΣ Τόμ. Γ'. Τεύχος ΑΒ').

ξίν, αἷς εἶπε τὸ «χαίρετε· μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε, ἀπαγγεῖλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κακεῖ με δεσφονται» (Ματθ. κή. 9—10).

Γ'.) Ἐπεφάνη τῷ Πέτρῳ, ὅς οὐδ' ἐπληροφόρηθησαν καὶ οἱ λοιποὶ ἅπαντες, ὅτι ἠγέρθη ὁ Κύριος ὄντως. (Λουκ. κδ'. 34, Α'. Κορινθ. ιε'. 5).

Δ'.) Ὁφθη τοῖς εἰς κώμην, ἧ ὄνομα Ἐμμοῦς, πορευομένοις δύο μαθηταῖς (Μαρκ. ις'. 12—13. Λουκ. κδ'. 13—35).

Ε'.) Τὴν αὐτὴν τῆς Ἀναστάσεως ἡμέραν, ὀφίας ἔτι οὔσης, ἐνεφανίσθη τοῖς μαθηταῖς συνηγμένοις διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, κεκλεισμένων τῶν θυρῶν εἰσελθὼν καὶ δεῖξας αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας καὶ φαγὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἰχθῦος ὀπτοῦ μέρος καὶ ἀπὸ μελισσεῖου κηρίου, καὶ διανοίξας αὐτοῖς τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς, μεταδούς τε τοῦ ἐμφυσήματος καὶ διορίσας αὐτοὺς εἰς τὴν ἀποστολὴν τοῦ κηρύγματος (Λουκ. κδ'. 39—49. Ἰωάν. κ'. 19—23).—Καὶ αὐταὶ μὲν αἱ ἐμφάνειαι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ τῆς Ἀναστάσεως, τῇ ἀπὸ τοῦ Κυρίου Κυριακῇ ἐπικληθείσῃ, ἐγένοντο. Μεθ' ἡμέρας δ' ὀκτώ, συνηθροισμένων πάλιν ὄντων τῶν μαθητῶν καὶ τοῦ Θωμᾶ μετ' αὐτῶν,

ΣΤ'.) ἐμφανίζεται αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων· εἶτα τὴν τοῦ Θωμᾶ ἐξελέγξας ἀπιστίαν τῇ τῶν χειρῶν καὶ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ διαψηλαφήσει, εἰς πίστιν αὐτὴν τελείαν μετέβαλε (Ἰωάν. κ'. 24—39). Μετὰ ταῦτα

Ζ'.) ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριᾶδος, ἔνθα κελεύσει αὐτοῦ βαλόντες εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον οἱ μαθηταὶ, οὐκέτι αὐτὸ ἐλκῦσαι ἴσχυσαν ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων. Τηνικαῦτα μετὰ τῶν μαθητῶν καὶ τὸ ἐπὶ τῆς ἀνθρακίως ὀψάριον ἔφαγε μετὰ τοῦ ἄρτου καὶ διὰ τῆς τριττῆς πρὸς τὸν Πέτρον ἐρωτήσεως ἀγαπήσε με, τὴν τριττὴν αὐτοῦ ἐθεράπευσεν ἄρνησιν, προσιπὼν αὐτῷ καὶ τὸ εἶδος τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Ἐπερωτήσαντι δὲ καὶ περὶ τοῦ Ἰωάννου ἀπεκρίθη· ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; κἀντεῦθεν ἡ σφαιλερὰ περὶ τοῦ ἐπιστηθίου, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, ἐγεννήθη ὑπόληψις (Ἰωάν. κβ'. 1—23).

Η'.) Ἐφανέρωθη τοῖς ἔνδεκα εἰς τὴν Γαλιλαίαν, οὐ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. Τότε ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸ τοῦ θείου λόγου κήρυγμα, εἰπὼν αὐτοῖς «Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα, ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Ματθ. κή. 16—20).

Θ'.) Ὁφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐπάπαξ (Α'. Κορινθ. ιε'. 6).

Ι.). Ἐπεφάνη Ἰακώβῳ τῷ Ἐλάσσονι, δηλαδὴ τῷ ἀδελφῷ τοῦ Κυρίου (Α'. Κορινθ. ιε'. 7). καὶ

ΙΑ'). τέλος τῆς τεσσαρακοστῆ ἀπὸ τῆς Ἀναστάσεως ἡμέρα ἐν Ἱερουσαλὴμ πρῶτον πολλὰ πρὸς τοὺς μαθητὰς διαλεχθεὶς καὶ προδηλώσας τὰ σημεῖα, ὅσα τοῖς πιστεύουσι μέλλουσι παρακολουθήσειν, παραγγέλλας τε αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς, ἐξήγγηκεν αὐτοῖς ἕως εἰς Βηθανίαν καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἠύλαξε·

σαν αὐτοὺς καί, βλεπόντων αὐτῶν, ἐπήρθη καὶ νεφέλη ὑπέλαξεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληθρῆς ἀπ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανόν, οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.» (Πράξ. α.) (Ἱεροσολυμίαις).

ἈΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΝ «Π. ΣΜΥΡΝΗ.»

Τῇ 2ῃ ἀπελθ. Μαρτίου ἐγένετο ἡ Β'. λογοδοσία τοῦ Ἰδρυμα-
τος τούτου ὑπὸ τοῦ προέδρου κ. Σάββα Ι. Κεσσισογλου, ἧτις καὶ
πρωθεῖσα διενεμήθη διαρεὰ εἰς τὰ μέλη.

Μετὰ δὲ τὴν λογοδοσίαν ἀπηγγέθη παρὰ τοῦ ἱερέως κ. Α.
Καλλιγὰ ὁ ἐπόμενος πανηγυρισμός:

Σεβαστὴ καὶ φιλόμουσος ἡμέρα.

Ἡμέραν τινὰ ὀλίγοι ἄνθρωποι νέοι συνελθόντες ἐντὸς πενήκτας τι-
νὸς καὶ στενῆς αἰθούσης ἀπεφάσιζαν τὴν ἰδρυσιν ἐνὸς Ἀναγνω-
στηρίου. Ἡ ἡμέρα αὕτη ἦτο ἡ 25ῃ Μαρτίου, ἡμέρα ἐθνικοῦ καὶ
θρησκευτικοῦ Ἐυαγγελισμοῦ. Οἰωνὸς ἀριστος. Ἐκτοτε, ὅπως ὁ εἰς
τὰ βῆθη τοῦ σκοτεινοῦ αἰθέρου Ὁκεανοῦ ἀνακαλύψας ἀμυδρὸν τι
φῶς ἀστρονόμος ἐναγωνίως ἀκολουθεῖ αὐτὸ μὲ τὸ τηλεσκοπίον
ἀμυδρῶν ἄν τὸ φῶς ἐκεῖνο εἶνε στιγμιαία ἤλεκτρικὴ λάμψις,
ἐρήμερον μετέωρον, διάττων ἀστὴρ ἢ βολίς ἧτις πίπτουσα ἐντὸς
τῶν πρωμάτων τῆς γῆνιου ἀτμοσφαιρας μέλλει ἐντὸς ὀλίγου νὰ
διασπασθῇ, νὰ διαλυθῇ, νὰ ἀφανισθῇ, ἢ ἀστὴρ ἀπλανῆς καὶ ἀσβε-
στῆς, Ἡλιος ἀνατέλλων, κόσμος νέος προωρισμένος νὰ καθέξῃ
θῆτιν ἐπίσημον καὶ τακτικὴν ἐντὸς τοῦ ἀστρονομικοῦ συστήματος,
ἐκτοτε, λέγω, παρηκολούθησα ἐναγωνίως τὴν πορείαν καὶ ἀνά-
πτυξιν τοῦ Ἀναγνωστηρίου τούτου φοβούμενος μὴ καὶ ἡ εὐγενὴς
αὕτη ἀπόπειρα ματαιωθῇ ὡς καὶ ἄλλαι προηγούμεναι, μὴ ὁ πρῶ-
τος ζήλος ἀποσβεσθῇ, μὴ τὸ ἀρτιπαγὲς τοῦτο πλοῖον κατασυν-
τριβῇ ἐπὶ τῶν περικυκλούντων αὐτὸ σκοπέλων, μὴ τὸ ἀρτίβλαστον
τοῦτο ζυτὸν ἀποξηραυνῇ πρὶν ἔτι καταστῆ δένδρον, πρὶν ἔτι φέρῃ
κῆθη καὶ δάση καρπούς, φοβούμενος μὴ τὸ νεογνὸν αὐτὸ ἀπο-
θῆγῃ θηριαμαῖον καὶ ἀποθῇ ἀτελέσφορον. Εὐτυχῶς ὅμως οἱ φό-
βοι μου διεψεύσθησαν, οἱ πόθοι καὶ ἐλπίδες ἡμῶν ἐπραγμα-
τοποιήθησαν, ἐγὼ δὲ, ὁ πρῶτος χαιρετήσας τότε τὴν γέννησίν του,
τηθοσύνας χαιρετῶ σήμερον τὴν ἐν διαστήματι δύο μῶν ἐτῶν
θαυμασίαν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν, πρόσοδον καὶ ἐδραίωσιν. Διεσημενὲς
τῶν αἰσθημάτων τῶν συμπολιτῶν μου ἀπονέμω δημοσίᾳ τὸν ὑπει-
λόμενον ἔπαινον εἰς τοὺς ἰδρυτὰς καὶ τὴν διεύθυνσιν δι' οὗς κα-
τέβηλον μάχους ὑπὲρ τῆς συστάσεως καὶ παγιώσεως αὐτοῦ, καὶ
πρὸς τοὺς γενναίους ἐκ τῶν ἐνότων τὴν νεαρὰν τροφήν ἐν αὐτῇ
προσφέροντας.

Τὸ Ἰδρυμα τοῦτο, ὅπως καὶ ὁ μικρὸς παρέκει Ἑλικίων, ἴσταται
μικρὸς μὲν ἀλλὰ φωτεινὸς φάρος ἐν τῇ μέσῃ τοῦ περικυκλούμετος
ἡμῶν ακότους ἐν τῇ μέσῃ τῆς ξηρᾶς ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς
ἐρήμου εἶνε τερπνὴ καὶ εὐφρόσυνος ὄασις, ὅθεν καταρρέει ρύαξ
καλλιδείας καὶ διαυγῆς παιδείας καὶ μαθήσεως.

Ἐπεθύμουν ἀπὸ τοῦ μικροῦ τούτου βήματος ἡ ἀσθενὴς φωνή
μου νὰ ἀντηχήσῃ ὡς ἄσμα ἐμβατήριον, ὡς χαρμόσυνος διθύραμβος
εἰς ἅπαντα τὰ Ἑλλ. ἐκπαιδευτήρια, εἰς ἀπάσας τὰς φιλεκπαιδευ-
τικὰς ἀδελφότητας, εἰς ἅπαντας τοὺς ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν τῇ ἀλ-

λοδαπῇ ἀνεγερθέντας Ἑλληνικοὺς φιλόλογοι καὶ ἐπισημονικοὺς
Συλλόγους, διότι ἡ ἰδρυσις αὐτῶν εἶνε τὸ μόνον παρήγορον φαινόμε-
νον ἐν τῇ μέσῃ τῆς καθ' ἅπαντα τὰ ἄλλα Ἑθνικῆς παραλυσίας
καὶ ἀδρακείας. Διότι ἕκαστος τῶν Συλλόγων τούτων εἶνε φρούριον
ἀπόρθητον ἐκσπενδονίζον ἐκ τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ ἐπάλλεων ζωοφόρα
καὶ φασφάρα πυρὰ κατὰ τοῦ ἀπολυτισμοῦ, καὶ ἀπολιτισμοῦ, διότι
ἕκαστος αὐτῶν εἶνε ἱερὸν τῶν Μουσῶν τέμενος, τί λέγω; εἶνε ἄγιος
ναὸς τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ εἶνε ναὸς τοῦ Λόγου, καὶ κατὰ τὸν Εὐαγγελ-
λιστὴν «ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ
Θεὸς ἦν ὁ Λόγος». Ἄόξα λοιπὸν καὶ τιμὴ εἰς τοὺς πρωτουργοὺς
καὶ πρωτοαθλητὰς τῶν νεορῶν αὐτῶν ἀγωνίων, δόξα καὶ τιμὴ εἰς
τοὺς εὐγενεῖς τῶν Μουσῶν ἱεροφάντας, εἰς τοὺς ἀκαμάτους σκα-
πανεῖς τοὺς τέμνοντας τὴν νεάν αὐτὴν πρὸς τὸν πολιτισμὸν ἔδον,
εἰς τοὺς γενναίους στρατιώτας τοὺς ἀγωνιζομένους πὸν ἐνδοξόν
καὶ ἀνάμικτον τῶν γραμμάτων πόλεμον, διότι κατενόησαν τὴν
ἱστορικὴν καὶ φιλοσοφικὴν ἀλήθειαν, ὅτι τὸ Ἑλλ. ἔθνος διὰ τῶν
γραμμάτων μόνον ἤκμασε, διετηρήθη, ἀνέζησε, καὶ διὰ τῶν γραμ-
μάτων μόνον θέλει δυνηθῆ νὰ ἐκπληρώσῃ ἐν τῇ μέλλοντι τὸν ὑ-
ψηλὸν αὐτοῦ καὶ μέγαν προορισμὸν.

Ὅτε ἡ ἀνθρωπότης ἅπασα ἐπλανᾶτο ἐντὸς τοῦ κοινωνικοῦ πο-
λιτικοῦ καὶ διανοητικοῦ χάους, ἐπὶ δὲ τῆς Ἀσίας μόνης ὑπέφω-
σεν ἀμυδρὸς τις, αἰθαλώδης, ἄμορφος καὶ ἄγονος πολιτισμός,
ἐπὶ τοῦ ὁποῦ βεβρῦ ἐπεκράτησε τὸ εἰδεχθὲς τῆς ἱεροκρατίας καὶ
τοῦ αὐθαιρετισμοῦ φάσμα, εἶπεν ὁ Θεὸς, γεννηθήτω φῶς! καὶ ἐ-
γένετο ἡ Ἑλλάς: ἐπέπνευσε τὸ ἄγιον καὶ ζωογόνον τοῦ Ἑλληνι-
σμοῦ πνεῦμα, καὶ τὸν θηριόδιον τότε ἀνθρωπον ἐξημέρωσεν, ἐφώ-
τισεν ἀπὸ τὸν Τάμεσιν ἕως εἰς τὸν Γάγγην, ἀπὸ τὴν Βαλτικὴν
ἕως εἰς τὴν Ἐρυθρὰν. Ἐβλάστησε τὸ τοῦ Δευκαλίωνος στέλεχος
καὶ διὰ τῶν τεσσάρων αὐτοῦ κλάδων ἔχυσε σκιάν καὶ δρόσον ἐπὶ
τῆς ἀρχιμηρᾶς ἀνθρωπότητος: ὁ μέγας τοῦ Ἑλληνισμοῦ Νεῖλος
διὰ τῶν τεσσάρων αὐτοῦ διακλαδώσεων Διῶρου, Αἰῶλου, Ἴωνος
καὶ Ἀχαιοῦ, κατήρθευσε μὲ νάμικτα ζωῆς καὶ ἐλευθερίας τὰς
τρεις γνωστὰς τότε Ἠπείρους. Διὰτὶ ἐν τῷ Ἑλληνισμῷ μόνῳ ἀ-
νακρίνεται ἡ τεραστία αὕτη δημιουργικὴ, ἐκπολιτιστικὴ καὶ ζωτικὴ
ἐνέργεια; διότι Ἑλληνισμὸς σημαίνει τὸ σύνολον τῶν διανοητικῶν
καὶ αἰσθητικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ἀνωτάτην καὶ
πληρεστάτην αὐτῶν ἔκφρασιν, διότι Ἑλληνισμὸς εἶνε ἡ Ἐλευθε-
ρία ἐκδηλουμένη κατὰ τὰς τρεῖς αὐτῆς κυρίας ὑποστάσεις, ἐλευ-
θερία νοιωνικὴ, ἐλευθερία πολιτικὴ, ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως,
διότι Ἑλληνισμὸς εἶνε τὸ ἀντίθετον τοῦ βαρβαρισμοῦ, εἶνε ἡ διέ-
πουσα τὸν νεορὸν κόσμον ἀφθαρτος καὶ αἰώνιος δύναμις. Ἐκάστη
δὲ τοῦ Ἑλληνισμοῦ περίοδος εἶνε μία φάσις τοῦ ἀνθρωπίνου πολι-
τισμοῦ. Οἱ μυθολογικοὶ τῆς Ἑλλάδος χρόνοι εἶνε ἡ παιδικὴ τῆς
ἀνθρωπότητος ἡλικία, διορώσα τὸ σύμπαν διὰ τοῦ μαγικοῦ καὶ
ποικιλοχρόου τῆς φαντασίας πρίσματος. Οἱ ἡρώϊκοι αὐτῆς αἰῶνες
εἶνε ἡ παρὰφορος, παρόλομος καὶ ριψοκίνδυνος νεότης τῆς ἀνθρω-
πίου διανοίας, νεότης πλήρης ζωῆς, ἐνεργείας καὶ χάριτος, εἶνε
τὸ ἔαρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ χόνον τὰ εὖσσμα τοῦ πολιτισμοῦ ἀνθη διὰ
τῶν μυρίων αὐτοῦ ἀποικίων ἕως τῆς Ἀσίας, τῆς Ἰταλίας, τῆς
Σικελίας, τῆς Κορσικῆς, τῆς Γαλιτικῆς, τῆς Ἰβηρικῆς καὶ Ἀφρι-
κανῆς παραλίας, εἶνε ἡ μεγάλη νομοθετικὴ καὶ ποιητικὴ ἐποχὴ

τῆς Ἑλλάδος. Ἀπὸ τῶν Μηδικῶν ὁ Ἑλληνισμὸς ἀνέρχεται εἰς τὴν ὑπερτάτην αὐτοῦ ἀκμὴν καὶ δόξαν, ὁ πολιτισμὸς διαχύνεται κρουνηθὼν ἐκ μυριάων πηγῶν, ἡ Ἑλλάς ἅπασα φλέγεται καὶ λάμπει. «Ἦυτε πῦρ αἰθέλων ἐπιπλέγει ἄσπετον ὕλην οὖρος ἐν κορυφῇ, ἔκλαθεν δὲ τὰ φαίνεται αὐγὴν» διαλάμπει ὁ αἰὼν τοῦ Περικλέους, αἰὼν ἀπαράμιλλος, ἀνήκουστος, τεράστιος, αἰὼν κλέους, εὐφυΐας, γεννητικότητος, μοναδικὸς εἰς τὰ χρονικά τῆς Ἱστορίας, αἰὼν οὐτινος ἢ λάμπει καὶ μετὰ διαχιλίων καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν παρέλευσιν φωτίζει καὶ θερμαίνει ἅπαντα τὴν Οἰκουμένην.

Μετὰ τῶν Μακεδονικῶν λεγεῶνων ὁ Ἑλληνισμὸς κατακλύζει τὴν Ἀσίαν μέχρι τοῦ Εὐφράτου, τῆς Ἰνδικῆς, καὶ τὴν βόρειον Ἀφρικὴν ἀπὸ τῆς Καρχηδόνας μέχρι τῆς Ἀβουσσινίας.

Νικᾶται ἡ Ἑλλάς καὶ κύπτει ὑπὸ τὸ Ρωμαϊκὸν κράτος καὶ νικηφόρος ὁ Ἑλληνισμὸς κατακρατεῖ καὶ τῆς Ρώμης, καὶ τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους. Καταβαίνει οὐρανόθεν τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἐπὶ τῶν περὶ τὸν τοῦ Ἑλληνισμοῦ διαχύνεται ἐπὶ τῶν λαῶν καὶ ὁ Λόγος γίνεται σὰρξ καὶ σκηνοῦν ἐν ἡμῖν πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. Ἐλάχιστη δὲ τῶν περιόδων αὐτῶν ἀνταποκρίνεται πρὸς ἴδιαν τινὰ τῆς Ἑλλ. διανοίας τάσιν, ἀνάπτειν καὶ ἀκμῆν.

Ἐκ τῆς ἀμυδρᾶς αὐτῆς ἱστορικῆς σκιαγραφίας καταφαίνεται ὅτι τὸ Ἑλλ. ἔθνος οὐχὶ διὰ τῶν ἔπλων ἀλλὰ διὰ τῶν γραμμάτων κατέστη ὁ δημιουργὸς καὶ ἀρχηγέτης τοῦ ἐπιγείου πολιτισμοῦ, ἡ σταθερὰ καὶ ἀσάλευτος πυξὶς τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας. Διηρημένον εἰς πόλεις καὶ φυλάς, διεσπαρμένον ἀνεξαρτήτως καὶ πολλάκις ἀντιμαχόμενον, ἐπάλατσε καὶ ἐθιράμβευσε κατὰ τῶν διαφόρων ἀποσυνθετικῶν καὶ διαλυτικῶν στοιχείων καὶ διετήρησε τὴν ἐθνικὴν αὐτοῦ ἐνότητα διὰ τῆς δημοκρατίας, τῶν γραμμάτων, τῆς γλώσσης, τῆς ποιήσεως, τῆς νομοθεσίας, τῆς φιλολογίας, τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῆς τέχνης· δεσμούς ἰσχυροὺς τῆς ἐνόητος ἔσχε τὰ Ἀμφικτυόνια, τὰ Ὀλύμπια, τὰ Νέμεα, τὰ Ἴσθμια, τὰ Παναθηναϊκά, τὰ Παναγιώλια, τὰ Μουσεῖα, τὰ Λύκεια, τὰς στοάς, τοὺς Συλλόγους τῆς ἀρχαιότητος.

Ἐπὶ τῆς δυστυχῆς καὶ ἐποχῆ καθ' ἣν τὸ πνεῦμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐφάνη μικρὸν καὶ ἐκλείψαν ὑπὸ τὴν ψυχρὰν τοῦ ἀπολυτισμοῦ καὶ τῆς βαρβαρότητος πνοήν, ἐποχῆ δόξης καὶ θλίψεως, καθ' ἣν ἀλλεπάλληλα βαρβαροδούντα τῆς καταστροφῆς τὰ κύματα, κατέπνιξαν ὀλόκληρον τὸ Ἑλλ. ἔθνος, ἐποχῆ καθ' ἣν

ἡ μεγάλη τῆς Σοφίας κίεωτος καταβυθίσθη.

Ἀπὸ τὰ δικασιθέντα λείψανα ἐσχηματίσθη,

ὁ πολιτισμὸς, ὃν φέρει γαυριώτα ἡ Εὐρώπη.

ὑπὸ δρέπκνον τὸ δένδρον τῆς Ἑλλάδος κατεκόπη.

ὁ κορμὸς του κατεκῆ καὶ σκαλίζοντες οἱ ξένοι

τὴν σποδὸν του ἀνεξήτουν ἀν εἰσέτι Ἑλλάς μένει.

Ἄλλ' ἡ ἐποχῆ αὕτη ἦτο παροδικὴ στιγμὴ ἐκλείψεως· διότι μὲ τὸν Παρθενῶνα καὶ τὰ Προπύλαια, μὲ τὰ ἐπὶ γῆς διεσπαρμένα ἀμίμητα λείψανα τῆς Ἑλλ. δόξης, μὲ τὸ ἱερόν τούτο βῆμα ἐπὶ τοῦ ἰσοπέδου Ἰσταμικί, ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν σδύνει, ἡ Ἑλλάς δὲν ἀποθνήσκει! Ὡ ξένοι, τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; ζήτησατε τὸν Ἑλληνισμὸν παντοῦ ὅπου πολιτισμὸς καὶ μάθησις, εἰς πᾶν ὅτι ὠρῶν, καλὸν καὶ δίκαιον ἀναζητήσατε τὸ πνεῦμα

τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸν αἰῶνα τῶν Μεδίκων καὶ τῶν Λουδοβίκων, εἰς τὴν διακροτήρησιν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως τοῦ Λουθηρου, εἰς τὰς λαοσώους ἀρχὰς τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, εἰς τὰ πλήρη καλλονῆς καὶ χάριτος ἀριστουργήματα τῶν Μουσειῶν, εἰς τὰς ἔδρας τῶν Πανεπιστημίων καὶ Ἀκαδημιῶν σας. Καὶ ὡς ἔθνος ἐν τούτοις ἡ Ἑλλάς ἔκειτο ἀλυττόδετος, ἀλλ' οὐχὶ νεκρά· διεμκροτύρετο ἐπὶ τῶν ἀπροσίτων κορυφῶν τῶν ὀρέων μὲ τοὺς ἀρματωλοὺς καὶ κλέπτας τῆς, μὲ τὰς ἡρωϊκὰς ἐπαναστάσεις τῆς Ἡπειροῦ, τῆς Πελοποννήσου, τῆς Κρήτης, μὲ τὰ συγγράμματα τῶν ἀειμνήστων τῆς θλιβερᾶς ἐκείνης ἐποχῆς λογίων τῆς. Μὴ σκαλίζετε, ὦ ξένοι, τὴν σποδὸν εἶνε θερμὴ εἰσέτι. Ἴδου ἐπιπνέει αὐρα τῆς Ἐλευθερίας, καὶ ἡ Ἑλλάς ὡς ὁ Φοῖβιξ ἀναγεννᾶται ἀναγεννᾶται ἔθνος. Θεάμα μοναδικὸν καὶ ἀνήκουστον εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν ἐθνῶν. Ἡ Ἑλλάς εἶνε ὁ Πρωτεύς τῆς Μυθολογίας, ὁ Προμηθεὺς τῶν ἄλλων ἐθνῶν· ἐπ' αὐτῆς ἀληθῶς ἐπραγματοποιήθη ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας ἡ μυθώδης ἐκείνου βάσανος, μόνος δὲ ὁ Ἡρακλῆς πατριωτικὸς τῶν τέκνων τῆς θῆλει δυνηθῆ νὰ διαρρήξῃ τὰ δεσμά τῆς.

Ἑλληνας τοῦ 19ου αἰῶνος, Ἑλληνας τῆς 664ης Ὀλυμπιάδος, ἀσθενῆς παραφυᾶς ἀναθλαστήσασα ἐπὶ τοῦ καταστραφέντος κορμοῦ τοῦ ἐπισκιάσαντος τὸν κόσμον Ἑλλ. δένδρου, εἴμεθα σήμερον πτωχοί, ἀμυθεῖς καὶ ὀλίγοι, εἴμεθα τέσσαρα μόλις ἑκατομμύρια καὶ ταῦτα πολιτικῶς καὶ γεωγραφικῶς χωρισμένα, διεσπαρμένα. Πέριξ ἡμῶν ἐπὶ μὲν τῆς Ἀσίας ἔθνη ἰσχυρὰ καὶ πολυάριθμα, ἐπὶ δὲ τῆς Εὐρώπης τριακόσια ἑκατομμύρια Λατίνων, Γερμανῶν καὶ Σλάβων. Τίνι λοιπὸν τρόπῳ θέλομεν ἀνταχθῆ; κατὰ τοῦ ἐκπαλειούντος ἡμᾶς πανταχόθεν φυλετικῶ κατακλισμοῦ, διὰ τίνος μέσου θέλομεν διατηρήσῃ καὶ εἰς τὸ μέλλον τὴν ἐθνικὴν καὶ κοινωνικὴν ἡμῶν ἀνεξαρτησίαν καὶ ἐνότητα, ἀνακτώντες τὴν προσήκουσαν εἰς τὸ Ἑλλ. ἔθνος ἐν τῷ κόσμῳ θέσιν; διὰ τῆς αὐτῆς δυνάμεως, διὰ τοῦ αὐτοῦ μέσου, δι' οὗ καὶ εἰ ἀθάνατοι πρόγονοί μας ὄχι μόνον πάντα ταῦτα κατώρθωσαν, ἀλλὰ καὶ τὸν τότε γνωστὸν κόσμον ἐξωκειώθησαν καὶ ἐξελλήνησαν διὰ τῆς διανοητικῆς ἐνεργείας, διὰ τῶν γραμμάτων. Ἀνάγκη ἑκατοστος ἡμῶν νὰ ἀναπτύξῃ διανοητικὴν δύναμιν, νὰ ἐργασθῇ πνευματικῶς ὅσον 100 ὀμοῦ Λατῖνοι, 100 Σλάβοι, 100 Γερμανοί, ὅσον 200 Ἀσιανοί, καὶ τότε θέλομεν εἶσθαι ὄχι τέσσαρα ἀλλὰ τετρακόσια ἑκατομμύρια. Ἑλληνας, τί λέγω; θέλομεν εἶσθαι ὄχι ἄπειρος καὶ αἰώνιος νοῦς ὁ διέπων τὴν ἀνθρωπότητα, θέλομεν καταστῆ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὅπως εἴμεθα σήμερον οἱ μόνον διασωθέντες ἀντιπρόσωποι τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Καὶ τὸν λόγον μου τοῦτον μὴν ἐκλάθετε, κύριοι, ὡς ρῆμα κενὸν καὶ ἔωλον, ὡς ρητορικὴν τινὰ ὑπερβολὴν, ὡς ἀπίθανόν τινὰ τερατολογίαν. Ἐἶνε μαθηματικὴ καὶ ἀναμφίλεκτος ἱστορικὴ ἀλήθεια: Εἰς Ὅμηρον διενόηθη καὶ ἐποίησε μεγαλοουργότερον καὶ ὑψηλότερον ὄλων ὀμοῦ τῶν ποιητῶν τοῦ κόσμου· εἰς Πλάτωνα, εἰς Ἀριστοτέλην κατενόησε καὶ ἐφιλοσόφησε βαθύτερον ὄλων ὀμοῦ τῶν φιλοσόφων τῆς γῆς· εἰς Φειδίαν, εἰς Πραξιτέλην, εἰς Ἀπελλῆν συνῆλαβε καὶ ἐκαλλιτέχνησεν ἐντελέστερον καὶ καλλιτεχνικώτερον ὄλων ὀμοῦ τῶν καλλιτεχνῶν τῆς Ἰταλίας.

Ἡ δύναμις τῶν ὄπλων καὶ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ ἂν ὑπερισχύσῃ πρὸς στιγμήν, ποτὲ ὅμως δὲν δύναται νὰ ἰδρύσῃ σταθερόν τι καὶ μόνιμον· μόνη ἢ τῆς δικαιοῦς δύναμις εἶνε ἀφάρτος καὶ αἰώνιος καὶ τὰ ἔργα αὐτῆς διαρκῆ καὶ τέλεια· τὴν ἀλήθειαν ταύτην μαρτυρεῖ διὰ μυρίων παραδειγμάτων ἡ ἀρχαία καὶ νεωτέρα Ἱστορία· τὰ ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων καὶ κατακτητῶν ἀπὸ τοῦ Σεσάστριδος μέχρι τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ Ναπολέοντος τοῦ Α΄ διὰ τῆς βίας τῶν ὄπλων καὶ τοῦ ἀριθμοῦ σχηματισθέντα καὶ ἰδρυθέντα βασίλεια καὶ κράτη κατέρρευσαν, παρέλυσαν καὶ διεσπάρθησαν εἰς ἄμορφα τμήματα, ἢ δὲ δόξα αὐτῶν τοσοῦτον μόνον ἐπέζησε καθ' ὅσον εἰργάσθησαν διὰ τοῦ πνεύματος καὶ ὑπὲρ τοῦ πολιτισμοῦ. «Ἐίδον τὸν αὐθαιρετισμὸν ὑπερυψούμενον καὶ ἐπαυρόμενον ὡς τὰς κέδρους τοῦ λιθάνου καὶ παρήλθον καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν· καὶ ἐζήτησα αὐτὸν καὶ οὐκ εὗρέθη ὁ τόπος αὐτοῦ», λέγει ὁ Ὅρφευς τῆς Παλαιστίνης. Ναί, εἴμεθα ὀλίγοι, ἀλλ' αἱ Ἀθηναῖοι 20 μόλις χιλ. πολίτας ἔχον. Ἡ Ῥώμη ἦτον κατ' ἀρχὰς μικρὸν πόλιν. Ἡ Βενετία ὁμάς πτωχῶν ἀλιείων. Θάρρος, τόλμη, ἐνέργεια καὶ ἐπιμονή, ἰδοὺ ἢ πρόδοδος· ὁ Προμηθεὺς ἐτόλμησεν· ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Κάισαρ, ὁ Δάντων ἐτόλμησαν· ὁ Γαλιλαῖος, ὁ Κολόμβος ἐτόλμησαν. Βλέπετε περίξ τοῦ ὀρίζοντος τὸ πορφυροῦν αὐτὸ φῶς; εἶνε τὸ λυκαυγὲς τοῦ Ἑλληνισμοῦ, εἰς ὃ μετὰ χαρᾶς προσμειδᾷ ὁ πεφωτισμένος κόσμος καὶ χαιρετοῦν αἱ Ἀκαδημαῖαι τοῦ Λουδίνου, τοῦ Τουρίνου, τῶν Παρισίων καὶ τῆς Πητροπόλεως. Ὁ ὑπουργὸς τῆς Ρωσσίας κόμης Τόλστει διακηρύττει ἐν δημοσίᾳ ἐκθέσει τὴν σημαντικότητά τοῦ Ἑλλ. λαοῦ καὶ συνιστᾷ ὡς ἀναγκαιοτάτην τὴν σπουδὴν τῆς Ἑλλ. γλώσσης. «Ἡ ἀναγέννησις, λέγει ὁ φιλέλληνας Ἐίχθαλ, δαδουχίσασα ἐν Εὐρώπῃ τὴν φιλοσοφίαν τῆς Ἑλλάδος, παρέσχεν εἰς αὐτὴν νέαν λαμπρότητα. Σήμερον δὲ ὁ Ἑλλ. λαὸς δὲν κομίζει πρὸς ἡμᾶς ἔνδοξον μόνον παρελθόν καὶ γόνιμον παράδοσιν. Τὸ παρελθόν τοῦτο, ἢ παραδόσις αὐτῆ ἀνέλαβον ζωὴν, ἢ δὲ ἐθνικὴ αὐτῆ ἀναγέννησις, καίπερ ἐπ' ἐσχάτων ἀρξαμένη, ἐπήνεγκεν ἤδη μεγάλα ἐξαγόμενα».

Ἑθνικὴν κληρονομικὴν παράδοσιν ἔχομεν τὸν πρὸς τὴν παιδείαν ζῆλον, καὶ φυσικὸν πλεονέκτημα τὴν διανοητικὴν εὐφυΐαν· ἀνάγκη ὅμως καταλλήλου καὶ προσφόρου διευθύνσεως, «ἵνα μὴ δαπανώμενοι ἐφ' ἃ μὴ δεῖ, ὀλίγοι ἐσόμεθα ἐφ' ἃ δεῖ». Δὲν εἶνε οὔτε τῆς παρουσίας ὥρας οὐδὲ τῆς ἐμῆς ἀρμοδιότητος νὰ ἐξετάσω τὰ αἷτια, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἢ ἐν τοῖς Ἑλλ. σχολείοις καὶ γυμνασίοις ἐκπαίδευσίς δὲν φέρει δυστυχῶς τοὺς προσδοκώμενους καρπούς. Ἐπιτραπήτω μοι μόνον νὰ προσθέσω ὅτι ὁ νεάζων εἰσέτι Ἑλληνικὸς νοῦς ἔχει ἀπόλυτον χρεῖαν θετικῶν καὶ πρακτικῶν γνώσεων, διότι αἱ πειραματικαὶ καὶ θετικαὶ ἐπιστῆμαι εἶνε ἡ βῆσις τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Διδάσκοντες καὶ διδασκόμενοι, ἱεροφάνται καὶ μύσται τῆς ἀληθείας καὶ τῆς Ἐπιστήμης ἄς προσπαθήσωμεν θαρραλέως νὰ ἐκρίζωσωμεν ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ ψευδεῖς δοξασίας, ἔστω καὶ προσφιλεῖς προλήψεις, γενικεύοντες καὶ διασπείροντες τὴν μάθησιν καὶ εἰς τὰ σκοτεινότερα στρώματα τῆς κοινωνίας.

Ἴωνες, Σμυρναῖοι, ἐπὶ τῆς ἀβρᾶς αὐτῆς γῆς ἔχυσεν ἄλλοτε ὁ εὐγενέστερός τοῦ Ἑλλ. δένδρου κλώνος τὰ εὐοσμέτερα καὶ τρυφερώτερα αὐτοῦ ἄνθη· ἐδῶ τὸ εὐμήχανον καὶ κοινωνικὸν τῶν προ-

γόνων μας πνεῦμα ἐδημιούργησε τὴν ποίησιν, τὴν φιλοσοφίαν, τὴν ἱστορίαν· ἐδῶ ἀνέτειλεν ὁ διαπλάσας, ὁ φωτίσας, ὁ θερμάνων τὸν Ἑλλ. κόσμον Ἡλῖος, ὁ θεσπέσιος Ὀμηρικὸς νοῦς, ὁ Ἀπόλλων αὐτὸς τῆς διανοίας. Γνήσιοι ἐκείνων ἀπόγονοι, κατοικοῦντες τὴν πολυπαθὴ καὶ ἑκατοντάκις ἀναγεννηθεῖσαν καὶ ἀκμάσασαν εὐάνδρον Σμύρνην, ζῶντες ὑπὸ τὸ αὐτὸ γλυκὺ καὶ εὐκραεὲς κλίμα ἐνθα ὁ Ἄσιος λειμών, ὁ Κάϊστρος, ὁ Μαιάνδρος, ἡ Γυγαῖα λίμνη ὁ Τρωῖλος, ὁ Σίπυλος, ὁ Μέλης, ἄς μὴ ὑπολειφθῶμεν τῶν ἄλλων εἰς τὸν πρὸς τὴν παιδείαν καὶ τὰ γράμματα ζῆλον. Πλούσιοι ὁμογενεῖς, ὑποστηρίξατε τὰ δημοσῖα ἐκπαιδευτήρια πάσαις δυνάμεσι, καὶ πρὸ πάντων τὴν πενητεύουσαν Εὐαγγελικὴν Σχολήν, ἵνα μὴ ἀπολείψῃ τὸ ἔλαιον ἀπὸ τὴν λυχνίαν τὴν φωτίσασαν τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐν ἐποχῇ σκότους· ἵνα μὴ στηρεῖσθῃ ἡ πηγὴ ἢ ποτίσασα ἡμᾶς νέκταρ μαθησεως, ἵνα μὴ ἐκλείψῃ τὸ γάλα εἰς τοὺς μαστοὺς τῆς εὐγενοῦς αὐτῆς τροφοῦ τῶν τέκνων σας. Ἡ Εὐαγγελικὴ Σχολὴ εἶνε τὸ καύχημα τῆς Σμύρνης, τῆς Ἰωνίας, τῆς Ἑλλάδος· τῆς ὑμετέρας συνδρομῆς ἀνάγκην ἐπίσης ἔχει ὁ Σύλλογος οὗτος ἵνα καταστῇ περιφανὲς καὶ περίσπτον τῶν Μουσῶν ἐνδικαίτημα, ἐστία φωτοχέυμων, ἐστιατόριον πανιώνιον καὶ πανελληνίων τροφῆς καὶ τρυφῆς νοεραῶς. Ἐρᾶ σκιά τοῦ ἀθανάτου ἁϊοδοῦ, ἦτις περίπτασαι τὴν στιγμήν ταύτην, εὐλόγησον τὰς προσπάθειάς τῶν τέκνων σου καὶ χύσον ἐπὶ τοῦ Ἀναγνωστηρίου τούτου τὸ μύρον τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀθανασίας.

ΣΥΖΥΓΙΚΗ ΑΦΟΡΙΩΣΙΣ.

Ὁ Κύρος ἠχημαλώτισε ποτε τὸν νέον ἡγεμόνα τῆς Ἀρμενίας μετὰ τῆς ὥραίας συζύγου του. Ὅταν δ' οὗτοι ἐφέρθησαν ἐνώπιόν του καθήμενοι ἐπὶ θρόνου δόξης ἐν μέσῳ πάντων τῶν αὐλικῶν του, τὸν ἠρώτησεν οὗτος «Τί θέλεις νὰ σοὶ δώσω, ἵνα ἀποκαταστήθῃς εἰς τὴν Περσίαν;» Ὁ δὲ ἀπεκρίθη μὲ ὕψος ἀδιάφορον — «ὦ βασιλεῦ! τὸ διάδημα καὶ τὴν ἐλευθερίαν μου, ταῦτα περὶ ἐλαχίστου ποιῶμαι, ἀλλ' ἂν ἀπέδιδες εἰς τὴν ἀγαπητὴν μου σύζυγον τὴν πατρικὴν ἀξίαν τῆς καὶ τὰς κληρονομικὰς χώρας τῆς, θὰ ἤμην πάντῃ εὐδαίμων.» Καὶ ἐξηκολούθησε νὰ λέγῃ μετὰ συμπαθείας καὶ ἐνθουσιασμοῦ «Καὶ προθυμότατα θὰ ἐπλήρωνα μὲ τὴν ζωὴν μου τὴν ἐξαγοράν τῆς!» Ὅταν δὲ εἶποι οἱ αἰχημαλωτοὶ ἀπηλευθερώθησαν, εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐκθέσῃ τις πόσον ἐγοητεύθησαν οὗτοι ἐν τοῦ τρόπου τοῦ βασιλικῶν τῶν εὐεργέτου. Τινὲς ἐγκωμιάζον τὰ στρατιωτικὰ του κατορθώματα, τινὲς διεφῆμιζον τὰς κοινωνικὰς ἀρετάς του, καὶ τινες ὑπερεπήγουν αὐτόν. «Καὶ σὺ» εἶπεν ὁ ἡγεμὼν ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν σύζυγόν του, «τί φρονεῖς περὶ τοῦ Κύρου;» «Δὲν παρετήρησα αὐτόν» ἀπεκρίθη ἡ ἡγεμονίς. — «Δὲν παρετήρησας αὐτόν; Ἐπὶ τίνος λοιπὸν προσήλωσας τὴν προσοχὴν σου;» — «Ἐπὶ ἐκείνου, εἶπε, τοῦ ἀγαπητοῦ καὶ γενναίου συζύγου, ὅστις εἶπεν ὅτι θὰ ἐπλήρωνα τὴν ἐλευθερίαν μου μὲ τὴν ἰδίαν του ζωὴν!»

ΒΙΟΝ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ι. ΜΑΥΡΟΦΡΥΔΟΥ (*).

Absint inani funere neniae
luctusque turpes et querimoniae;
compesce clamorem, ac sepulcri
mitte supervacuos honores.
(Horat. carm. lib. II carm. xx.)

Δὲν προτιθέμεθα ἐν τῇ παρουσίᾳ νεκρολογία νὰ θρηνησωμεν τὸν θάνατον τοῦ ἡδὴ μακαρισθέντος ποθεινοτάτου ἡμῶν φίλου Δημητρίου τοῦ Μαυροφρύδου, διότι ἄλλως τεθρήνηται ἐν ταῖς καρδίαις τῶν φίλων, καὶ ἡ μνήμη αὐτοῦ θὰ παραμείνῃ ἀνεξάλειπτος ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν ζώντων, ἀλλὰ νὰ μεταδώσωμεν βραχείας τινὰς βιογραφικὰς πληροφορίας περὶ αὐτοῦ.

Ὁ Δημήτριος Μαυροφρύδης ἐγεννήθη ἐν Ἀνδρονικίῳ τῆς Καπαδοκίας, κώμῃ πλησίον τῆς Καισαρείας, κατὰ τὸ 1828 ἐκ γονέων Ἰωάννου καὶ Ἀναστασίας, πενήτων μὲν, ἀλλὰ τιμίων καὶ ἐναρέτων. Μαθὼν δὲ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ τὰ κοινὰ καλούμενα γράμματα ἐπέμψθη ὑπὸ τῆς μητρὸς του πρὸς τελειοτέραν σπουδὴν μάλιστα δωδεκαετῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὸν ἐκ μητρὸς θεῖόν του τὸν ἀείμνηστον διδάσκαλον Ἀβραμῖον τὸν Ὁμηρόλην, ὅστις τότε ἤτο διευθυντὴς τῆς ἐμπορικῆς σχολῆς τῆς Χάλκης· ἀλλὰ κακῆ τύχῃ μικρὸν πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ παιδὸς ὁ θεῖος αὐτοῦ ἀπέθανε καὶ οὕτως ἔμεινε ἀνευ προστάτου. Ἐκ Κωνσταντινουπόλεως λοιπὸν κατήλθεν εἰς Σμύρνην πρὸς τινὰ Γεροιάκωδον Ἀνδρονικέα, ὃν οὐ περιχρότατα συντηρούμενος κατετά-

χθη μαθητῆς ἐν τῇ εὐαγγελικῇ σχολῇ φοιτήσας 3' ἐν αὐτῇ ἔτη τινὰ καὶ μεταξὺ ὧν τῶν συμμαθητῶν του κατὰ τὴν φιλοπορίαν καὶ τὴν χρηστότητα διακρινόμενος, ἐντεῦθεν δὲ τὴν εὐνοίαν καὶ τὴν ἀγάπην ὧν τῶν διδασκάλων καὶ τῶν κατὰ καιροὺς διευθυντῶν εἰς ἑαυτὸν ἔλκυσε, μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς σπουδῆς του ἐγένετο διδάσκαλος ἐν τῇ αὐτῇ σχολῇ (1846-8).

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἐξέμαθε καὶ τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν

* Ἀντὶ ἰδίᾳς συγγραφῆς ἐκθετοῦσης τὸν βίον τοῦ αἰοδίου καθηγητοῦ Δ. Μαυροφρύδου προερχόμενον νὰ καταχωρίσωμεν τὴν ὑπὸ τοῦ ἐνταῦθα καθηγητοῦ κυρίου Ἰωάννου Πρωτοδίκου συνταχθεῖσαν νεκρολογίαν τοῦ μακαρίτου καὶ δημοσιευθεῖσαν ἄλλοτε ἐν τῇ «Εὐσεβείᾳ», ἐφημερίδι τῆς Σμύρνης. Σημ. τ. Δ.

ἣν εἶχε μὲν μητρικὴν, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ κατανοήσῃ μεγίστας δυσκολίας ἐκ τῆς ἀμεθοδίας καὶ τῆς ἐλλείψεως τῶν καταλλήλων βοηθημάτων προερχόμενας. Κατὰ δὲ τὸ 1848 προσελήθη ὑπὸ τοῦ αἰοδίου διδασκάλου Ἀναστασίου τοῦ Σακελλαρίου, φίλου καὶ διδασκάλου του πρότερον ἐν τῇ εὐαγγελικῇ σχολῇ προϋπάξαντος, διδάσκαλος τῆς τουρκικῆς γλώσσης εἰς Ἰωάννινα, ἔνθα ἔμεινε ἐπὶ δύο ἔτη. Ἀφ' οὗ δὲ αὐτοῦ δι' αὐστηρᾶς οἰκονομίας ἀπέκτησεν ὀλίγα χρήματα, διψῶν τελειοτέρας καὶ ἐπιστημονικωτέρας μαθήσεως ἐξ Ἰωαννίνων μετέβη εἰς Ἀθήνας καὶ κατετάχθη ἐκ νέου φοιτητῆς ἐν τῷ πανεπιστημίῳ, ἔνθα ἠμροάσθη τὰ φιλοσοφικὰ καὶ φιλολογικὰ. Κατὰ δὲ τὸ 1855 ἐξετασθεὶς ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς μετὰ

Δημήτριος Ι. Μαυροφρύδης.

τοῦ φίλου καὶ συμμαθητοῦ αὐτοῦ Α. Κυπριανοῦ, ἀμφοτέρων κατὰ τὰς ἐξετάσεις ἀριστευσάντων. Ἰδούσα δὲ ἡ σχολὴ τὴν φύσιν καὶ τὰς ἐξαιτίας βάσεις τῆς ἐπιστημονικῆς ἀμφοτέρων τῶν νέων φιλολόγων μορφώσεως προέτρεψε τὴν κυβέρνησιν, ἵνα ἀποστείλῃ ἀμφοτέροισι εἰς τὴν κλεινὴν Γερμανίαν πρὸς τελειοτέραν σπουδὴν, ὃ περ καὶ ἐγένετο ὑπουργούτος τοῦ μακαρίτου Π. Ἀργυροπούλου.

Κατὰ τὴν τετραετὴ ἐν Γερμανίᾳ διατριβὴν του ὁ μακαρίτης Μαυροφρύδης διεκρίθη εἰς τὴν γραμματικὴν καὶ γλωσσολογικὴν λεγομένην μάθησιν καὶ μάλιστα τὴν συγκριτικὴν καὶ διὰ πολλῶν διατριβῶν ἐγένετο γνωστός εἰς τοὺς γερμανοὺς φιλόλογους, ὡς τε δικαίον νὰ ταχθῇ ἐν τῷ νεωτάτῳ τοῦ Lorenz Diefenbach συγγράμματι, τῷ ἐπιγραφομένῳ Vorschule der Volkerkunde und der bildungsgeschichte ἐν τῷ ἄρθρῳ Sprachwissenschaft S. 515, ἐν τῇ χορεία τῶν περιωνύμων φιλολόγων Ahrens, Corssen, Curtius, Leo Meier κτλ. Τὰς ἀποκτηθείσας δὲ ταύτας γνώσεις προσεπάθησε νὰ τρέψῃ εἰς πρακτικὸν καὶ ὠφέλιμον σκοπὸν· ὅθεν προκηρυχθέντος ἐν

τῷ ἡμετέρῳ πανεπιστημίῳ διαγωνισματός τινος τῆς ἱστορίας τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν νεωτέρων κατὰ τὰ σωζόμενα γραπτὰ μνημεῖα, ἐπεδόθη εἰς σύνταξιν τοιοῦτου πονήματος ὃ περ ὑποβλήθη εἰς κρίσιν ἐθραβεύθη, μετὰ πολλῶν ἐπαίνων, ἀντὶ δισχιλίων δραχμῶν (*). Μόνον οἱ Γερμανοὶ ἔχουσιν ὅμοιον πρὸς τοῦτο σύγγραμμα, τὸ τοῦ περιωνύμου Ἰακώβου Grimm.

Ἐπανελθὼν ἐκ Γερμανίας κατὰ τὸ 1859 ἔμεινε σχεδὸν δύο ἔτη ἀργὸς ἐν Ἀθήναις, ὅτε προεκήρυξε τὴν ἐκδοσὶν Μνημείων

(*) Τὸ πόνημα τοῦτο ἐξεδόθη κατ' αὐτὰς ἐνταῦθα ἀναλώμασι τῆς εὐαγγελικῆς σχολῆς καὶ πωλεῖται πρὸς ὄφελος αὐτῆς ἀντὶ 20 φρ. ἕκαστον ἀντίτυπον. Σ. Δ.

τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐξ ὧν ἕνα μόνον ἀγκυρῶδη τόμον ἐπέφρασε νὰ συμπληρώσῃ. Κατὰ δὲ τὸ 1861, ὑπουργοῦντος τοῦ μακαρίτου Μ. Ποτλῆ, διορίσθη καθηγητὴς τῆς ἑλληνικῆς φιλο-λογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ, ὅτε ἤρξατο καὶ ἡ ἔκδοσις τοῦ γνω-στοῦ φιλολογικῆ καὶ παιδαγωγικῆ περιοδικῆ συγγράμματος, τοῦ **Φιλίστορος**. Κατὰ τὸν αὐτὸν σχεδὸν χρόνον ἤρχισαν νὰ ἀναφαί-νωται καὶ τὰ σημεῖα τῆς ἀλευρίας στηρικτῆς νόσου, ἣτις, μὴ ὄλη-την δίαίταν, τὸν τακτικὸν βίον του καὶ τὰ ταξείδια τὰ ὅποια κατὰ καιροῦς ἐπεχειρεῖ, τῆς ε'. Ἰουλίου 1866 ἐν Μεσολογγίῳ κατεβί-βασε φεῦ! αὐτὸν εἰς τὸν τάφον.

Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον τῆς νόσου, ἂν καὶ ἐμετρίασεν ὀλί-γον τὴν ἐργασίαν, συνήθροισεν ὁμως ἀπαύστως πανταχόθεν γλωσ-σικὴν καὶ ἱστορικὴν ὕλην, γρίφους, ἀινίγματα, παροιμίας, μύθους, ἄσματα, ἤθη καὶ ἔθιμα ἑλληνικά, ἐπιγραφὰς κ. τ. τ. Εἰς τοῦτο δὲ τὸν ἐβοήθησαν καὶ τὰ συχὰ ταξείδια τὰ ὅποια ἐπεχειρεῖ χά-ριν τῆς υγείας του. Ἐσκόπει δὴλον ὅτι ὁ μακαρίτης νὰ ἐξετάσῃ καὶ εὐκρινῆσῃ τὸν παρόντα ἔθνηκὸν βίον καθ' ὅλας τὰς ὕψεις αὐ-τοῦ, ἔργον δυσχερέστατον μὲν, ἀλλὰ χρησιμώτατον πρὸς τοῦτο. δὲ ὁ Μαυροφρύδης ἦτο ὁ μόνος καταλλήλος, διότι καὶ αἰθεροῦν χαρακτῆρα εἶχε καὶ ἀγάπην πρὸς τὸ ἔργον καὶ πολυμάθειαν καὶ μάλιστα γλωσσικὴν, μετὰ δὲ τῆς ἐπιστημοσύνης νοῦν διαγνωστι-κὸν τοῦ ὁρθοῦ. — "Ὅλος δὲ ὁ βίος τοῦ ἀνδρός, ἀν καὶ βραχύς, ἦτο παράδειγμα ἀρετῆς διὰ τοῦτο καὶ μαθητῆς ὧν σφόδρα ἠγαπᾶτο ὑπὸ τῶν συμμαθητῶν καὶ διδασκάλων του, διδάσκαλος δὲ καὶ κα-θηγητῆς ὑπὸ τῶν συναδελφῶν καὶ φίλων του ἀπλοῦς καὶ λιτὸς τὴν δίαίταν, ὁμιλητικὸς πρὸς πάσας τὰς τάξεις τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἰδίᾳ εὐπροσήγορος καὶ συμβουλευτικὸς πρὸς τοὺς ζῆλον εἰς τὰ καλὰ δεικνύοντας νέους σπουδαστάς· δίκαιος καὶ εὐθύς τῆς ἀλη-θείας, ὡς τῆς μόνης ἀγνῆς θεᾶς, λάτρις θερμώτατος, φίλος πι-στός, εὐλιμερὴς, παρρησιαστικὸς, ἀπροσωπώληπτος καὶ φιλόπα-τρις, οὐχὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ εἶδους τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων τῶν φι-λοπατρίαν προσποιουμένων χάριν τοῦ ἰδίου συμφέροντος καὶ τὸ καθ' ἑαυτοῦς συνετελεσάντων εἰς τὴν οἰκτρὰν τῆς πατρίδος κη-τάστασιν, ἀλλ' ἐκ τῶν πραττόντων «ἀνευ ἀγρυπτίας καὶ γρη-τείας (ὡς αὐτὸς οὕτως ἔγραφέ ποτε ἐν τῷ **Φιλίστορι**) καὶ κρότου καὶ θορύβῳ τὰ καθήκοντα αὐτῶν εἰς προκοπὴν τῶν ὄλων πραγ-μάτων τῆς πατρίδος.» Αἰωνία σου ἡ μνήμη, χρηστὲ καὶ πολυ-πρόητε φίλε!

Παῖον ἔχοις ἐλαφράν.

Ἐν Σμύρῃ τῆ 29 Ἰουλίου 1866.

I. ΠΡΩΤΟΔΙΚΟΣ.

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΕΠΙΤΥΜΒΙΑ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΛΗΘΗΤΗΝ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΝ ΤΟΝ ΜΑΥΡΟΦΡΥΔΗΝ.

A.

Ἔθος Καππαδόκων Δημήτριον ἐνθάδε γαῖα
Αἰτωλίας κατέχει, Μαυροφρύδην ἐπίκλην,

"Ὅς τε φέρων Μούσης ἑλληνίδος ἄκρα, κελυθον

Ἑλλήνων πλείστοις παισὶν ἐξ ἱερὸν ἄνω

Ἔδωρ Κασταλῆς ἠγγήσατο λευγαλῆ δὲ
νοῦσα εἰν ἀκμῇ ἔφθιτο, φεῦ βιότου.

B'.

Ἐνθάδ' ἔχει κοινὴ Μεσολογγίου αἰμοφόρουκτος,
ἀνδρῶν ἠρώων κυδαλίμοιο τάφου,

Χρηστὸν Καππαδόκην Δημήτριον, ἀγλαοδώρων
Μουσάων λάτριν, Μαυροφρύδην ἐπίκλην.

Γραμματικῆς οὔτος διήσας βένθεα πάντα,
θῆκε πρόοπτα νέοις ἂ πρὶν ἔην ἄδυτα.

Ἡδὲ δ' ἄρ' ἀμφὶ λόγοις μοχθήσας, οἷς ὀφισταίης
μνηστὴν τ' ἠδὲ ποθὴν πᾶσι λίπε φθίμενος.

Γ'.

Γαίης Καππαδόκων Δημήτριος εὐθαλῆς ἔρνος,
ἐξ ἐσθλῶν ἐσθλός, Μαυροφρύδης ἐπίκλην,

Τηλόθεν ἰκόμενος Μουσῶν πόθῳ ἀγλαοδώρων,
καὶ χωλὸς περ ἔων ἀρτιπόδων τάχιον

Παρνησοῦ ἀνέθη κνημὸν μέγαν, ἠδὲ τ' ἄμυστιν
ἱεροῦ Κασταλῆς νάματος ἐσπάσατο.

Κεῖνῳ δ' ἐνθεάσας κοτῶ, ὄργια σεμνὰ μύησε
Μουσάων πλείστους Ἑλλάδος ἠϊθέους.

Ἄλλ' ἀκμῆον ἔτι φθινῆς εἰλῆ μιν ἐξ ἀδοκητόυ
νοῦσος ἰδ' ἱμερτοῦ αἴψ' ἀπάμερσε φάους.

Ἀχλύμενοι δὲ φίλοι φθιμένῳ τάφον ἐνθάδ' ἔτευξαν,
ὡ βαιῆς βαιὸν μνημόσυνον σοφίης.

ΜΥΣΤΙΚΗ ΔΙΑΘΗΚΗ.

Ὁ τύπος τῆς βιομηχανικῆς πόλεως Nottingham περιέχει τὸ ἐπόμενον περιεργον. Τέσσαρα μίλια μακρὰν τῆς πόλεως ἔζη ἐν τινι χωρίῳ γερόντιόν τι ξενότροπον καὶ παραδόξου διαθέσεως πλὴν θεωρούμενον πλουσιώτατον. Ὅλιγα ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ εἶχε κάμει τὴν διαθήκην του καὶ ἦτο γνωστὸν ὅτι δι' αὐτῆς ἐκληροδοτεῖ εἰς τὸ Γενικὸν νοσοκομεῖον 10,000 λίρας στερλίνας καὶ ἄλλας 10,000 λίρας στερλίνας εἰς τὴν Ἑταιρίαν τῆς διαδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὰς ἕνας χώρας. Εἰς ἕνα συγγενῆ του ἄφινε 1,000 λίρας, ἀνὰ 500 δὲ εἰς διαφόρους γνωστούς του τὸ ὅλον ποσὸν τῶν διαθετομένων κληροδοτημάτων ἦτο 45,000 λιρῶν στερλινῶν. Τὸ μυστικὸν τῆς τοιαύτης διαθή-κης δι' ἐνός ἢ δι' ἄλλου τρόπου διεδόθη, καὶ οἱ προσδοκῶντες κληρονόμοι ἤρξαντο νὰ δεικνύωσι τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῶν, πέμ-ποντες εἰς τὸ γερόντιον μικρὰ φιλοδωρήματα, οἶνον, κυνήγιον καὶ ἄλλα καλὰ καὶ ὠραῖα πράγματα ἐν μεγίστῃ ἀρθονίᾳ, τὸν προσε-κάλει δ' ἕκαστος εἰς πολυήμερον ἐπίσκεψιν ἐν τῷ οἴκῳ του. Εἰς ἰδιοκτήτης ἀγοραίων ὀχημάτων ἐπεμψεν αὐτῷ ἐν ὄχημα χάριν εὐ-γνωμοσύνης, διότι τὸν εἶχε κατατάξαι εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἐν

τῆ διαθήκῃ του κληρονόμων διὰ 1600 λίρας. Πολλαὶ κυριαὶ τὸν ἐτριγύριζαν, πρὸ πάντων αἱ ὀλίγον παρασμέναι, αἵτινες ἐφρόνουν ὅτι ἐκάστη εἶχε τὴν δύναμιν νὰ καταστήσῃ τὰς ἡμέρας του εὐδαιμονεστέρως. Ἐπὶ τέλους ἀπέθανεν εἰς τὸ ὀγδοηκοστὸν τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας του, ὁ δὲ φίλος, ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ὁποίου ἐξέπνευσεν, ἐτίμησε τὴν μνήμην του διὰ πομπῶδους κηδείας, ἥτις παρηκολουθήθη ὑπὸ τῶν κληρονόμων ἀπάντων φυσικῶ τῇ λόγῳ. Ἐν τούτοις ὁ φίλος οὗτος ἔσχε τὴν δυστυχίαν νὰ πληρώσῃ ἅπαντα τὰ ἔξοδα. Ὁ ἀποθάνων περιττὸν νὰ εἴπωμεν ὅτι ἦτον ἀγύρτης· οὐ μόνον δὲν εἶχε 45,000 λίρας περιουσίαν, ἀλλ' ἀπέβησε καταχρεωμένος μεγαλειότερον ἔτι ποσόν, μέρος τοῦ ὁποίου εἶχον ἐγγυηθῆ τινες τῶν ἐπιδοζῶν κληρονόμων.

Ἡ ΑΧΩΡΙΣΤΟΣ ΦΙΛΙΑ.

Ὁ φιλόσοφος Καλλισθένης, ἀκολουθήσας τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον εἰς τὰς κατακτήσεις, κατηγορήθη ὡς προδότης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅστις κατέδικασεν αὐτὸν νὰ κατακλεισθῆ εἰς σιδηροῦν κλωβίον καὶ ν' ἀποθάνῃ ἐκεῖ. Ὁ Λυσίμαχος, εἰς τῶν στρατηγῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ φίλος τοῦ Καλλισθένους, οὐδόλως ἐπέκυσσε πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ. Ὁ φιλόσοφος ἐκεῖνος, ἀφ' οὗ εὐχαρίστησε τὸν Λυσίμαχον διὰ τὴν γενναίαν ἐκείνην φροντίδα, παρεκάλει νὰ διακόψῃ τὰς πρὸς αὐτὸν ἐπισκέψεις αὐτοῦ εἰπὼν «Ἄφες με νὰ ὑποφέρω ἴμῳ τὰς δυστυχίας μου· διότι δύνασαι νὰ καταστήσῃς αὐτὰς σκληροτέρας, ἐὰν ἐκτεθῆς καὶ σὺ εἰς κίνδυνον, συμμερίζομενος ταύτας.»—«Θέλω σὲ βλέπει καθ' ἐκάστην, ἀπεκρίθη ὁ Λυσίμαχος· διότι, ἐὰν ὁ βασιλεὺς σὲ ἴδῃ ἐγκαταλείμμενον ὑπὸ τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων, δὲν θέλει πλέον ἔχει τύψιν τῆς συνειδήσεως, καὶ θέλει σὲ νομίσει πραγματικῶς ἔνοχον. Ὅχι! ὁ φόβος μὴ περιπέσω εἰς τὴν δυσμένειαν αὐτοῦ δὲν θέλει μὲ κάμει νὰ ἐγκαταλείψω φίλον δυστυχῆ.»

Ἡ ΕΥΘΥΝΗ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ ΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ.

Ἐὰν ὑπάρχει τάξις τις, λέγει ὁ Λιβέριος, ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐπίκειται βαρυτάτη εὐθύνη καὶ ἰσχυροτάτη ὑποχρέωσις παρὰ εἰς πᾶσαν ἄλλην, διὰ τὴν ἦνε τίμιοι πολῖται καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες καὶ ἀληθῶς καὶ καλῶς ἀνατεθραμμένοι ἐν γένει ἄνθρωποι, οὗτοι εἶνε οἱ συντάκται τῶν ἐφημερίδων, οἱ ἐδηγοῦντες καὶ διδάσκοντες διὰ τῆς δημοσιογραφίας ἐν ἔθνος.

(Ἐκ τοῦ Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς.)

Ἡ Ἀλαθία ἐκ τοῦ βάθους τοῦ Ὠκεανοῦ.

Τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ ὕψος ὅταν ἐπλεον ἀνέτως,
Δὲν ἐτάραττον εἴμ' ἕνα, ἕνα μόνον κόσμον νέον.
Μὲ ἐβύθισαν εἰς βάθος τοῦ Ὠκεανοῦ! καὶ πλέον
Ἐποσκάπτω καὶ τῶν βῶν τὰ θεμέλια κατ' ἔτος.

Ἐποσκάπτω ὑπὸ νόμους φεβερῶν καὶ ἀκορέστους,
Θ' ἀνατρέψω ἀμφοτέρους καὶ θὰ τοὺς βυθίσω ζῶσα
Εἰς αὐτὰ τὰ φρικτὰ βάθη, ἐνθ' εὐρίσκομαι ριγῶσα!
Ἐχω, ἔχω ὡς συμμάχους Ἡοσειδῶνας καὶ Ἡφαίστους!

Τρέμε, τρέμε κόσμε νεε, τρέμε κόσμε τῶν ἀρχαίων!
Ἄνεκδίκητος δὲν μένω! Ναί! εἰς τέφραν μετεβλήθη·
Ἄλλ' ὡς Φοῖνιξ τῆς Αἰγύπτου μήπως δὲν ἀνεγεννήθη;
Τέφρα καὶ σποδὸς θὰ ἦσθε εἰς ἕν χάος ἀπευκταῖον!

Τέφρα ναὶ σποδὸς θὰ ἦσθε! Καὶ θὰ ἦσθε αἰωνίως,
Καὶ οὐχ! πρὸς ὕραν μίαν ὡς ὑπῆρξα ἐγὼ τότε.
Περιμένετε τὰς σφαίρας, ἃς ἐγὼ ἔλαβον ὅτε
Κατηρχόμην εἰς τὰ βάθη ἔνθα ἔρχεσθ' αἰφνηδίως!

Ἐν Μολύβῳ, τὴν 31 Μαρτίου 1872.

Z. Ὑπὸ ἀνδρευμένους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Ο ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ.

Ἐπὶ 15 ἔτων ἐκδίδεται ἐν Ἀθήναις ἀπαξ τῆς ἑβδομάδος οἰκογενειακὴ τις ἐφημερίς, φέρουσα τὸν ἄνωθι τίτλον «Ὁ Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς.» Ἡ συνδρομὴ τῆς ἐφημερίδος ταύτης διὰ τοὺς ἐν Τουρκίᾳ συνδρομητὰς εἶνε μόνον 10 δραχμαί. Συνιστῶμεν αὐτὴν ὡς φύλλον τῶ ὄντι οἰκογενειακόν, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐμπεριέχει ἄρθρα σύντομα μὲν ἀλλὰ τοσοῦτον ἐποικοδομητικά, ὥστε ποτὲ δὲν ἀνέγνωμεν φύλλον αὐτῆς χωρὶς νὰ μείνωμεν εὐχαρίστημένοι καὶ χωρὶς νὰ αἰσθανθῶμεν ἑαυτοὺς κάπως βελτιωθέντας.

ἘΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ἈΝΘΡΩΠΟΥ.

Ἐπὶ τὸν τίτλον τοῦτον ἤρξατο ἐκδιδόμενον ἐν Μιτυλήνῃ περιοδικῶς τὸ Γενικὸν μέρος τῆς Ζωολογίας, ὃ περ ἀποτελεῖ τὴν σωματολογίαν καὶ φυσιολογίαν.

Τὸ πονημάτιον τοῦτο, ἐξ 8—10 περίπου τυπογραφικῶν φύλλων συνιστάμενον καὶ χρησιμεύσον πρὸ πάντων διὰ τὰ σχολεῖα καὶ γυμνάσια, ἐκδίδεται ἀνά ἕν τυπογραφικὸν φύλλον καθε δεκαπενθημερίαν καὶ τιμᾶται 1 1/2 γρ. ἕκαστον· ὥστε τοῦ βίου ἡ ἀξία δὲν θὰ ὑπερβῇ τὰ 15 γρ.

Ἀπέναντι τοιοῦτου εὐτελοῦς ποσοῦ, ὃ ἕκαστος συνδρομητῆς θὰ προσφέρῃ, θὰ εἰσαχθῇ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς νεολογίᾳ ἀνάγνωσμα λίαν σπουδαῖον, τοῦ ὁποίου ἡ μέχρι τούδε ἔλλειψις εἶνε τοῖς πᾶσι γνωστῆ.

Ἐπαινοῦντες θθεν τὸν ἐκδότην αὐτοῦ κ. Νίμμ. Στεργιαννέλλη,

προτρέπομεν τὴν φιλόμουσον νεολαίαν ὅπως ἐνθαρρύνῃ καὶ συν-
δράμῃ αὐτόν.

Συνδρομηταὶ καταγράφονται καὶ ἐν τῷ γραφεῖῳ τοῦ « Μέν-
τορος.»

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

παρὰ τοῦ Κ. Ι. Ξάνθη ἐν Ἀθήναις.

Τῆς ἱστορίας ταύτης, ἀπαρτισησομένης ὑπὸ δύο τόμων, ἐξε-
δόθη ὁ Α', διηρημένος εἰς τρία μέρη, ὧν τὸ πρῶτον ἐμπεριέ-
χει ἑπτὰ κεφάλαια, τὸ δεύτερον ἕξ καὶ τὸ τρίτον πέντε. Περαι-
τούται δὲ ὁ τόμος διὰ συντόμου ἀνακεφαλαιώσεως, ἐν ᾗ ἡ Κρήτη
περιγράφεται ὑπὸ γενικωτέρων ἔποψιν, σημειώσεων συμπληρω-
ματικῶν τῶν κεφ. Δ' καὶ ΣΤ' τοῦ α' μέρους, περιγραφῆς τῶν
παλαιῶν νομισμάτων Ἑλληνικῶν τε καὶ Ρωμαϊκῶν μετὰ τοῦ
βαθμοῦ τῆς σπανιότητος, τοῦ μεγέθους καὶ τῆς τιμῆς αὐτῶν, ἐκ
τῶν τοῦ Μιονέτου, καὶ διὰ πίνακος διαδοχικοῦ τῶν Σουλτάνων
τῆς Τουρκίας ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1453 συνθήκης τῆς Κωνσταντι-
νουπόλεως.

Ἡ ἱστορία αὕτη συνεγράφη ἐπὶ τῇ βάσει πλείστων ἄλλων
συγγραφέων καὶ ἰδίως τοῦ κατὰ τὸ 1703 ἐν Ἀμστελοδάμῳ συγ-
γράψαντος Δάπερ Μ. Δ.

Τιμᾶται διὰ μὲν τοὺς ἐν Ἑλλάδι συνδρομ. δραχ. 3 50[00
διὰ δὲ τοὺς ἐκτὸς » φράγ. 5 ἕκαστος τόμος.

ΛΥΣΕΙΣ.

Τοῦ 7ου αἰνίγματος

Μέθυ-μυᾶ=Μέθυμα.

Ἡὸλις τῆς Λέσβου καὶ πατὴρ τοῦ λυρικοῦ ποιητοῦ Ἀρίωνος.

Ἐπὶ τῶν κυρίων Γ. Ε. Μαλέλη (ἐκ Μιτυλήνης), Ἡλία Γρη-
γορίου, κοσμητήτορος τῆς λέσχης «Μικρὰ Ἀσία», Ἡλία Ι. Ταρλί-
δου καὶ Ἰωάννου Δ. Μανώλη (ἐκ Κωνσταντινουπόλεως).

Τοῦ 7ου γρίφου.

Εἰς τὸ νέον περιοδικὸν φυλλάδιον «Ὁ Πυθαγόρας» νὰ κα-
ταγραφῶ-ῆς-ῆ συνδρομητῆς ἐπιθυμῶ.

Ἐπὶ τῶν κυρίων Ἀνωνύμου (ὅστις ὡς ἄνωνυμος σπερεῖται
τοῦ βραβεῖου), Θεοδώρου Ἰωάννου (ὅστις θὰ λάβῃ τὸ βραβεῖον),
Μ. Ε. Ζωγράφου, Ἰωάν. Κ. Κομνηνοῦ, Ἀργυρίου Ν. Δαμιανοῦ,
Μιλτιάδου Ν. Λομβάρδου, Γ. Κ. Υ. (ἐκ Σμύρνης) Γ. Ἀριστέ-
δου, Γ. Ε. Μαλέλη (ἐκ Μιτυλήνης), Μαρίας Σαριπόλου (ἐξ
Ἀθηνῶν), Ἡλία Γρηγορίου, κοσμητήτορος τῆς λέσχης «Μι-
κρὰ Ἀσία», Κλεάνθους Ν. Τριανταφύλλου (ἐκ Κωνσταντινουπό-
λεως), Γ. Χριστοπούλου (ἐκ Λ. Βαθέος Σάμου), Κ. Θεοφάνους,
σχολάρχου Μαραθοκάρπου Σάμου, Νικολ. Γ. Μασταρίδου (ἐκ
Σώμης) καὶ Ν. Θ. Ἐξαρχάκου (ἐκ Γυθείου). (1).

(1). Τὸ μικρὸν τοῦ Μέντορος παράρτημα «Πυθαγόρας» τοῦ
ἐπαιῖου τῆν ἀγγελίαν δημοσιεύομεν ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου, θ' ἀρχι-

Πρόβλημα.

Πέντε οἰκογένειαι μετὰ τῶν τέκνων αὐτῶν μετέβησαν εἰς ἐξο-
χὴν τινα καὶ ἐκάθησαν εἰς τὸ ἐκεῖ εὐρισκόμενον καρνεῖον. Ὅτε
ἐσηκώθησαν ν' ἀναχωρήσωσι, τοῖς ἐδόθη ὁ λ)σμός νὰ πληρώ-
σωσι 240 γρόσια. Ἐρωτηθεὶς δὲ ὁ καφεπώλης ἀνὰ πόσα μὲν
θὰ πληρώσωσιν οἱ ἄνδρες, ἀνὰ πόσα θὰ πληρώσωσι μόνον οἱ ἄνδρες,
ἀνὰ πόσα δὲ αἱ γυναῖκες ἀνὰ πόσα θὰ πληρώσωσι μόνον αἱ γυναῖκες,
ἀπήντησεν ὅτι εἰ μὲν οἱ ἄνδρες, θὰ πληρώσωσιν ἕκαστος ἀνὰ τόσα
ὅσοι εἶνε οἱ ἄνδρες πλέον ἑνός· εἰ δὲ αἱ γυναῖκες, ἀνὰ τὸ δεκα-
πλάσιον τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν μείον δύο ἑκάστη. — Ἦσοι ἦσαν οἱ
ἄνδρες καὶ πόσαι αἱ γυναῖκες; ὑπὸ Ι. Δ. Μανώλη.

Λογογρίφος 7ος.

Τὰ καλῶς ἢ χρῶν ὅσα Νεῖλος 1 οἶνος ὡς αἶμα ρά ναί.

Θ. Μ.

Αἰνίγμα 8ον

Εἰς τόπον ἀγεώργητον αὐτοφυῆς γεννώμαι,

μὲ φύσιν διστυπώτατον ἐκεῖ ἐνδιαιτῶμαι,

εἰς τ' ἀχαρῆ κρυμμένος.

Εἰς ὄλους ὅμως ἀφανῆς κ' ἀπρόσιτος δὲν εἶμαι,

μὲ βλέπουν καὶ προσέρχονται, ἐνῶ ἐκεῖ που κεῖμαι,

ναυτίλοι κερδοσκοποῖ.

Κατασχεθεὶς δὲ θλίβομαι, καὶ κρουνήδων ἐκχύνω,

ὅσον νερόν εἰς ὄλον μου τὸν βίον ἐκεῖ πίνω

μὲ χίλιχα στόματ' ἀπληστα.

Ἐγὼ, ὁ ἐξωλέστατος, εἰς τὸ ἐκπνέον στόμα

ἐνὸς ἀθώου ἔφερον πικρὸν τῆς χλεύης πόμα,

ἐν ὥρᾳ καταδίχης.

Ἄλλ' ὅμως διὰ ταύτην μου τὴν ἁμαρτίαν μόνην

σκληρὰν ἀρωτηρήσασιν, ὀβελισμὸν κ' ἀγγόνην

δικαίως ὑποφέρω.

Μ. Γρηγορόπουλος.

Γρίφος 8ος.

Μ Σ Τ 2≠ 1 δ' = γ' ὕμνον

Π νῶν Δ Ε γῆ—σ' ὄναρ τινι.
Ι. Δ. Μ.

σιωμεν μόνον ὅταν ἀποσταλῶσιν ἡμῖν χιλίων τοὺλάχιστον συνδρο-
μητῶν τὰ ὀνόματα, διότι ἄλλως τοῦ ξυλογράφου, τυπογράφου καὶ
χάρτου ἡ δαπάνη δὲν καλύπτεται. Πρὸς λύτην ὅμως τῶν φίλων
τοῦ Πυθαγόρου τούτου ἀναγγέλλομεν ὅτι μέχρις ὥρας δὲν γνωρί-
ζομεν πλείους τῶν ἐκτὸν, οἵτινες νὰ ἐξέφρασαν τὴν τοιαύτην ἐ-
πιθυμίαν.
Σ. Δ.